

Mateřská a rodičovská dovolená jako příležitost pro seberealizaci žen

Eva Hynčicová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Eva Hynčicová**
Osobní číslo: **H12195**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Mateřská a rodičovská dovolená jako příležitost pro seberealizaci žen**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti systému sociálního zabezpečení, psychologie žen na mateřské a rodičovské dovolené a jejich potřeb.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ, Michaela KEPKOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. Státní sociální podpora s komentářem a příklady. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-739-3.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha:Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍROVÁ. Vývojová psychologie. Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-195-X.

MOŽNÝ, Ivo. Rodina a společnost. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006. ISBN 80-86429-58-x.

SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA. Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti. Boskovice: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008. ISBN 978-80-7326-140-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II: dospělost a stáří. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

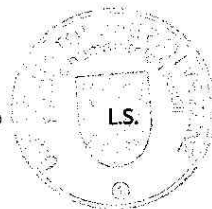
Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Renata Polepilová**
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce: **23. ledna 2015**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

Ve Zlíně dne 23. ledna 2015

doc. Ing. Aněžka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně .....
K. L. L. L.

.....
J. J. J.

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být už nejmeně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3.

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užitje-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě díla vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odporčí-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat náhrady chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 neplatí, pokud je

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněným zájmem školy nebo školského či vzdělávacího zařízení

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na seberealizaci žen na mateřské a rodičovské dovolené a na faktory, které motivují tyto ženy k dalšímu sebevzdělávání a možnosti, které jim nabízí současná sociální politika České republiky. V teoretické části se blíže specifikují pojmy související daným tématem jako je mateřství, mateřská a rodičovská dovolená, dávky související s finančním zabezpečením rodiče jako porodné, peněžité pomoci v mateřství a rodičovský příspěvek, a zjišťuje skutečnosti ovlivňující potřebu matek a jejich spokojenost na mateřské a rodičovské dovolené. Praktická část obsahuje vlastní kvantitativní výzkum, který je proveden formou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: mateřská a rodičovská dovolené, rodičovský příspěvek, motivace

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with self-realization of women on maternity and parental leave. It is focused on factors, which motivate women to further self-education and also on possibilities, which are offered for them by contemporary social politics of the Czech Republic. In the theoretical part are described concepts, which are related with additional research: motherhood, maternity and parental leave, benefits related with financial security of parents (e.g. birth grant, financial support in time of motherhood and parental benefit). Bachelor theses also finds out factors, which influences mothers need and their contentment on maternity and parental leave. The practical part contains own original quantitative research, which is performed by questionnaire survey.

Keywords: maternity and parental leave, parental benefit, motivation

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala Mgr. Renatě Polepilové za ochotu, čas a odborné rady, kterými přispěla k vypracování bakalářské práce.

Výchova současných dětí je zrcadlo budoucí společnosti. Dejme mu lesk tím, že učiníme rodičovství šťastným.

Autor: Eva Hynčicová

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ	12
1.1 MATEŘSKÁ DOVOLENÁ	13
1.2 PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	14
1.3 RODIČOVSKÁ DOVOLENÁ	15
1.4 RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK	16
1.5 PORODNÉ	18
2 PSYCHOLOGIE ŽEN	20
2.1 RODIČOVSKÁ ROLE.....	21
2.1.1 Definice rodičovské role	23
2.1.2 Přechod k rodičovství.....	23
2.2 MOTIVACE K RODIČOVSTVÍ.....	25
3 POTŘEBY MATEK NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ	31
3.1 POTŘEBA ZDRAVÉHO SEBEVĚDOMÍ.....	32
3.1.1 Zařízení pro děti předškolního věku	34
3.2 POTŘEBA VZDĚLÁVÁNÍ.....	36
3.3 POTŘEBA OBSTÁT NA TRHU PRÁCE	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	43
4.1 VÝZKUMNÝ PROBLÉM	43
4.2 VÝZKUMNÝ SOUBOR	44
4.3 METODA A REALIZACE VÝZKUMU	44
4.4 PŘEDVÝZKUM	45
4.5 METODA ANALÝZY DAT	45
5 INTERPRETACE VÝZKUMU	47
5.1 ZÁKLADNÍ DEMOGRAFICKÉ ÚDAJE DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	47
5.2 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 1	48
5.3 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 2	69
5.4 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 3	79
5.5 VÝZKUMNÁ OTÁZKA Č. 4	89
5.6 SHRnutí VÝSLEDKŮ VÝZKUM	92
5.7 NÁVRHY A DOPORUČENÍ	94
ZÁVĚR	96
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	97
SEZNAM OBRÁZKŮ	103
SEZNAM TABULEK	104
SEZNAM PŘÍLOH	105

ÚVOD

Bakalářská práce se zaměřuje na spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené v návaznosti na možnosti a ochotu těchto žen k vlastní seberealizaci. V České republice stále přetrvává model, ve kterém je žena vnímána jako hlavní osoba zodpovědná za péči o děti, rodinu a domácnost. Otázkou však zůstává, jak má matka, která zůstane na mateřské a rodičovské dovolené naložit sama se sebou a se svým profesním životem, a jakou podporu v hledání nových možností a informací nabízí stát. Rovněž musíme brát zřetel na samotnou osobnost ženy a její ochotu k odtržení se od každodenních zažitých povinností a stereotypního uvažování, její snahu o další sebevzdělávání, navazování nových komunikací a s tím související zvýšení sebevědomí.

Stát sice v rámci sociální politiky poskytuje ženám na mateřské a rodičovské dovolené peněžité dávky, ale jen okrajově se zabývá problémy, které tyto matky ohrožují. Zpravidla to bývá pocit izolace a omezení kontaktu s okolním světem, nejistota dalšího sebeuplatnění, stagnace profesních znalostí a dovedností. Přitom péče o dítě není jen pouhou rekreací, ale přináší sebou velkou zodpovědnost za výchovu potomstva a tím vlastně ovlivňuje budoucnost naší společnosti. Rodičovská dovolená je v České republice téměř nejdelší v celé Evropě, avšak z pohledu matky je to také období, jehož konec je zatížen problémy – žena po letech strávených na rodičovské dovolené jen stěží může nabídnout potřebnou kvalifikaci, časovou flexibilitu a často se potýká s problémem umístění dítěte do jeslí nebo mateřské školy. Proto by měla naše společnost řešit tyto problémy ne až v době, kdy nastanou, ale předcházet jim. Pokud připravíme matkám, které jsou na mateřské a rodičovské dovolené, vhodné podmínky k jejich seberealizaci a motivační programy, docílíme jejich větší spokojenosti, menší obavy z budoucnosti a zvýšení sebedůvěry. Skutečnost, jak je spokojená matka, ovlivňuje spokojenost dítěte. A to není zanedbatelný faktor.

Teoretická část bakalářské práce je rozdělena na tři kapitoly. První kapitola se zabývá pojmy mateřská a rodičovská dovolená, které často splývají v jeden výraz, ale každý má svá pravidla a svůj účel. Dále rozvádí pojmy jako je peněžité pomoc v mateřství a rodičovský příspěvek, okrajově se dotýká dávky státní sociální podpory porodné. Druhá kapitola je věnována psychologickému pohledu na ženy v jejich rodičovské roli. Současně se zaměřuje na motivaci k rodičovství a zmiňuje se o vnějších a vnitřních stimulech rodičovství. Potřebám matek na rodičovské dovolené, jako je potřeba zdravého sebevědomí, potřeba vzdělání, potřeba finančních prostředků, je věnována třetí kapitola.

Praktická část bakalářské práce má za cíl zjistit, jaká je současná situace žena na mateřské a rodičovské dovolené – jejich spokojenost a možnosti seberealizace a jaké další faktory ovlivňují spokojenost těchto žen. Pro výzkumné šetření byla zvolena kvantitativní metoda, jako forma sběru dat byla použita metoda dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 SYSTÉM SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

Náš společenský systém prošel po roce 1989 významnou transformací, která se výrazně dotkla i oblasti sociální politiky. Do roku 1989 byla sociální politika spíše plánovaná, jednotná, ve velké míře se opírající o monopol státu. (Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010, s. 6). Po roce 1990 se mění v rámci rodinné politiky přístup k rodině, podpora rodin je adresnější a často odvislá od příjmů rodiny (Höhne, 2008, s. 10). Transformace společnosti přinesla nové sociální problémy, jako je nezaměstnanost, chudoba, inflace. Jen velmi pomalu se mění myšlení lidí, kteří mají ještě z doby před rokem 1989 hluboce zakořeněné tendence, že stát za ně vyřeší všechny sociální problémy. Dle Sirovátky (2006, s. 199): „Občané České republiky, stejně jako Poláci, Slovinci a Maďaři, očekávají od státu více podpory v oblasti rodinného života než lidé ze starých členských států EU. Velký důraz přitom kladou hlavně na přímou finanční podporu rodinám s dětmi a na zlepšení rodičovské dovolené a situace v oblasti bydlení.“ Navzdory tomu je směr sociální politiky opačný – koncepce nové sociální politiky spočívá v trendu zvýšit aktivní úlohu obyvatel v řešení svých problémů, nést individuální odpovědnost za vlastní osud a podpořit vlastní snahu a své aktivní postoje k motivaci k práci (Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2010, str. 6).

V rámci sociálního pojištění přinesl významný zlom v podpoře rodiny zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, který ukotvuje dávky státní sociální podpory (Höhne, 2008, str. 10). V § 1 odst. 1 výše citovaného zákona je přímo vymezeno: „Státní sociální podporou se stát podílí na krytí nákladů na výživu a ostatní základní osobní potřeby dětí a rodin a poskytuje ji i při některých dalších sociálních situacích. Státní sociální podpora se ve stanovených případech poskytuje v závislosti na výši příjmu.“

Vedle státní sociální podpory existují v České republice ještě další dva pilíře sociální ochrany obyvatelstva – sociální pojištění a sociální péče.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení v § 1 „upravuje pojistné na sociálním zabezpečení, které zahrnuje pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění.“ Účelem sociálního pojištění je zajištění jedince pro případ ohrožení či ztracení pracovního příjmu způsobené např. úrazem, nemocí, těhotenstvím, mateřstvím, stářím, invaliditou nebo ztrátou zaměstnání (Höhne, 2008, s. 11).

Lidem, kterým jejich příjmy dostatečně nekryjí základní životní potřeby nebo kteří se ocitnou v obtížné životní situaci a kteří nejsou schopni sami tuto situaci překonat, zajišťuje stát

pomoc v rámci systému sociální péče (Höhne, 2008, s. 11). Zákon č. 106/2006 o sociálních službách v § 1 odst. 1 „upravuje podmínky poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči.“.

Höhne (2008, s. 10) a Kahoun et al. (2009, s. 88) uvádí, že se tyto tři vzájemně propojené systémy liší podle toho, jakou sociální situaci řeší, jak jsou dávky v jednotlivých systémech financovány a jak jsou tyto systémy organizačně zabezpečeny.

V následujících podkapitolách jsou přiblíženy pojmy související se sociální oporou rodičů na mateřské a rodičovské dovolené.

1.1 Mateřská dovolená

Pojem mateřská dovolená bývá často zaměňován s pojmem rodičovská dovolená, ale každá má svá pravidla a svůj účel. Mateřská dovolená patří dle zákoníku práce mezi důležité osobní překážky v práci a zaměstnavatel je povinen po dobu jejího trvání omluvit nepřítomnost ženy v práci (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 59). Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 19 odst. 1 přímo vymezuje mateřskou dovolenou: „V souvislosti s porodem a péčí o narozené dítě přísluší zaměstnankyni mateřská dovolená po dobu 28 týdnů; porodila-li zároveň dvě a více dětí, přísluší jí mateřská dovolené po dobu 37 týdnů.“ Dále odst. 2 citovaného zákona uvádí: „Mateřskou dovolenou zaměstnankyně nastupuje zpravidla od počátku šestého týdne před očekávaným dnem porodu, nejdříve však od počátku osmého týdne před tímto dnem.“ Zaměstnankyně si tedy určuje nástup na mateřskou dovolenou sama, ale nemůže na ni nastoupit dříve než od počátku osmého týdne před stanoveným dnem porodu.

V České republice patří mateřská dovolená k nejdelším v Evropě. Po dobu mateřské dovolené je ženě poskytována peněžité pomoci v mateřství, která je vyplácena z nemocenského pojištění. Od roku 2009 se v péči o nově narozené dítě mohou rodiče vystřídat, a to počínaje sedmým týdnem jeho života. Do konce roku 2008 mohl totiž na mateřskou dovolenou nastoupit otec pouze v případě, že matka dítěte zemřela nebo nemohla o dítě pečovat z vážných zdravotních důvodů. Otcové tedy byli z rané péče o dítě téměř vyloučeni. (Bartáková, 2009, s. 68 – 69)

Zaměstnankyni po dobu mateřské dovolené nenáleží náhrada mzdy od zaměstnavatele, ale čerpá dávky nemocenského pojištění (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 59).

1.2 Peněžitá pomoc v mateřství

Po dobu mateřské dovolené jsou ženy zabezpečeny peněžitou pomocí v mateřství. Nárok na peněžitou pomoc v mateřství stanoví § 32 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění: „Podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství.“ Na osoby samostatně výdělečně činné jsou podmínky nároku na pomoc v mateřství doplněny v odst. 3 výše citovaného zákona: „Podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství osoby samostatně výdělečně činné je kromě splnění podmínky účasti na pojištění podle odstavce 2 účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrní doby stanovené podle § 34 odst. 1“.

Den nástupu na peněžitou pomoc v mateřství určuje zaměstnankyně sama, a to v období od počátku 8. do počátku 6. týdne před očekávaným dnem porodu. Peněžitou pomoc v mateřství je možno pobírat nejdéle do 1 roku věku dítěte, jde-li o dávku náležející z titulu porodu dítěte. Peněžitou pomoc v mateřství vyplácí příslušná okresní správa sociálního zabezpečení a to ode dne, který si pojištěnka určila jako nástup na peněžitou pomoc v mateřství. Výše peněžitě pomoci v mateřství činí 70 % denního vyměřovacího základu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014a, str. 4 – 6)

Zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, § 32 odst. 1 písm. e) umožňuje střídání se matky s otcem dítěte v péči o dítě: „Pojištěnec, který pečuje o dítě a je otcem dítěte nebo manželem ženy, která dítě porodila, pokud s matkou dítěte uzavřel písemnou dohodu podle odstavce 7, že bude pečovat o dítě; tuto dohodu lze uzavřít s účinkem na dobu nejdříve od počátku sedmého týdne po porodu dítěte a na dobu nejméně 7 kalendářních dnů po sobě jdoucích.“ Výše uvedený odstavec 7 citovaného zákona stanovuje náležitosti dohody – den převzetí dítěte do péče otce, den porodu a ověřený podpis matky (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014a, str. 4).

I když zákon umožňuje střídání rodičů v péči o dítě, jsou muži na mateřské dovolené spíše výjimkou. Mezi první průkopníky u nás ve výměně rolí v péči o dítě patří herečka Zlata Adamovská a novinář Radek John. V devadesátých letech minulého století nastoupil na mateřskou dovolenou Radek John a vystřídal tak v péči o dceru svou manželku Zlatu Adamovskou. Doma zůstal jen půl roku, a jak uvádí Zlata Adamovská v rozhovoru pro

iDNES. cz (2008): „Zažil si perné období, ale zkušenost to byla dobrá pro všechny. Radek si uvědomil, zač je toho loket být s dítětem doma.“

Dle FinExpert.cz (2014) počet otců na mateřské dovolené klesá. Česká správa sociálního zabezpečení evidovala v roce 2013 pouze 520 žádostí mužů o peněžitou pomoc v mateřství (v roce 2012 to bylo 1120 žádostí).

1.3 Rodičovská dovolená

Po skončení mateřské dovolené může matka nebo otec požádat svého zaměstnavatele o poskytnutí rodičovské dovolené. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 196 přesně vymezuje rodičovskou dovolenou: „K prohloubení péče o dítě je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnankyni a zaměstnanci na jejich žádost rodičovskou dovolenou. Rodičovská dovolená přísluší matce dítěte po skončení mateřské dovolené a otci od narození dítěte, a to v rozsahu, o jaký požádají, ne však déle než do doby, kdy dítě dosáhne věku 3 let.“

Jak vyplývá z citovaného zákona, rodičovská dovolená už není jen výsadou žen, ale může ji čerpat i otec. Své právo využil i princ William a po narození svého prvorozeného syna nastoupil na dvoutýdenní placenou otcovskou dovolenou. V Německu mohou dokonce oba rodiče čerpat rodičovskou dovolenou současně. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014a)

V České republice zájem o rodičovskou dovolenou stoupá jen velmi pomalu, jak potvrdila ministryně práce a sociálních věcí Michaela Marksová (2014) „I když podíl tatínků mezi rodiči na rodičovské dovolené dlouhodobě stoupá, jsou stále spíše raritou. V roce 2013 čerpalo rodičovský příspěvek 5 200 mužů, což je 1,8 procenta z celkového počtu příjemců.“ K nástupu otce na rodičovskou dovolenou vedou různé důvody. Zpravidla jsou to finanční důvody, kdy má partnerka lépe placenou práci, nebo tehdy, kdy má otec volný pracovní režim a případně pracuje z domu (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014).

Rodičovská dovolená patří stejně jako rodičovská dovolená mezi důležité osobní překážky v práci a zaměstnavatel je povinen omluvit nepřítomnost zaměstnance v práci. Ani po dobu rodičovské dovolené nenáleží náhrada mzdy, hmotné zabezpečení rodiče při rodičovské dovolené upravují předpisy o nemocenském pojištění a předpisy o dávkách státní sociální podpory. O rodičovskou dovolenou, na rozdíl od mateřské dovolené, je třeba zaměstnavatele požádat a zaměstnavatel je povinen umožnit opětovný výkon práce po uplynutí požadovaného období. V žádosti je vhodné vymežit dobu, na kterou má být rodičovská dovo-

ná poskytována. Jestliže si rodič není jistý, kdy se chce do zaměstnání vrátit, může požádat svého zaměstnavatele o rodičovskou dovolenou na kratší období (např. na 1 rok) a postupně ji prodlužovat. (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 100 – 101). Dle Fryjaufové (2007, s. 44) zaměstnanec, který požádal o rodičovskou dovolenou do 3 let věku dítěte, se může vrátit do zaměstnání dříve, ale pouze se souhlasem zaměstnavatele. Pokud zaměstnanec v žádosti nevymezí období trvání rodičovské dovolené, zpravidla se má za to, že rodičovská dovolená potrvá do 3 let věku dítěte (Burdová, Schmied, Ženíšková, 2008, s. 100).

1.4 Rodičovský příspěvek

Po skončení mateřské dovolené, případně od narození dítěte, pokud rodiči nevznikl nárok na peněžitou pomoc v mateřství, může rodič požádat o rodičovský příspěvek. Rodičovský příspěvek je dávkou státní sociální podpory a umožňuje rodiči pečovat o dítě už od jeho nejútlejšího věku.

Podmínky nároku na rodičovský příspěvek vymezuje § 30 odst. 1 zákona 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. „Rodič, který po celý kalendářní měsíc celodenně osobně a řádně pečuje o dítě, které je nejmladší v rodině, má nárok na rodičovský příspěvek nejdéle do 4 let věku tohoto dítěte, a to nejdéle do doby, kdy byla na rodičovském příspěvku vyplacena z důvodu péče o totéž nejmladší dítě v rodině celková částka 220 000 Kč.“

Uvedený zákon rovněž vymezuje volbu výše rodičovského příspěvku v § 30 odst. 3: „Rodič může volit vyšší rodičovského příspěvku, jestliže lze aspoň jednomu z rodičů v rodině stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině 70 % 30 násobku denního vyměřovacího základu v částce převyšující 7 600 Kč až do částky 11 500 Kč měsíčně.“ Pokud je ale 70 % z 30 násobku denního vyměřovacího základu nižší nebo rovno částce 7 600 Kč, výše volby rodičovského příspěvku může činit nejvýše 7 600 Kč měsíčně. Pokud nelze žádnému z rodičů stanovit k datu narození nejmladšího dítěte v rodině denní vyměřovací základ, náleží rodičovský příspěvek ve výši 7 600 Kč měsíčně do konce devátého měsíce věku dítěte a poté od desátého měsíce věku dítěte ve výši 3 800 Kč měsíčně do 4 let věku. (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 105)

Volbu výše rodičovského příspěvku provádí jen rodič, který uplatňuje nárok na dávku státní sociální podpory rodičovský příspěvek, i když se při stanovení její výše vychází z denního vyměřovacího základu druhého rodiče. Žadatel o rodičovský příspěvek má možnost po uplynutí 3 kalendářních měsíců, po které byl rodičovský příspěvek vyplácen, volbu

výše dávky změnit, nejdříve však od měsíce, ve kterém o změnu požádá. Pokud splňují podmínky nároku při péči o totéž dítě oba rodiče, náleží rodičovský příspěvek jen jednomu z rodičů, a to na základě dohody rodičů. (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 106–110)

Jak už bylo v úvodu této kapitoly řečeno, nárok na rodičovský příspěvek vznikne rodiči jen v případě, že je splněna podmínka osobní a celodenní péče o dítě trvajících po celý kalendářní měsíc. Pro mnohé rodiče je však splnění této podmínky nepřiměřeně tvrdé. Proto zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, vymezuje v § 30b odst. 1 podmínku osobní celodenní péče o dítě za splněnou i v tom kalendářním měsíci, v němž:

- se dítě narodilo,
- rodič měl po část tohoto měsíce nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské hrazené v souvislosti s porodem,
- rodič nebo dítě zemřeli,
- dítě dosáhlo věku 4 let,
- rodič převzal do péče vlastní dítě nebo dítě, které bylo umístěno na základě rozhodnutí příslušného orgánu v ústavu.

Pokud je však rodič nebo dítě ze zdravotních důvodů ve zdravotním zařízení déle než 3 kalendářní měsíce, od 4 měsíce již nenáleží výplata rodičovského příspěvku (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 111).

Na základě § 195 až § 198 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnanci na jeho žádost rodičovskou dovolenou, a to i v době, kdy bude ženě poskytnuta mateřská dovolená. V důsledku této skutečnosti by mohlo docházet k souběhu nároku na peněžitou pomoc v mateřství a rodičovského příspěvku. U dávky státní sociální podpory rodičovský příspěvek má v rodině přednost poskytování dávek nemocenského pojištění před státními dávkami a zároveň nelze rodině poskytovat více dávek ke stejnému účelu. (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 113 – 114). Aby nedošlo k porušení těchto základních principů státní sociální podpory, § 30b zákona 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, vymezuje: „Má-li v rodině jeden z rodičů v kalendářním měsíci nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo nemocenské dávky poskytované v souvislosti s porodem, rodičovský příspěvek náleží, jen je-li vyšší, a to ve výši rozdílu mezi rodičovským příspěvkem a těmito dávkami nemocenského pojištění.“

Podmínka celodenní osobní péče se považuje za splněnou a rodičovský příspěvek náleží, jestliže dítě, které nedosáhlo 2 let, navštěvuje jesle, mateřskou školu nebo jiné obdobné zařízení v rozsahu nepřevyšující 46 hodin v kalendářním měsíci (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 116).

Žádost o rodičovský příspěvek a volba výše rodičovského příspěvku se provádí na základě písemné žádosti oprávněné osoby na předepsaném tiskopise a vyplácí ji krajská pobočka Úřadu práce, která je příslušná k rozhodování o dávkách.

1.5 Porodné

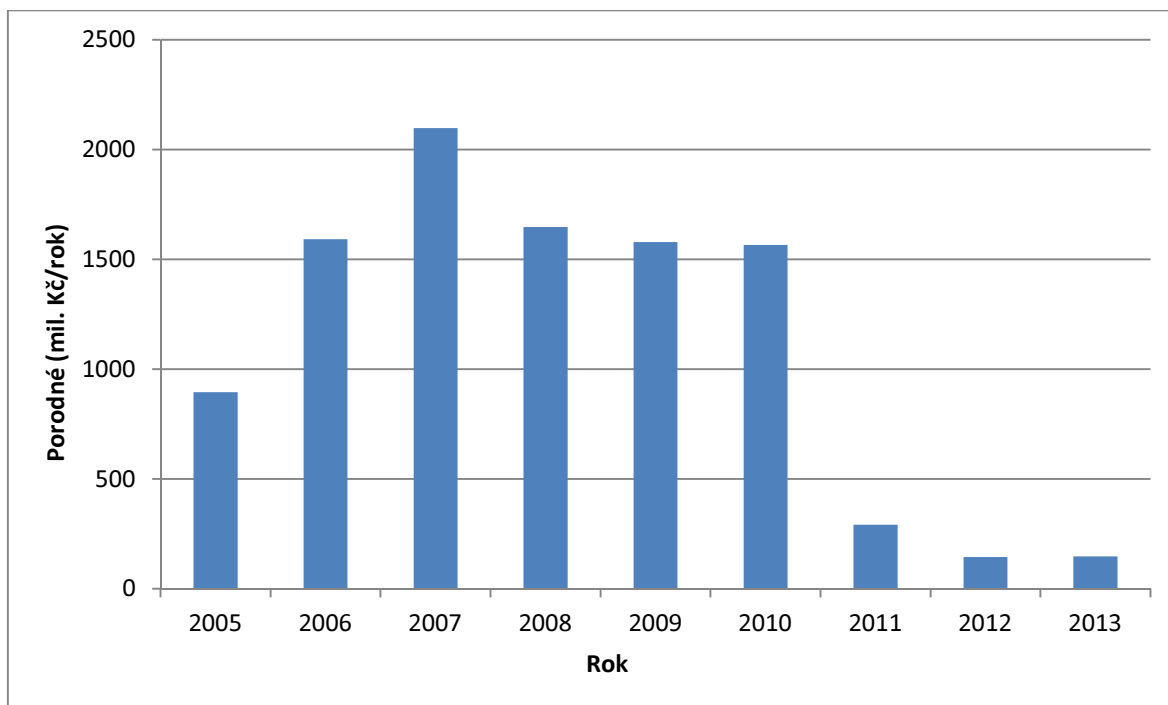
Porodné je jednorázová dávka, kterou stát přispívá matce na náklady související s narozením jejího prvního dítěte. Podmínky nároku na porodné, platné od 1. 1. 2011, vymezuje § 44 odst. 1 a č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře: „Nárok na porodné má, nepřevyšuje-li rozhodný příjem v rodině součin částky životního minima rodiny a koeficientu 2,40, žena, která porodila své první živé dítě, nebo žena, které se současně s prvním živě narozeným dítětem narodilo další živé dítě nebo děti.“ Dle výše citovaného zákona nárok na porodné vznikne i otci, jestliže žena, která dítě porodila, zemřela a porodné nebylo dosud vyplaceno.

Od 1. 4. 2006 vznikl každé ženě, která porodila dítě, nárok na porodné ve výši 17 500 Kč, při narození dvojčat dokonce 52 500 Kč. Změny spojené se stabilizací veřejných financí tuto progresivitu od ledna 2008 zrušily a vláda schválila jednotnou částku porodného ve výši 13 000 Kč na každé narozené dítě. (Höhne, 2008)

Dávka státní sociální podpory porodné měla od roku 2013 úplně zaniknout. Návrh připravoval bývalý ministr práce a sociálních věcí Jaromír Drábek. Podle ministra se porodné mělo začlenit do dávky rodičovský příspěvek a rodič by pak mohl vyčerpat maximální částku ve výši 220 000 Kč včetně porodného. Začleněním porodného do dávky rodičovský příspěvek by vlastně došlo ke zrušení porodného. (Aktuálně.cz, 2012)

Úplné zrušení porodného od roku 2013 navrhoval bývalý ministr financí Miroslav Kaloušek. Nicméně k úplnému zrušení porodného nedošlo vzhledem k tomu, že počet příjemců, kteří dosáhli na dávku státní sociální podpory porodné od 1. 1. 2011, výrazně klesl (Graf č. 1; ihned.cz, 2012).

Graf č. 1: Výše roční výplaty dávky státní sociální podpory porodné

Zdroje: Vyplacené dávky státní sociální podpory v ČR – podrobné členění, Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče v roce 2013 v krajích ČR.

Další novela zákona č. 117/1995, Sb., o státní sociální podpoře, platná od 1. 1. 2015, změkčuje podmínky vzniku nároku na porodné. Nově mohou o porodné žádat matky rovněž při narození druhého dítěte a současně se rozšířil okruh rodin s nárokem na tuto dávku. Porodné na první dítě zůstává ve výši 13 000 korun, při narození druhého dítěte náleží dávka ve výši 10 000 korun. Koeficient, od něhož se nárok na dávku odvíjí, se zvýšil z 2,4 násobku na 2,7 násobek životního minima. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014b)

Zvláštností u této dávky je skutečnost, že nárok na porodné není podmíněn péčí o narozené dítě. Rovněž se nezkoumá, k jakým účelům byla tato dávka využita, i když vznik této dávky byl podmíněn úmyslem přispět rodinám na pořízení věcí souvisejících s narozením dítěte. Porodné tedy náleží i ženě, která po porodu o dítě nepečuje a dala souhlas s jeho osvojením, případně se na dítěti dopustila úmyslného trestného činu. (Břeská, Burdová, Kepková, Vránová, 2012, s. 130)

2 PSYCHOLOGIE ŽEN

Role člověka ve společnosti je dána nejen příslušností jedince k sociální skupině, ale důležitý je také fakt, zda se jedná o muže nebo ženu. Každá společnost má předepsané formální a neformální normy, které určují, jaké chování je pro muže nebo ženu žádoucí, a co je naopak nežádoucí. V rámci jednotlivých kultur se role muže a ženy liší, podléhají společenskému vývoji a mění se. Přesto ke změnám ve vnímání rodinných a pracovních povinností dochází jen pozvolna. Stále přetrvává tradiční role v rodině – žena zůstává zpravidla do tří let věku dítěte doma a muž finančně zabezpečuje rodinu.

K rozdílnému vnímání postavení ženy a muže ve společnosti se vztahuje pojem „*gender*“. „*Gender*“ podle Kimplové (2008, s. 27) označuje kulturou a společností vytvořený rozdíl mezi muži a ženami v jejich chování, postojích a očekáváních. Genderové předsudky a stereotypy přisuzují mužům roli silného a úspěšného jedince, který je pro rodinu oporou. Od ženy se naopak očekává poddajná role matky spojená s péčí o děti či domácnost a její pracovní kariéra zůstává v pozadí zájmu rodiny. Zakořeněná představa o ženě znamená vyjádření ženskosti v podobě pasivní a poddajné ženy, starostlivé a pečující matky, která „pracuje“ pro svoji rodinu, zvládne uklidit celou domácnost a přitom je hezky oblečená, upravená a učesaná. Dle Vágnerové (2006, s. 37) se v pojmu ženskosti mísí tradiční prvky s novými, stále se vyvíjejícími elementy. Negativním prvkem ženskosti je nadměrná závislost, slabost a projevující bezmocnost, která může vést k nežádoucí manipulaci s partnerem případně jinými lidmi. I když ženy v současnosti už neprojevují tak vysokou míru ochoty se všemu podřizovat, v partnerských vztazích stále převládá tradiční postoj v rozdělení mužských a ženských rolí. Vágnerová (2006, s. 38) tvrdí, že ženy více podléhají sociálním tlakům, jsou citlivější a snadněji reagují na jakoukoli sociální odezvu, ale současně jsou schopné manipulovat s ostatními lidmi. Své emoce prožívají daleko intenzivněji než muži a projevují je navenek, což u mužů tradiční genderová role nepřipouští. Mají větší potřebu milovat a současně být milovány, což může vést k vytváření i nežádoucích vztahů. Poskytnutí emoční opory, pomoci a péče o své blízké je považován u ženy za samozřejmý.

Konvenční pojetí role muže v rodině je spojeno především s ekonomickým zajištěním rodiny, už méně se očekává jeho zapojení do aktivit, které jsou tradičně spojeny se světem ženy, tj. s výchovou dětí a péčí o domácnost. Dle Farkové (2009, s. 24) došlo v průběhu dvaceti let k znejistění mužské role. Některé ženy již neočekávají, že muž bude bezvýhradně ekonomicky zabezpečovat rodinu. Dokonce stoupá počet žen, které svým příjmem

přesahují příjmy muže. Zvykly si na ekonomickou samostatnost a už si nedovedou představit návrat do ekonomické závislosti. Právě situace ekonomické nezávislosti přináší ženám větší míru uspokojení, zvyšuje pocit sebevědomí, seberealizace a schopnost se prosadit. Jak uvádí Možný (2006, s. 175) feministické hnutí na počátku sedmdesátých let minulého století kladlo velký důraz na ekonomickou svobodu žen spojenou s jejich zaměstnáním a vlastní mzdou. Bankovní konto s vlastními příjmy činí ženu nezávislou na svém partnerovi a oprostuje ji od ponižující závislosti na mužových příjmech. Tuto skutečnost může žena vnímat jako rozdíl mezi příjemnou svobodou a pokořující závislostí. Právě v sedmdesátých letech minulého století v západních zemích začaly vstupovat do společnosti vysokoškolsky vzdělané ženy, které se nemohly spokojit s tradičním odkazem svých matek směřující k péči o rodinu a domácnost. Do velké míry lze vysvětlit vyšší samostatnost žen lepším vzděláním – studované ženy jsou odhodlanější a schopnější řešit jak osobní, tak společenskou situaci. Vzdělanější ženy také uvažují logicky a problémy řeší na základě spojení racionálního a emočního přístupu, i když racionální přístup není typický pro ženské chování (Vágnerová 2007, s. 37). Na druhou stranu jsou tyto dnešní úspěšné ženy pod velkým tlakem, protože musí každodenně podat intenzivní pracovní výkon v zaměstnání, současně vypadat hezky a žít moderním a náročným životním stylem. Jak uvádí Vágnerová (2007, s. 38) výkon žen je ovlivněn jejich vzděláním a souvislostí s jejich ambicemi. Postoj vysokoškolsky vzdělaných žen k výkonu je srovnatelný s mužským přístupem.

Úspěšná žena v průběhu své postupující kariéry nemusí vždy najít partnera, který by odpovídal jejím požadavkům. S přibývajícím věkem se ale tlak společnosti stupňuje a od ženy se očekává, že se vdá, bude mít děti a domácnost. Pokud se v jejím životě objeví muž, který sice zcela neodpovídá ženiným představám, ale chová se galantně, zdvořile a vytvoří iluzi opory, projeví se u ženy pocit sounáležitosti. Najednou už není v životě sama, ale má v blízkosti někoho, kdo jí v životě pomáhá. Tento pocit je ovšem často následován slepou láskou, která ani nemusí být skutečná, je jen reakcí na ztrátu samoty (Maminka.cz, 2011).

2.1 Rodičovská role

Moderní a úspěšná žena chce zpravidla mít rodinu a současně zvládat a rozvíjet svoji kariéru. Nicméně je často velmi složité a vyčerpávající věnovat se obojímu zároveň, neboť budování kariéry i péče o domácnost jsou sice dvě rozdílné činnosti, avšak obě velmi časově náročné.

I přes to je představa mladé svobodné ženy do určitého věku zajímavá a svým způsobem i výhodná. Žena se plně věnuje své kariéře i zájmům a sama rozhoduje o svém volném čase. Zlom může nastat mezi třiceti až pětatřiceti lety, kdy žena začne přemýšlet o rodině, dítěti a manželovi. Současně může vznikat obava z narušení volnosti, zažitých stereotypů a svobody. Rovněž vhodný partner nemusí být zrovna na dosah. (Špatenková, 2006, s. 11 – 12) Tyto skutečnosti mohou vést k bezdětnosti, ať už dobrovolné nebo nedobrovolné.

Dle Možného (2006, s. 146 – 147) byla instituce rodičovství až do sedmdesátých let považována jako samozřejmost. Situace se obrátila právě v sedmdesátých letech, kdy poprvé klesla porodnost v průmyslově vyspělých zemích pod reprodukční míru, a téma rodičovství vstoupilo do popředí zájmu. Objevením antikoncepce přestalo být rodičovství přirozeným údělem. Ženě dává možnost volby kdy, a kolik bude mít dětí. Antikoncepce také znamená změnu přístupu k rodičovství (ovlivňuje jeho plánování nebo znamená dokonce jeho úplné vyloučení). Přesto je rodičovství pro většinu dospělých lidí samozřejmým prvkem jejich života: „Rodičovská role je důležitou součástí identity dospělého člověka. Je to role primárně biologicky podmíněná, která má i svou psychickou a sociální hodnotu.“ (Vágnerová, 2007, s. 108). I přes to v současnosti mateřství odkládá na pozdější dobu přibližně 20 % žen, obvykle jde o ženy s vyšším vzděláním, které se nechtějí vzdát své profesní kariéry (Vágnerová, 2007, s. 144). Některé ženy a dokonce i páry či manželé po děti netouží vůbec. Zažitá představa, že svobodní lidé nemohou být šťastní, je ale neodůvodněná. Člověk může nalézt své uspokojení v práci, v umělecké, vědecké nebo společenské činnosti apod. Totéž platí i u bezdětných manželství. Řada manželů i bez vlastních dětí nachází k sobě vzájemné emoční uspokojení. (Langmeier a Krejčířová 1998, s. 174) I přes to bývají lidé, kteří se dobrovolně rozhodli pro bezdětnost, často odsuzováni. Na bezdětnou ženu je pohlíženo jako na abnormalitu, její život je považován za prázdný, sobecký a citově chladný. S tímto názorem se setkáváme častěji na venkově. Společnost od ženy automaticky předpokládá akceptaci mateřské role, její odmítnutí bývá zpravidla přijímáno kriticky. (Vágnerová, 2007, s. 144)

S tím, jak roste emancipace žen, rostou i nároky na otce. Již pouze neživí rodinu, ale sdílí výchovu dítěte s matkou více než před několika desítkami let. I přes to je role otce v rodičovství považována za sekundární. Otec ani mnohdy sám neví, jak se dítěti chovat a spíše napodobuje chování své partnerky. Vazba otce s dítětem nemá samostatnou povahu, ale je součástí vztahové triády otec – matka – dítě. Pro některé muže samotné přijetí otcovské identity může patřit k nejtěžším úkolům dospělého věku. Současně jim může manželská a

rodičovská role splývat. Otec má představovat pro dítě mocnou, silnou a statečnou autoritu, zároveň však vyžaduje sladění mocenské autority s citovou vřelostí a emoční podporou dítěte. (Vágnerová 2007, s. 118)

2.1.1 Definice rodičovské role

Rodičovská role je jedinečná a odlišná od ostatních rolí dospělého jedince. Vágnerová (2007, s. 109) charakterizuje rodičovskou roli v těchto čtyřech bodech:

1. Rodič rozhoduje téměř o všem, co se týká dítěte, dítě je na něm zcela závislé, ale současně je mu ve všem podřízené.
2. Role rodiče je rovněž nevratná role. Jakmile se člověk stane rodičem, je mu tato role přiřčena už napořád, a ani dítě, pokud by neodpovídalo představám rodičů, nelze vyměnit.
3. Dítě je společným potomkem rodičů a tím vytváří mezi nimi nezrušitelnou vzájemnou vazbu.
4. Narození dítě vnáší do života rodičů změnu životního stylu. Dítě je na svých rodičích absolutně závislé a vede rodiče k povinnostem, omezením a zodpovědnosti.

Rodičovská role není snadným úkolem, ale jak uvádí Vágnerová, (2007, s. 109) přináší dospělému jedinci mnoho nových zkušeností a tím přispívá k jeho osobnostnímu rozvoji. Ovlivňuje jeho myšlení, mezilidské vztahy, uvažování a emoční prožívání. Umožňuje rodiči pohlížet na svět očima jiné bytosti. Rodičovství vytváří schopnost omezit potřeby rodiče ve prospěch dítěte, produkuje hluboký a trvalý citový vztah. Rodičovství současně přináší značná omezení a ztráty. Nová role matky a otce s sebou totiž přináší i četná úskalí spojená s péčí o dítě. Dítě omezuje rodiče v jejich svobodě, v různých zálibách, zájmech, vyžaduje změnu zavedeného denního rozvrhu, vyvolává mnoho starostí i konfliktů. Zároveň ale rodičovství plní uspokojení důležité životní potřeby, která u partnerů v tomto období značně manifestuje, a to je potřeba péče o někoho blízkého. Dítě je na svých rodičích absolutně závislé a potřebuje jejich ochranu, pozornost a péči, současně jim projevuje svoji příchylnost a přináší pocit radosti a štěstí z každodenního soužití. (Langmeier a Krejčířová, 1998, s. 170)

2.1.2 Přechod k rodičovství

Člověk k rodičovství postupně dozrává. Dle Langmeiera a Krejčířové (1998, s. 170 – 171) příliš mladí partneři mohou v dítěti vidět spíše obtíže a problémy než vidinu realizace spo-

lečné budoucnosti. Ale i u manželství, kde se zralí rodiče těšili na dítě, může po jeho narození manželská spokojenost značně opadnout. V rodinném systému totiž stále přetrvává tradiční přístup k rodičovským rolím, kdy po narození dítěte plní matka pečovatelskou roli o dítě a domácnost (viz. Kapitola 1). Aktivní zapojení otce v péči o dítě může zvýšit manželskou spokojenost a manželka může svému partnerovi pomoci tuto roli otce ujasnit. V naší kultuře je role otce zatím nepřesně definovaná, možná i proto, že muži během své socializace nemají mnoho příležitostí získat zkušenosti v péči o dítě.

Přechod k rodičovství patří k nejvýznamnějším událostem v životě člověka. Rossiová (1983 cit. podle Možný, 2006, s. 148 – 151) poukazuje na čtyři významné vlastnosti přechodu k rodičovství:

1. Role ženy je historicky úzce svázána s mateřstvím, v důsledku toho dochází k přechodu k rodičovství pod silným kulturním tlakem.
2. K přechodu k rodičovství dochází i mimovolně, kdy početí dítěte může být neplánované.
3. Přechod k rodičovství je stav, který nelze vzít zpět, dítě nelze vyměnit za jiné.
4. Přechod k rodičovství je přechod zlomový. Těhotenství připravuje matku na mateřství po stránce fyziologické, nikoli však sociální. Především matky prvního dítěte mohou po jeho narození prožívat šok, který bývá označován jako laktační psychóza. Nemusí být ale způsoben jen hormonálními změnami, ale i sociálními.

Čtvrtý bod je podle Rossiové v současnosti velmi aktuální, neboť v generaci našich prarodičů, ve které byly rodiny daleko početnější než dnes, žena získávala poznatky o mateřství tím, jak její sourozenci přicházeli na svět, jaké kladli nároky a požadavky na své okolí, což v dnešním světě jedináček už není obvykle možné (Možný 2006, s. 152). V současné společnosti je mnoho odborné literatury, která se snaží dobře míněnými radami pomáhat nastávajícím maminkám, ale osobní poznatky o rodičovství zcela nenahradí. Na internetovém portále ProŽeny.cz (2014) pětaticetiletá matka popisuje, jak se na miminko opravdu těšila, nastudovala množství odborných knih a teoreticky byla perfektně připravená. Ale skutečnost byla jiná. „Moje dcerka rozhodně nespala tak, jak se v knihách psalo, naopak většinou nocí plakala, a já nevěděla, co sní. Ani kojení nebylo tak snadné, jak to z literatury vypadalo. Prostě nic nebylo takové, jak jsem si představovala.“ Po čase se dostala na pokraj svých sil. Připadala si unavená, nervózní a neměla čas si popovídat s manželem. Přesto, když se jí někdo zeptal, jak mateřství prožívá, tak lhala: „Usmívala jsem se, říkala, že je to báječné, že je dcerka úžasná, že nic lepšího mě v životě potkat nemohlo.“ Jak uvádí, sama neví,

proč vlastně lhala. Málokterá maminka dokáže přiznat, že její dítě není bezchybné a že mateřství může být velmi stresující. Zpravidla se tak chovají matky prvního dítěte a matky, které již po dítěti toužily dlouhou dobu. Společnost stále vnímá mateřství jako něco, co by mělo každou ženu naplňovat. Je společensky nepřijatelné, aby některá matka toto vžité dogma zpochybnila. Rovněž každá matka má svou představu, jak by mateřství a rodičovství mělo vypadat. Tuto představu si utváří z vlastní výchovy svými rodiči, vzorem z okolí ale i televizních seriálů a reklam. Přiznání matky, že je unavená a potřebuje pomoc, by pro ni znamenalo, že jako matka zklamala.

Představa o mateřství a skutečnost se značně rozcházejí. Dle Cowardové (1993 cit. podle Možný, 2006, s. 152) se matky malých dětí cítí neschopné, protože čelí tlaku médií a okolí, aby byly perfektními matkami. Jedná se především o vzdělanější matky, které se v rámci své profese naučily, že musí podávat perfektní výkon. Svoji dokonalost se snaží převést i do mateřské role a zjišťují, že i když se mateřství věnují naplno, je to něco, co se perfektně dělat nedá.

Chtít být dokonalou matkou a zároveň lhát se nemusí vždy vyplatit. Dle ProŽeny.cz (2014) Lucie Mucalová, koučka zabývající se výchovou dětí, uvádí, že pokud matka v sobě dusí opravdové pocity a funguje dokonale jako stroj na základě očekávání svého okolí, časem ztrácí svoji identitu. Toto matčino vnitřní rozpolcení se přenáší i na dítě, které je pak plačtivé a neklidné. Jak radí Kateřina Matláková (ProŽeny.cz 2014), jedinou šancí pro matku je otevřeně říct, jak se cítí, dokázat požádat o pomoc a dopřát si trochu odpočinku. Uvědomit si, že něco jako dokonalá matka prostě neexistuje.

2.2 Motivace k rodičovství

Mladí bezdětní lidé do 30 let zpravidla nemají jasnou představu o rodičovství. Nedokážou odhadnout, jak narození dítěte může ovlivnit jejich další život, a proto rodičovskou roli odkládají do budoucna. Pro většinu mladých lidí je rodičovství samozřejmostí, ale narození dítěte plánují až na pozdější dobu. Omezení a povinnosti, které jim tato nová role přinese, si zatím nejsou schopni představit. (Vágnerová, 2007, s. 113)

Rodičovství znamená významnou změnu v životě partnerů a je současně zkouškou pevnosti jejich vztahu. Dle Sobotkové (2007, s. 156 – 157) proces rozhodování o rodičovství podléhá psychologickým a sociálním tlakům:

- Psychologické tlaky: Společnost považuje za samozřejmé, že budoucí plány mladých žen jsou spojeny s mateřstvím. Současně se ale mění negativní pohled na ženy, které mateřství neplánují. Jsou více tolerovány, společnost už je nepovažuje za tak sobecké a chladné, jak tomu bylo dříve.
- Sociální tlaky: Rozhodnutí o rodičovství ovlivňuje tlak rodiny, jedná se o tlak na udržení rodinné linie. Motivovat rodičovství může i nepřímo sociální okolí, kdy kontakt s rodinami a jejich malými dětmi může znamenat přijatelný model a podpořit rozhodnutí ve prospěch dítěte.

Jak uvádí Sirovátka, Hora (2008, s. 109) může být u žen motivace k mateřství ovlivněna podněty ze širokého okolí, veřejného mínění, vzdělávacích institucí, médií. Je těžké rozeznat, do jaké míry je mateřství s pozitivními emocemi výsledkem socializace a enkultura-ce. Jakmile totiž člověk otevře časopis pro těhotné ženy, z několika nadpisů a článků zjistí, že těhotenství je nejkrásnějším obdobím v životě ženy, se spoustou fotografií šťastně se tvářících těhotných žen. Postupně se ve společnosti rozšiřuje názor, že „nestačí být jen matkou, ale je nutné být dobrou matkou, a ke všemu je nutné se z mateřství radovat,“ protože neradovat se je špatné.

Vágnerová (2007, s. 109) rozlišuje vnitřní a vnější faktory, jejichž vzájemné působení motivuje k rodičovství. K vnějším stimulům rodičovství patří očekávání společnosti, že mladý jedinec bude mít děti. Jedná se o standardní sociální normu, jejíž tlak přispívá k rozhodnutí založit rodinu. Současně roste trend mladých lidí odkládat rodičovství na pozdější dobu, i když sociální podpora rodičovství je v České republice vysoká. Česká republika patří k zemím s nejlepšími ekonomickými a sociálními podmínkami pro mladé rodiny s dětmi v Evropě. Matky mají nárok na mateřskou dovolenou v délce 28 týdnů a následně mohou nastoupit na rodičovskou dovolenou a čerpat rodičovský příspěvek. K dispozici mají částku ve výši 220 000 Kč a mohou si rozvrhnout čerpání této částky až do 4 let věku dítěte (Zákon č. 117/1995 Sb. o státní sociální podpoře). Rozdíly v délce rodičovské dovolené se v zemích Evropské unie různí. Například v Belgii je možno čerpat rodičovský příspěvek pouze 3 měsíce, v Portugalsku 4 měsíce. Možnost čerpat rodičovský příspěvek do 4 let věku dítěte je možné jen v České republice (Studentské finance, 2011). Evropský Parlament dokonce navrhoval v říjnu 2010, aby všechny ženy v Evropské Unii měly povinný nárok na 20 týdnů plně placené mateřské dovolené a otcové na 2 týdny plně placené rodičovské dovolené. Robeyns (2012, s. 211 – 212) argumentuje, že placená dovolená by měla v jakési jiné formě být zavedena i u mužů. Po narození dítěte by totiž rodina měla strávit

určitý čas (několik týdnů) pohromadě s dítětem. Těchto několik týdnů je pro matku samotnou velmi těžkých, a proto je vhodné, aby po tuto dobu byl přítomen i otec aby asistoval matce a pomáhal ji s péčí o dítě.

Přes všechny tyto sociální výhody upřednostňují mladí lidé vlastní individuální potřeby. Dle Vágnerové (2007, s. 110) kladou důraz na ekonomické a materiální zabezpečení a na uspokojivý partnerský vztah. Založení rodiny rovněž ovlivňuje samotná zkušenost jedince z dětství, jak je prožíval, jak vnímal roli matky a otce a jak se rodiče s touto zátěží potýkali, jak se sami chovali k dětem. Model rodičů může působit jako pozitivní vzor, který ovlivňuje ochotu k rodičovství. Tito jedinci na základě pozitivní zkušenosti ví, jak se mají v roli rodiče chovat a neobávají se selhání. Naopak negativní model vlastních rodičů může přinést nejistý až odmítavý postoj k rodičovství. Narození dítěte znamená zásadní a nevratný zásah do dosud svobodného a neomezeného života rodičů, zároveň ale přináší emoční a sociální zisk. Sobotková (2007, s. 158) řadí mezi přínosy mateřství tyto aspekty:

- Rozvoj vztahů. Mateřství přináší rodičům nový a radostný vztah k dítěti. Současně přináší ženě nový pohled na svého manžela – vidí ho v nové roli otce, a manžel vidí svou ženu v roli matky. Rodičovství přispívá k navázání nových vztahů s jinými matkami a rodinami s malými dětmi.
- Osobní naplnění. Mateřství znamená pro spoustu žen naplnění smyslu života, osobní hodnoty, je příležitostí pro osobní rozvoj.
- Rodičovství jako zdroj podnětů, které umožňují poznávat nás sebe samé ale i druhé lidi pohledem dětských očí.
- Rodičovství jako známka dospělosti – tento důvod uvádí 79 % žen, ale jen 21 % mužů.

Vágnerová (2007, s. 110 – 111) uvádí vnitřní stimulaci rodičovství jako vrozenou biologickou potřebu zplodit potomstvo, jako pud, který zajišťuje pokračování rodu. Tato potřeba je individuálně rozdílná. Jsou lidé, kteří nepovažují za nezbytné zplodit potomky, a na druhé straně jsou lidé, kteří touží po velké rodině se spoustou dětí. Matějček a Langmeier, 1986; Seifert et al. 1997 (in Vágnerová 2007, s. 110 – 112) rozlišují čtyři základní psychologické potřeby, které může rodičovství uspokojovat, ale zároveň i blokovat:

- Potřeba nových podnětů – dítě obohacuje své rodiče o nové zážitky a zkušenosti, ale současně je omezuje v jejich svobodném rozhodování.

- Potřeba citové vazby – dítě vnímá city svých rodičů a oplácí je, zároveň ale na sebe váže pozornost a lásku rodičů, což může vést k ochlazení partnerských vztahů.
- Potřeba seberealizace – rodiče mohou vidět ve svém dítěti smysl své existence, dítě přispívá k pocitu naplnění jejich života, současně může své rodiče omezovat v jejich vlastní seberealizaci a profesní kariéře.
- Potřeba otevřené budoucnosti – dítě znamená pro rodiče pokračování rodu a zachování tradic, zvyků a hodnot, na druhou stranu dítě omezuje budoucnost svých rodičů, protože svoboda volby rodičů je omezena potřebami dítěte.

Rozhodnutí o založení rodiny je sice ovlivněno osobními okolnostmi a sociálními tlaky, ale prvotní je zvažování přínosů a obětí rodičovství. Sobotková (2007, s. 157 – 158) řadí k obětem rodičovství především omezení profesní kariéry matky, ekonomickou újmu, omezení osobní svobody a ochladnutí manželského vztahu. Campbell et al. 1982; Michaels 1988 a jiní (in Sobotková 2007, s. 157) doplňují další důvody, které přispívají k dobrovolné bezdětnosti:

- Rodičovství je nezvratné a nelze je vzít zpět.
- Obavy z nezvládnutí rodičovské role.
- Strach o budoucnost civilizace a hrozby globálních konfliktů.

Dle Sirovátky, Hory (2008, s. 103) je plánování počtu dětí vázáno na uplatnění rodičů na trhu práce, a s tím související ekonomický, sociální i kulturní kapitál rodiny. Dle Ringen 2003 (in Sirovátka, Hora 2008, s. 103) se moderní rodina opírá o zakořeněnou představu, že pracují a vydělávají oba partneři, což se dá jen těžko zvládnout s více jak dvěma dětmi. Sirovátka, Hora (2008, s. 103 – 104) uvádějí, že profesní kariéra může u ženy snižovat hodnotu dítěte, dokonce může pro ni znamenat smysluplnou náhradu mateřské role. Úspěšná žena proto může dítě odmítat nebo mateřství odsouvat až na pozdější dobu.

Ženy s vyšším vzděláním zpravidla žijí a pracují ve městě, budují pracovní kariéru a mateřství pro ně znamená omezení jejich profese (viz. Kapitola 1). Proto je pro ně rodičovství spíše vizí budoucnosti. S tím souvisí i změny formy rodinného života – postupně se rozšiřuje počet svobodných matek a počet nesezdaných párů. Současnou demografickou změnu lze taktéž propojit i s dalším fenoménem moderní doby. Ten se projevuje vyšší porodností starších žen, které chtějí mít dítě, dokud je to biologicky možné, i když zrovna nemají vhodného partnera. (Sobotková 2007, s. 155 – 156)

Je přirozené, že v rámci zvyšujícího se počtu kvalifikovaných žen se značně zúžil prostor pro kombinaci mateřství a zaměstnání. Současně zeslábl kulturní tlak na jediný a všeobecně závazný model rodiny. Ženy, které se mají rozhodovat mezi svou úspěšnou kariérou a mateřstvím, stále častěji volí bezdětnost. (Možný 2006, s. 191). Změny hodnot mateřství, případně rodičovství a zároveň změny hodnoty dítěte jsou výsledkem snahy o rovné příležitosti mužů a žen jak v zaměstnání, tak i v samotné rodině. Mateřství postupně ztrácí svůj přirozený charakter a je spíše výsledkem finanční úvahy obou partnerů, časové kalkulace a zohledněním pracovní kariéry. (Sirovátka, Hora 2008, s. 105)

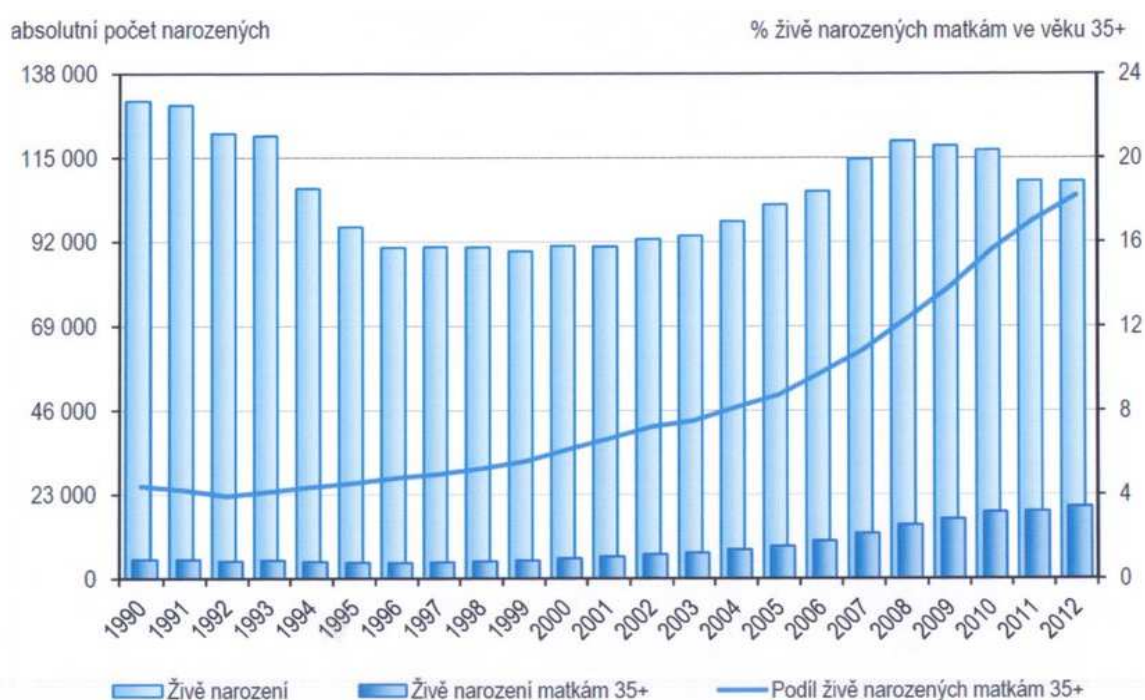
Vágnerová (2007, s. 114) poukazuje na to, že mladí lidé plánují rodičovství až na pozdější dobu a uvažují o menším počtu dětí. Počet dětí závisí na mnoha faktorech – ekonomických, psychologických či sociálních. Rodiče při úvaze o zplození dalšího potomka rovněž zvažují, jak počet dětí ovlivní kvalitu jejich života, která by se mohla zhoršit. V současné době ženy zvažují zátěž, kterou budou muset narozením dalšího dítěte zvládnout, a jsou to zpravidla ony, které rozhodují o počtu dětí v rodině. Obecně uvádí Vágnerová (2007, s. 115) dvě alternativy rodičovství:

- Rané rodičovství – mladí lidé uzavírají manželství velmi brzy a následně mají děti. Jedná se o jedince se základním vzděláním nebo vyučením. Ženy bez profesního rozvoje a různých volnočasových aktivit mají zpravidla více dětí mnohem dříve. Jedná se o brzké naplnění dospělosti a tento životní styl se většinou opakuje i u jejich potomků. Nezralí rodiče často nejsou schopni svým malým dětem správně rozumět a dostatečně uspokojit jejich potřeby, nedokážou je dostatečně podporovat v jejich rozvoji.
- Pozdní rodičovství – mladí lidé se chtějí vzdělávat, dosáhnout profesionálního a sociálního postavení a pevného ekonomického zázemí. Zpravidla ženy s nejvyšším vzděláním plánují narození jednoho nebo dvou dětí, a to na pozdější dobu. Důležité pro ně je, zda jim společnost umožní naplňovat dvě role současně – rodičovskou a profesní. Starší ženy přijímají mateřství až po dosažení svých životních cílů, důležitou roli zde rovněž má biologická hranice mateřství. Rodičovství přináší zralejším rodičům větší uspokojení, jsou k potřebám svých dítěte citlivější a chápavější.

Ženy, které plánují stát se matkami, mohou tento záměr odkládat až na dobu, kdy budou mít vlastní pocit emocionální jistoty a připravenosti k mateřství, naplnění profesní kariéry a budou finančně zabezpečeny. Opravdovým činitelem pro rozhodnutí k naplnění mateřství

je tlak „biologických hodin,“ který ženy nejčastěji prožívají po třicátém až pětatřicátém roce. (Sobotková 2007, s. 159). Dle Sirovátky, Hory (2008, s. 108) je motivace k mateřství vnímána ženami jako biologický a sociální podnět. Tyto podněty se vzájemně prolínají, ale motiv, který se jeví jako sociální, může mít původ genetický a biologický, a naopak ženám jevící se biologický motiv může být sociálně zažitou kulturní ikonou. Právě u rozšířené metafory „biologických hodin“ je těžké rozlišit, zda se jedná o spontánní citění ženy nebo jen o výraz převzatý z kulturní tradice a z médií.

Graf č. 2: Absolutní počet narozených (sloupcový graf) a procento narozených dětí matkám nad 35 let (spojovací graf) v České republice mezi lety 1990 a 2012.

Zdroj: <http://www.vitalia.cz/galerie/rodi-starsi-zeny-riziko-vyvojovych-poruch-stoupa/#15>

Sobotková (2007, s. 154) uvádí, že odkládání mateřství je současným trendem většinové společnosti. Mateřství starších žen není ničím neobvyklým, vyskytovalo se i v minulosti, ale v současnosti se počet starších matek (mateřství po dosažení 35 let) zvyšuje (Graf č. 2), přičemž se častěji vyskytuje u vysokoškolsky vzdělaných žen. Tyto ženy mají celkem méně dětí nebo volí dobrovolně bezdětnost (viz. Kapitola 1.1).

3 POTŘEBY MATEK NA RODIČOVSKÉ DOVOLENÉ

Příčinami lidského jednání jsou naše pohnutky neboli motivy. Patří zde zájmy, hodnoty, postoje, vztahy, tendence a především potřeby, které jsou nejdůležitějším druhem motivu. Potřebu lze také charakterizovat jako pocit nedostatku nebo nadbytku něčeho. Vychází z vnitřního duševního napětí, které směřuje k určitému chování a tím k uspokojení potřeby. (Kohoutek 2000, s. 123)

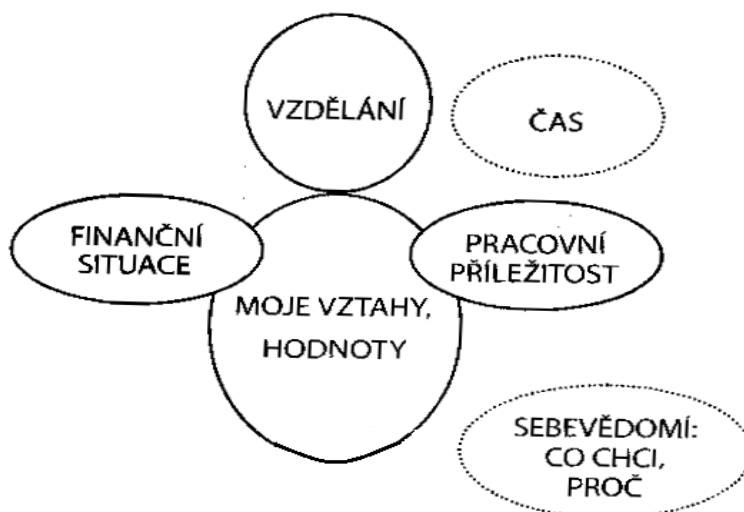
Potřeby žen na rodičovské dovolené jsou často přehlíženy, ale přitom je tato skupina obyvatelstva nenaplněním svých potřeb velmi ohrožená. Přitom podle výstupu z projektu EQUAL (2009) jsou ženy mnohem flexibilnější přizpůsobovat se novým podmínkám v rámci sladování rodinného a pracovního života než muži, ale často nejsou schopny dostatečně o své nároky bojovat. Ženy na mateřské a rodičovské dovolené jsou odtrženy od svých bývalých kolegů a přátel, opouští je elán, vytrácí se jim smysl života a často také trpí nedostatkem finančních prostředků. Poté nezvratně nastupuje pocit prázdnoty a beznaděje, protože je jejich život stále se opakující koloběh péče o dítě a péče o domácnost.

Na druhou stranu jak uvádí Janebová (2006, s. 22 – 23) mladé matky neusilují o změnu zakořeněných tradic. Samy často bez protestů a svobodně přijímají tradiční roli pečovatelky, a tím mohou přijít o své ambice a zájmy. Pokud se proti těmto tradičním rolím ženy vzeprou, ocitnou se zpravidla v nepříznivé situaci a mohou být společností obviňovány z nedostatečné lásky k vlastnímu muži. Společnost totiž vnímá rodinu jako instituci, ve které není prostor pro egoistické vztahy, individuální zájmy a moc.

Čas strávený na mateřské a rodičovské dovolené matkám obvykle neposkytne vhodné měřítko jejich úspěšnosti a ocenění „práce matky.“ Proto je nutné těmto ženám poskytovat dostatek informací o možnosti jejich uplatnění a posilovat jejich sebevědomí. Směřovat je k novému pohledu na sebe samu, na promítnutí nově nabytých dovedností časem stráveným v domácnosti do dalšího i profesního života. Je třeba jim nabídnout potřebnou pomoc, aby si udržely nebo nabyly místo jak ve společnosti, tak i v rodině a staly se nezávislými.

Zaměstnání, které je pro ženu zajímavé, ovlivňuje její spokojenost a patří k významným lidským hodnotám. Nicméně by si každá žena měla uvědomit, že není jedinou hodnotou. Obr. č. 1 znázorňuje systém potřeb a jejich vzájemnou provázanost. Ať zvolí jakékoliv pořadí dle vlastní osobní volby, vždy je „pracovní příležitost“ jen jedním z faktorů. Záleží na sebeúctě a motivovanosti, zda tento postoj nepřímo dopomůže k vlastnímu uplatnění. (Anima cz, s. 18)

Obr. č. 1: Provázanost potřeb matek na mateřské nebo rodičovské dovolené.

Zdroj: Anima.cz

3.1 Potřeba zdravého sebevědomí

Aby se jedinec opravdu změnil v sebevědomou bytost, musí nejdříve uspokojit své vlastní potřeby a udělat pro sebe to nejlepší. Jen pak může dělat velkou službu své rodině, přátelům, spolupracovníkům. Spousta lidí využívá filozofii služby jako únik před svou vlastní zodpovědností za svůj život. Až přehnané obětování se např. partnerovi, rodině, okolnímu světu je jen sebeklam, ve skutečnosti jedinec nezvládá čelit vlastním problémům a řešit je. (Anthony 2011, s. 19 – 20)

Jednou z podmínek k seberealizaci žen na mateřské a rodičovské dovolené je zdravé sebevědomí. Velké množství lidí ho ale postrádá, a snaží se všemožně najít štěstí a radost, ale zpravidla marně. Specifika, která se v otázce sebevědomí objevují u žen na mateřské dovolené, budou popsány v této podkapitole.

Určitě lze popsat vliv příjmu na sebevědomí žen, ale jak uvádí Kuchařová et al. 2006 (in Bartáková 2009, s. 22) jen 25 % žen se při věku 3 let dítěte vrací do původního zaměstnání, které jim zajišťuje alespoň částečnou pracovní stabilitu. Ostatním matkám mohou nastat problémy při návratu na trh práce. McDonald, 1997 (in Bartáková 2009, s. 22) poukazuje na tzv. nepřímé náklady založení rodiny, které souvisí s odtržením rodiny od trhu práce. Matky na rodičovské dovolené přichází o část svých příjmů, jsou finančně závislé na svém partnerovi, dochází ke ztrátě osobní autonomie a sociálních sítí, ztrátě sebevědomí.

V dnešní společnosti se zpravidla rodí děti, které jsou plánované, a přesto u jejich matek dochází k poklesu vlastního sebevědomí. Žena byla před narozením dítěte zpravidla zapojena do pracovního procesu a za své výkony dostávala finanční odměnu. Budovala profesní kariéru, postupovala v osobním růstu a dosahovala určitého společenského statusu. Mateřstvím nastává zlom v životě ženy. Pracovní proces v tomto období ženy se projevuje především péčí o dítě a domácnost, což sice vytváří příjemné prostředí pro rodinu, nicméně tato činnost neprochází samotným trhem. A odměna v podobě rodičovského příspěvku stěží pokryje vynaložené úsilí ženy. Ženino sebevědomí, i když se na mateřství těšila, může být postupně otřeseno. K tomu přispívá i nedostatečná zpětná vazba od blízké rodiny a nejbližšího okolí. Sedláček, Janoušková, 2005 (in Janebová, 2006, s. 15) dokonce uvádí, že matka na rodičovské dovolené je považována za méně schopnou bytost se sníženou intelektuální kapacitou.

I když jsou domácí práce v dnešní moderní době usnadněny různými službami a technologiemi a mohlo by se zdát, že matky mají více času pro jiné činnosti, ve skutečnosti tomu tak být nemusí. Jak uvádí Janebová (2006, s. 15) v současné době nejsou rodiče (hlavně matky) schopni sami rozhodnout o nejobyčejnějších věcech týkajících se potřeb dítěte. Téměř vše je řešeno na odborné úrovni a výchova se tak stává profesionalizací: „Tzv. monopol na výchovu se časem stal pro ženy pastí. Nejde jen o časovou, psychickou a materiální náročnost mateřství, ale o všudypřítomnou nejistotu, zda dělá vše potřebné a zda to dělá dobře.“ (Janebová, 2006, s. 14 – 15).

Lidé s nízkým sebevědomím nevěnují zpravidla velkou péči o sebe, odkládají návštěvu kadeřníka, zubaře, nevyhledávají pomoc v případě, když jim není dobře, nejsou schopni obnovy šatníku, hodně pijí a kouří. Může ale platit i opačný extrém a tito jedinci tráví dlouhý čas zdokonalováním své vizáže v domnění, že tak budou pro druhé více přitažliví. (Fennell, 2014, s. 17). Proto je důležité, aby o sebe žena pečovala i v období mateřské dovolené, a tím neztrácela sebevědomí. Poté z toho nebude prosperovat jen ona, ale i celá rodina. Když ale vše ostatní postaví na první místo bez ohledu na své potřeby, pak si jen těžko uvědomí tu tenkou hranici mezi láskou a obětí, mezi chtěním a povinností. Pokud žena příliš často veškeré činnosti koná z povinnosti, dostává se do vnitřního konfliktu, protože každý jedinec by měl o sebe pečovat a služby o druhé dělat dobrovolně. Žena, která pečuje o své potřeby, nedělá nic na úkor rodiny, nic, co by rodinu skutečně ohrožovalo. Co se stane s rodinou, když si maminka zajde s kamarádkou na kávu, zacvičit, do sauny nebo na procházku? Jen to, že se tatínek více zapojí do chodu domácnosti a udělá večeri, byt

nebude vzorově uklizený, prádlo určitě vydrží o něco déle viset na sušáku a zrcadlo v koupelně těch pár kapek navíc rovněž o pár dnů déle unese.

Žena si sama sobě musí dovolit umožnit péči o sebe a slevit z nároků vše perfektně zvládnout. Manžel a děti asi nebudou zpočátku s touto změnou nadšení, nicméně si uvědomí, že perfektní servis, který jim žena poskytovala, není už samozřejmostí a žena, která o sebe pečuje, je pro svého muže určitě mnohem přitažlivější. Jak pohlíží český zpěvák Petr Janda na svoji ženu v rozhovoru pro časopis Rodina Dnes (2015): „Roli hraje taky fyzická přitažlivost. Přestane-li o sebe žena dbát, po porodech ztloustne a nelíčí se, propadne pocitu, že už má život za sebou, manželství to rozhodně nesvědčí.“

Na druhou stranu mají ženy rády nad vším kontrolu a zároveň pocit nepostradatelnosti, což z nich vysává většinu vnitřní energie. Potřebují se naučit, že nenesou odpovědnost za celý svět a rovněž nezáleží na tom, co na to říkají jiní lidé. Pochopit, že i muž péči o děti a domácnost nějak zvládne.

Zdravého sebevědomí žen na mateřské dovolené lze tedy nejspíše docílit dvěma nástroji: zajištěním (a udržením) pracovního poměru po dobu mateřské dovolené a lepší péčí matek o sama sebe. Lepší sebevědomí žen na mateřské dovolené pak zlepší život celé rodiny, což přináší společnosti prospěch a stabilitu. Tomešová Bartáková (2009, s. 99) uvádí, že hodnota rodičovství a dětí v České republice je velmi vysoká. Zároveň placená práce a seberealizace patří k nejvýznamnějším hodnotám dnešní společnosti. Je zřejmé, že hodnota rodičovství a hodnota placené práce se vzájemně nevylučují. Dle Prorodiny.cz se stoupající vzdělaností žen roste nepoměr mezi připraveností na profesní kariéru a připraveností na rodičovství. Pracovní zařazení ženy závisí na jejím vzdělání, praxi, schopnostech. Její náplň práce je obsažena v popisu práce, za odvedenou práci dostává odměnu. Popis práce pro samotný výkon péče o dítě a domácnost chybí. Prakticky sice lze spočítat, kolik by péče o děti a domácnost stála, pokud by byla objednána u agentury. Málokdo si však uvědomí, že rodina předává svému dítěti hodnotové postoje a vzorce chování, což lze jen těžko vyjádřit finančními prostředky.

3.1.1 Zařízení pro děti předškolního věku

Nástup pečujícího rodiče do zaměstnání bývá ovlivněn obavou ze ztráty zaměstnání nebo finančními důvody a rodičům vyvstává nutnost zajištění péče o dítě (děti). Pokud není možné zapojit do péče partnera nebo prarodiče, pak rodiče zpravidla volí typ institucionální péče. Najít vhodné umístění dítěte v mateřské škole není v současné době vůbec jedno-

duché. Rodiče volí předškolní zařízení pro své dítě podle věku dítěte, podle svých finančních možností a podle dostupnosti. Pro nejmenší děti jsou určeny jesle. Před rokem 1989 byly jesle nedílnou součástí výchovy batolat a malých dětí a nacházely se téměř v každém malém městě. Dle FinExpert.cz (2013) najít v dnešní době vhodné jesle není jednoduchá a levná záležitost. Dítě může navštěvovat jesle od jednoho roku do tří let a nahrazuje péči rodičů po dobu jejich nepřítomnosti. Jesle jsou jak státní tak soukromé, liší se však cenou.

Pro děti od 3 let jsou určeny mateřské školy. V tomto věku by už dítě mělo mít základní návyky a dovednosti, jako je najíst se samo, alespoň částečně se obléknout, zapojovat se do kolektivu a říct si, když něco potřebuje. Nicméně hlavní problém v posledních letech je vůbec dostat do školky tříleté dítě. Povinná školka je jenom pro předškoláky. Pokud není nikdo na blízku, kdo by dítě denně hlídal, mohou se rodiče porozhlédnout po soukromé mateřské škole, kterých v poslední době na rozdíl od státních houfně přibývá. Soukromé školky přibírají i mladší děti a požadavky na jejich samostatnost a náročnost nejsou tak vysoké, nicméně rodiče si za tato privilegia značně připlatí.

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně jako jedna z prvních vysokých škol v České republice otevřela dne 1. 6. 2011 Univerzitní mateřskou školu Tomáše Bati ve Zlíně s názvem Qočna. Univerzita reagovala na potřeby mladých maminek, které na škole učí a následně zůstávají na mateřské dovolené a ztrácí tak kontakt se školou, jejich kariéra je značně omezena. Školku využívají nejen zaměstnanci, ale i maminky – studentky. Univerzita tak pomáhá sladit svým zaměstnancům a studentům rodinný život a kariéru. Velkou výhodou pro maminky je i hlídací koutek Koala, který je zřízen v prostorách školky a je určen pro krátkodobé hlídání malých dětí do tří let.

Konkrétní návrhy na efektivní a dlouhodobou podporu rodin a zlepšování jejich životních podmínek připravuje Odborná komise pro rodinnou politiku. V tiskové zprávě uvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí (2015): „Hlavními oblastmi zájmu komise je úprava péče o děti předškolního věku. Česku stále chybí dostatečná kapacita v zařízeních pro předškoláky. Cílem komise bude zlepšit koordinaci a nastavit transparentnější a efektivnější financování, které povede k lepší dostupnosti služeb péče o děti. Důležitou otázkou je i snazší sladění rodinného a pracovního života rodičů, které by odpovídalo požadavkům současné doby. S tím souvisí i nastavení mateřské a rodičovské dovolené.“

Určité zvýhodnění přináší pro rodiče s dětmi zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, § 35bb, který je novým typem slevy na dani. Tuto slevu na dani může uplatnit jeden z rodičů

poprvé v daňovém priznání či ročním zúčtování za období roku 2014 jako tzv. školkovné. Do částky pro výpočet slevy na dani se zahrnují poplatky za umístění dítěte v zařízení péče o děti předškolního věku včetně mateřské školy podle školského zákona a prokazuje se potvrzením vystaveným příslušným zařízením.

3.2 Potřeba vzdělávání

Rodičovská dovolená je pro ženu významnou příležitostí pro další vzdělávání, bez něhož nemusí být návrat do zaměstnání úspěšný. Doplnění vzdělávání je i výzvou pro ženy, které se nechtějí po rodičovské dovolené vrátit zpět do původního zaměstnání.

Gillernová, Kebza, Rymeš et al. (2011, s. 189 – 190) uvádějí, že je pracovní kariéra významným faktorem, který ovlivňuje život každého jedince, jeho sebevědomí, sebehodnocení a životní spokojenost. Znamená pracovní nebo společenskou roli, která je charakterizována určitými znaky, jako je výše platu, počet podřízených zaměstnanců, pozice v organizaci, získané ocenění.

Dle Tomešové Bartákové (2009, s. 150) úroveň vzdělání ovlivňuje odlišné šance při návratu žen po rodičovské dovolené na trh práce. Vzdělanější ženy dosahují vyšší míry zaměstnanosti než ženy s nižším vzděláním. Rovněž riziko nezaměstnanosti se odvíjí od míry vzdělání.

Sirovátka, Hora (2008, s. 178 – 181) sledují v oblasti poznání přechodu žen z rodičovské dovolené na trh práce jak vnější objektivní podmínky na trhu práce, tj. lokální podmínky na trhu práce, sociální a kulturní normy, tak i vnitřní subjektivní podmínky, jako je preference, hodnoty, ekonomická situace v domácnosti, postoj partnera, vnímání postavení ženy na trhu práce. České ženy zaujímají vysokou účast na trhu práce, která je podněcována jednak ekonomickými faktory (domácnost s jedním příjmem je zpravidla těžko udržitelná), a jednak zvyšující se aspirací žen k trhu práce a k vlastní kariéře, která je spojena s dalším vzděláváním. Zaměstnanost žen je závislá na jejich vzdělanosti. Vyšší míru zaměstnanosti vykazují vzdělanější ženy, a to bez ohledu na přítomnost dítěte (dětí), zkráceného nebo plného pracovního úvazku. Rovněž méně kvalifikovaní jedinci přicházejí snadněji o zaměstnání a obtížněji hledají nové, jedinci s vyšším vzděláním jsou tímto rizikem ohroženi méně.

Úřad práce ČR – krajská pobočka ve Zlíně organizuje projekt „Šance pro rodiče II ve Zlínském kraji.“ Projekt je zaměřen pro rodiče, kteří jsou evidováni na Úřadu práce ČR ve

Zlínském kraji a pečují o děti do 15 let. Cílem projektu je snaha poskytnout rodičům obnovení, doplnění nebo získání nových znalostí, které jim umožní najít pracovní poměr nebo je připraví k vlastnímu podnikání. Účastníci projektu si zdokonalí komunikační dovednosti, sebezprezentaci nebo získají přehled o firemní kultuře. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2014c)

Dalším projektem Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky je projekt „Rovné příležitosti žen a mužů,“ který probíhá v období od 1. 11. 2012 do 30. 6. 2015. Reaguje na přetrvávající problémy v oblasti nízké zaměstnanosti žen v porovnání se zaměstnaností mužů, velké překážky při návratu matek na trh práce, velký rozdíl v odměně za práci žen a mužů, malé zastoupení žen ve vedoucích profesích. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013)

Dle Anima.cz (s. 11) je pro získání zaměstnání důležité úspěšné absolvování vzdělávacích kurzů. Každá účastnice kurzů by si měla projít svůj myšlenkový postup, který se dá vyjádřit třemi body (Tab. č. 1).

Tab. č. 1: Myšlenkový postup kurzů pro získání zaměstnání

Pochopit	=>	kdo jsem
Uchopit	=>	co umím
Rozhodnout	=>	co chci

Zdroj: Anima.cz

Dle Šnýdrové (2006, s. 81) se v současné době zvyšuje počet organizací, které se orientují na budování kariéry žen. Zároveň zavádí postupy zaměřené na vzdělávání žen a podporují celoživotní vzdělávání žen. Jedná se o formální školení, návštěvy konferencí a seminářů, absolvování internetových kurzů či účast na zvláštních tréninkových programech.

Jak uvádí Gillernová, Kebzva, Rymeš et al. (2011, s. 210) organizace mohou svým zaměstnancům v rámci rodinných přátelských opatření pomáhat dvěma způsoby: jednak zřizováním různých hlídacích zařízení, které budou zaměstnancům pomáhat a usnadňovat péči o děti, a jednak umožnění pracovní flexibility, která bude pomáhat ve sladění rodinných a pracovních povinností.

3.3 Potřeba obstát na trhu práce

Návrat žen po skončení rodičovské dovolené na trh práce není zpravidla jednoduchou záležitostí. I přes to se většina žen (54 %) ve Spojených státech amerických vrací do zaměstnání.

ní do 12 týdnů od porodu, a trend takto brzkého návratu do zaměstnání posledních 30 let stabilně roste (Guendelman et al. 2014, s 207). Jak uvádí Tomešová Bartáková (2009, s. 185 – 186) ženy nejvíce motivuje k návratu na trh práce potřeba změny, která se týká převážně žen, které absolvovaly dvě na sebe navazující rodičovské dovolené. Pobyt na rodičovské dovolené je zpočátku vnímán pozitivně jako změna od stálého pracovního poměru. Matky ale postupně začínají vnímat stoupající neuspokojení z každodenní péče o dítě a o domácnost, a tento pocit stereotypu je unavuje. Přání po nástupu zpět do zaměstnání vyjadřuje u ženy potřebu seberealizace, komunikace, rozšiřování informací. Nejčastěji je toto přání spojeno s obdobím, kdy se dítě stává samostatnějším a role matky se může rozvíjet o další role. „Pracovní kariéra je integrovanou součástí života každého člověka. Je jedním z významných pilířů, které ovlivňují sebevědomí, sebehodnocení, pracovní a životní spokojenost. Vyjadřuje společenskou nebo pracovní pozici charakterizovanou některými atributy, jako jsou zastávané pozice v organizaci, výše platu, počet podřízených pracovníků, získané hodnoty a tituly a další.“ (Gilnerová, Kebza, Rymeš et al. 2011, s. 189 – 190)

Nicméně jak uvádí Tomešová Bartáková (2009, s. 186) nemusí být potřeba seberealizace u žen vázána jednoznačně na pracovní činnost, ale znamená odpoutat se od každodenního stereotypu domácích povinností a navázat kontakt s novými lidmi a být finančně ohodnocená.

Dle Šnýdrové (2006, s. 30 – 31) není v dnešní době počet žen, které se věnují výhradně domácím pracím, příliš vysoký. Práce v domácnosti je pro ně příliš ubíjející, mechanická a není zde prostor pro další seberealizaci. Ženy s vyšším vzděláním dokonce domácí práce obtěžují, mají pocit, že se dá tento čas využít mnohem efektivněji.

Ženy po rodičovské dovolené mají na trhu práce relativně složitou pozici. Na jedné straně žena při výchově dětí nabývá osobnostních kvalit. Rozvíjí se její sociální a emoční inteligence, roste schopnost empatie, vnímavost a vstřícnost vůči ostatním lidem. Posiluje se zodpovědnost v chování, zvyšuje se ochota odsunout své potřeby a zájmy na pozdější dobu. Naučila se při řešení konfliktů zachovat si chladnou hlavu, je odolnější vůči stresu. Zdokonalila se ve svých komunikačních schopnostech. Dokáže zvládat různé dílčí úkoly najednou, umí si zorganizovat práci a hospodařit s časem (Aktivnimama.cz, 2014).

Na straně druhé ale VašeDěti.cz (2014) uvádí, že žena, která je více jak 3 roky na rodičovské dovolené, je na tom stejně jako absolventi škol. Má sice teoretické znalosti, ale získaná

praxe před narozením dítěte se v mnoha případech v důsledku růstu technologií stává neaktuální a žena se musí znovu učit pracovní činnosti a postupy.

Matka, která prošla rodičovskou dovolenou, má daleko lépe seskládané priority, umí využívat pracovní čas, problémy vnímá v souvislostech. Má značnou motivaci a chuť se naučit něco nového. Oproti tomu ale hraje roli i fakt, že v době mateřství (pokud nenavštěvovala vzdělávací kurzy) částečně ztratila schopnosti práce s moderními informačními technologiemi, což může v některých pracovních oborech hrát velkou roli.

Uvedené přednosti získané na rodičovské dovolené mohou být pro budoucího zaměstnavatele rozhodující, proto by byla škoda na ně neupozornit. Jak uvádí VašeDěti.cz (2007) žena má své kvality opřít o vhodné příklady a využít všech zkušeností, které na rodičovské dovolené nabyla. Uvést zaměstnavateli každý kurz, který absolvovala, každou brigádu, která může prokázat ženiny kvality. Problém může nastat v případě nedostatečného sebevědomí, kdy se žena obává, že nemá zaměstnavateli co nabídnout. V tomto případě je nejlepším řešením přihlásit se do rekvalifikačních kurzů, začít studovat jazyk, připravovat se na budoucí zaměstnání. Každá aktivita tímto směrem se několikrát zúročí.

Jak uvádí Šnýdrová (2006, s. 109 – 110) projekty v rámci Evropské se významnou měrou podílí na řešení problému trhu práce a jsou v těsnějším kontaktu se ženami na trhu práce. V rámci projektů jsou organizovány semináře, diskuse a výzkumy, na základě kterých lze pak zmapovat situaci žen na trhu práce. Příkladem je projekt EQUAL, který se zaměřuje na diskriminaci a další nerovnosti související s trhem práce. Jeho úkolem je najít nové možnosti k usnadnění znevýhodněných skupin na trh práce. V České republice je realizován projekt v rámci Evropské unie pod názvem „Podmínky pro sladování profesního a rodinného života – partnerství v rodině.“ Důležitou neziskovou organizací v České republice je Český svaz žen. Tato organizace pořádá nejen diskuse, ale i seminární akce, které zahrnovaly už konkrétní oblasti (Postavení žen v ČR, Vzdělávací instituce a trh práce, Žena na trhu práce).

Každá matka na rodičovské dovolené si může vybrat ke studiu jazyků z velké nabídky jazykových škol. Například Jazykové Centrum Zlín Prstné přímo nabízí jazykové kurzy pro dospělé, Jazyková škola Amádeus, s. r. o. Zlín se specializuje na výuku jazyků ve všech úrovních pokročilosti. Jazyková škola ONLY4 s. r. o. Zlín je zaměřena na výuku anglického jazyka po skupině čtyř studentů rovněž na všech úrovních pokročilosti. K významným jazykovým školám ve Zlíně patří Linqua, která má ve svém programu zahrnuté i kurzy pro

veřejnost. Mezi jazykové školy, které mají dobrou praxi se vzděláváním dospělých, patří jazyková škola Trend language solutions ve Zlíně, které rovněž preferuje vzdělávání ve skupině po čtyřech studentech. Mezi nové jazykové školy ve Zlíně patří Atypiko, která pořádá kurzy šité na míru pro jednotlivce, skupiny, maminky s dětmi. Zlín a okolí nabízí spoustu dalších možností v podobě jazykových kurzů, ve kterých má každý jedinec možnost se zdokonalit ve svých jazykových znalostech (Jazykové kurzy Zlín, 2015).

Ženy, které po skončení rodičovské dovolené nastupují na trh práce, mohou být často ze strany zaměstnavatele diskriminovány právě tím, že jsou matkami malých dětí. Zaměstnavatel se obává jejich časté absence při péči o nemocné děti, tím, že je žena rozptýlena starostmi o rodinu a své pracovní povinnosti se nebudou plně věnovat. Ideálním řešením pro přechod z rodičovské dovolené na plný pracovní úvazek je větší flexibilita ze stran zaměstnavatele v podobě zkráceného pracovního úvazku pro matku malých dětí.

Dle Šnýdrové (2006, s. 35 – 36) lze sladit zaměstnání a rodinu pomocí těchto faktorů:

- Pružná pracovní doba
- Práce na zkrácený pracovní úvazek
- Práce na směny
- Sdílení pracovního místa
- Práce vykonávaná z domova
- Práce přes počítač nebo telefon

Nicméně i tyto uvedené faktory nesou určitá rizika. Zkrácený pracovní úvazek je spojován s nižším pracovním ohodnocením. Flexibilní pracovní doba určitě napomáhá sladění práce a rodiny, nicméně přináší sebou riziko prodlužování pracovní doby na úkor rodiny. Práce vykonávaná z domova vykazuje nízké náklady (finanční i časové) na dojíždění do zaměstnání, vlastní organizování pracovní doby a je možností pro pracovní uplatnění pro znevýhodněné osoby. Na druhou stranu znamená sociální izolaci, ztráty pro ženy velmi důležitých přímých sociálních kontaktů.

Návrat do zaměstnání dle Anima cz (s. 13) ještě v průběhu rodičovské dovolené volí ženy zpravidla z finančních důvodů nebo z důvodu využití příležitosti nastoupit do zaměstnání, čímž nemusí tento problém řešit v budoucnu. Při dřívějším nástupu do zaměstnání z finančních důvodů by měla matka zvážit, zda nebude naopak nucena vynaložit více finančních prostředků, jak ukazuje níže obr. č. 2

Obr. č. 2: Náklady žen při dřívějším vstupu do zaměstnání (v průběhu rodičovské dovolené)

Zdroj: *Anima.cz*

Dle Sirovátky, Hory (2008, s. 93) způsobuje konflikt mezi současnou preferencí částečných pracovních úvazků a jejich nízkou dostupností narušení harmonizace v péči o dítě a zaměstnáním. Model živitele rodiny a pečovatelky se pak vyznačuje dlouhodobým přerušáním kariéry ženy a jejím následným nástupem do zaměstnání na plný úvazek. Tím dochází k následnému fixování genderových rozdílů jak na trhu práce, tak i v domácnosti. Jednou z možností rodinné politiky je model dvou pracovníků a dvou pečovatelů, což představuje emancipovanou rodinu, ve které žena i muž vykonávají rovnoprávně rodičovskou moc.

Ženy, které začínají plánovat po rodičovské dovolené návrat na trh práce, se vyznačují nízkým sebevědomím, mají malou důvěru ve své schopnosti a dovednosti. Takovéto vlastní hodnocení přispívá k nízké motivovanosti a vede ke stereotypním přístupům k zaměstnanosti. Zvyšováním vzájemné informovanosti o potřebách rodičů na jedné straně a potřebách zaměstnavatelů na straně může významně přispívat k optimálnímu řešení pro obě strany. (Anima.cz, s. 19)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Založení rodiny není v dnešní době vůbec jednoduché, přitom rodina je základním článkem naší společnosti. Založení rodiny je ekonomicky náročné a mladí lidé se často potýkají s finančními problémy. Nadále je obecně rozšířen model, že žena zůstává s dítětem do tří let jeho věku v domácnosti a muž pracuje. Jednoznačné vymezení tradičních rolí v rodině má negativní dopad na ženy po návratu na trh práce. Ženy na rodičovské dovolené mohou nabývat pocit, že pobytem doma postupně stagnují. Může se jednat o pocit stagnace z pohledu profesních dovedností, společenského uplatnění, finančního ohodnocení. Tyto pocity mohou vést u žen ke změnám sebevědomí. Období mateřské a rodičovské dovolené totiž neposkytuje ženám žádné měřítko ohodnocení práce matky ani ohodnocení její úspěšnosti.

Proto by stát měl pro matky na rodičovské dovolené vytvořit co nejpříznivější podmínky pro jejich péči, a zároveň podmínky pro možnosti seberealizace každého rodiče na rodičovské dovolené.

4.1 Výzkumný problém

Na Úřadu práce České republiky – Krajské pobočky ve Zlíně se často setkáváme s ženami, které právě vyčerpaly celou částku rodičovského příspěvku ve výši 220 000 Kč a teprve nyní začínají řešit problémy – kde a jak hledat zaměstnání, jak vyřešit nedostatek finančních prostředků nebo kam umístit dítě na hlídání. Proto je důležité těmto problémům předcházet a nenechat je na poslední chvíli. Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké možnosti seberealizace mají matky na rodičovské dovolené a jak jsou na rodičovské dovolené spokojeny. Na základě výzkumu budou navrženy aktivity, které matkám na rodičovské dovolené zkvalitní život.

Primárním cílem výzkumu je zjistit, jaká je současná situace žen na rodičovské dovolené – jak vnímají tyto ženy možnosti vlastní seberealizace vedoucí ke spokojenému rodičovství. Sekundárním cílem je zjištění dalších faktorů, které ovlivňují spokojenost žen na rodičovské dovolené.

Výzkumné otázky

1. Co nejvíce ovlivňuje spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené, jak matky využívají svůj volný čas, a jaké mají možnosti při výběru vhodného hlídání dítěte (dětí)?
2. Ovlivňuje jistota zaměstnání a dříve vykonávaná profese ochotu žen na mateřské a rodičovské dovolené k dalšímu vzdělávání?
3. Jsou ženy na mateřské dovolené ochotny využít svůj volný čas ke vzdělávání či pracovat na zkrácený pracovní úvazek, a jak ovlivňuje nejistota pracovního poměru sebevědomí těchto žen?
4. Jaké faktory ovlivňují výši volby rodičovského příspěvku?

4.2 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvoří matky, které pečují alespoň o jedno nezaopatřené dítě a které pobývají na mateřské nebo rodičovské dovolené. Současně se jedná se o matky, které čerpají peněžitou pomoc v mateřství nebo pobírají dávku státní sociální podpory – rodičovský příspěvek. Výzkumný soubor zahrnuje 122 matek, které jsou na mateřské nebo rodičovské dovolené. Jedná se o záměrný způsob výběru.

4.3 Metoda a realizace výzkumu

Pro výzkumnou část byl zvolen kvantitativní výzkum. Jako metoda k získání dat byl zvolen dotazník. Jedná se o způsob písemného kladení otázek respondentům a získání jejich odpovědí rovněž v písemné formě. Dotazník znamená soustavu předem připravených, promyšlených, správně formulovaných a seřazených otázek, na které respondenti odpovídají písemně. Tato metoda umožňuje rychlé a ekonomické získání dat od velkého počtu respondentů. (Chrásková, 2007, s. 163 – 164).

Dotazník obsahuje celkem 26 otázek, z toho 13 otázek obsahovalo uzavřené – selektivní položky, ve kterých respondenti mohli volit jen jednu odpověď, 10 otázek obsahovalo polouzavřené položky, ve kterých měli respondenti nabídku jiné odpovědi, pokud jim žádná z uvedených položek nenabízela vhodnou odpověď. 2 otázky v dotazníku obsahovaly škálové položky, kdy respondenti měli možnost výběru na pětibodové škále, 1 otázka obsahovala stupnicové položky. Otázky v dotazníku byly seřazeny od nejjednodušších otázek

až po nejsložitější a zároveň koncipovány tak, aby byly pro respondentky jasné a srozumitelné. Dotazník byl anonymní.

Celkem bylo rozdáno 150 dotazníků. Při realizaci výzkumu byly průběžně dotazovány matky, které docházely na Úřad práce České republiky – krajskou pobočku ve Zlíně, k vyřízení rodinných dávek (rozdáno 75 dotazníků, vráceno 58, tj. 77 %), dále byly osloveny matky z Fakultní nemocnice Motol v Praze (rozdáno 25 dotazníků, vráceno 23, tj. 92 %), rovněž byly dotázány matky studující na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně, Fakultě humanitních studií, kombinovaná forma studia (rozdáno 50 dotazníků, vráceno 42, tj. 84 %).

Vráceno bylo tedy 123 dotazníků, z toho byl 1 dotazník vyřazen pro jeho neúplné vyplnění. Celkem tedy byla zpracována data ze 122 dotazníků.

4.4 Předvýzkum

Před vlastním výzkumem byl proveden předvýzkum. Předvýzkum znamená zmenšený model vlastního výzkumu, který se provádí na malém výzkumném vzorku osob. Získané údaje nám sice neposkytují možnost činit obecné závěry, nicméně nám mohou být nápomocny při zpřesnění formulace výzkumného problému. (Chrásková, 2007, s. 26 – 27)

K předvýzkumu byl vybrán vzorek 10 osob. Návratnost dotazníků v tomto případě byl 100 %. Respondenti jasně naznačili, že jsou otázky srozumitelné, jasně formulované, chápali jejich význam a snadno se orientovali v samotné nabídce odpovědních položek. Po tomto zjištění mohly být dotazníky dále distribuovány. Údaje z 8 dotazníků z předvýzkumu byly zahrnuty a staly se součástí vlastního výzkumu.

4.5 Metoda analýzy dat

K analýze dat bylo využito programu Microsoft Excel. Nejdříve se pro každou otázku (kromě demografických) v dotazníku zpracovala jednoduchá statistika právě podle pěti prvních demografických otázek. Statistika spočívala ve vytvoření tabulek četností, grafů a procentuálního zastoupení vazeb jednotlivých demografických charakteristik vzhledem k ostatním otázkám v dotazníku. Poté se přiřadily tyto výsledky jednotlivých otázek dotazníku k výzkumným otázkám, které se posléze interpretovaly.

Obecně je důležité si uvědomit, že v jednotlivých kategoriích podle demografických charakteristik se nachází různý počet vzorků (tedy matek). Tím mohou být některé procentu-

ální hodnoty v kapitole 5 výrazně zkresleny. Jako takovou zpochybnitelnou skupinu lze označit např. rozvedené ženy, kterých je pouze 14 oproti vdaným, kterých je 86.

Důležité je také zmínit zpracování otázek, kde bylo umožněno zaškrtnout více správných odpovědí. Pokud matka použila možnosti více odpovědi, byla každé odpovědi přiřazena hodnota od 0 do 1 tak, aby při vyjádření relativní četnosti byl procentuální základ 100 % a při absolutní četnosti 122 (velikost výzkumného vzorku). Tedy například při dvou odpovědích na jednu otázku byla každé odpovědi přiřazena hodnota 0,5, při třech odpovědích 0,33 atd. U těchto otázek má význam spíše relativní četnost, neboť absolutní četnost odpovědí zde přesahuje počet žen ve výzkumném vzorku. Konkrétně se tato situace vyskytla u otázek 9, 11, 13 a 14.

Ke zjištění výsledků otázek, které byly definovány škálou (otázka 7 a 19), se postupovalo stejně, jako při odpovědi písmenkem. U otázky číslo 10, kde se k jednotlivým faktorům přiřazovala hodnota 1 až 5 podle toho, jak spokojenost matku daný faktor ovlivňuje (1 – nejvíce ovlivňuje, 5 – nejméně ovlivňuje), se pro každý faktor (např. rodina) vytvořila četnost hodnot 1 až 5, které byly posléze vyjádřeny v procentech.

5 INTERPRETACE VÝZKUMU

Vyhodnocení výzkumu bylo provedeno na základě získaných údajů z dotazníkového šetření, které bylo realizováno v období od 24. 2. 2015 do 26. 3. 2015.

Každá otázka je zpracována jednotlivě a má své grafické znázornění ke snadnějšímu přehledu výsledků šetření. Vlastní výzkum je zaměřen na 4 dílčí výzkumné otázky a každá tato dílčí otázka je vyhodnocena komparací s vybranými otázkami v dotazníku. Pro snadnější přehled a možnost porovnání údajů byly výsledky zaznamenány rovněž do grafů.

5.1 Základní demografické údaje dotazníkového šetření

Otázky č. 1 až č. 5 v dotazníkovém šetření byly zaměřeny na získání demografických údajů. Tyto údaje jsou shrnuty v tab. č. 2. Některá data byla dále využita v kombinaci s dalšími otázkami z dotazníkového šetření.

Tab. č. 2: Základní demografické charakteristiky 122 matek, které se zúčastnily dotazníkového šetření

		Věková kategorie					SUMA
		Do 25	26 - 30	31 - 35	36 -40	41 a víc	
Žijete	Ve městě	12	17	31	15	6	81
	Na vesnici	7	6	16	3	8	41
							122
Rodinný stav	Svobodná	10	2	7	3	0	22
	Vdaná	9	20	33	12	12	86
	Rozvedená	0	1	7	4	2	14
	Vdova	0	0	0	0	0	0
							122
Nejvyšší dosažené vzdělání	Základní	1	1	1	0	0	3
	Střední s výučním listem	3	0	9	1	3	16
	Střední s maturitou	4	8	21	5	7	45
	Vyšší odborné	2	3	5	1	0	11
	Vysokoškolské	9	11	11	12	4	47
							122
Jste na rodičovské dovolené	S prvním dítětem	18	9	14	6	1	48
	S druhým dítětem	1	13	25	6	4	49
	Se třetím dítětem	0	1	8	6	7	22
	Se čtvrtým a více dětmi	0	0	0	1	2	3
							122

Zdroj: vlastní výzkum

Vlastní výzkum byl zaměřen na ženy, které v období dotazníkového šetření (tj. od 24.2 2015 do 26. 3. 2015) byly na mateřské a rodičovské dovolené a pobíraly peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek.

5.2 Výzkumná otázka č. 1

Výzkumná otázka č. 1 je pro tuto bakalářskou práci zásadní. Cílí na spokojenost žen na mateřské dovolené, její plné znění zní:

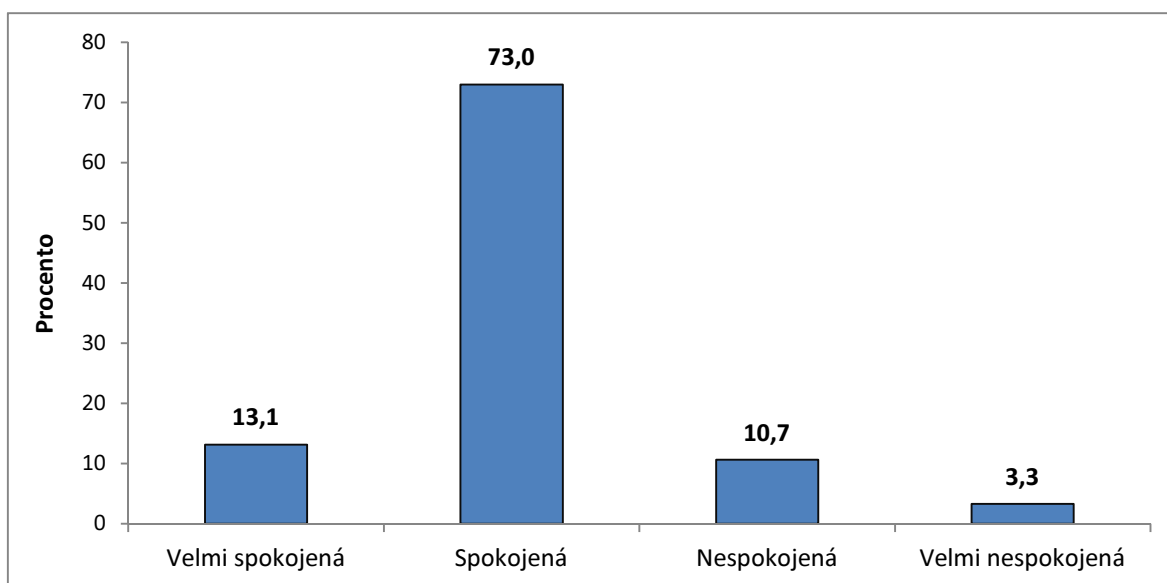
„Co nejvíce ovlivňuje spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené, jak matky využívají svůj volný čas, a jaké mají možnosti při výběru vhodného hlídání dítěte (dětí)?“

Z dotazníkového šetření je k této výzkumné otázce přiřazeno celkem 9 otázek (6 – 14), které v následujícím textu budou rozebrány, a poté interpretovány.

Otázka č. 6: Na rodičovské dovolené jste:

- a) Velmi spokojená
- b) Spokojená
- c) Nespokojená
- d) Velmi nespokojená

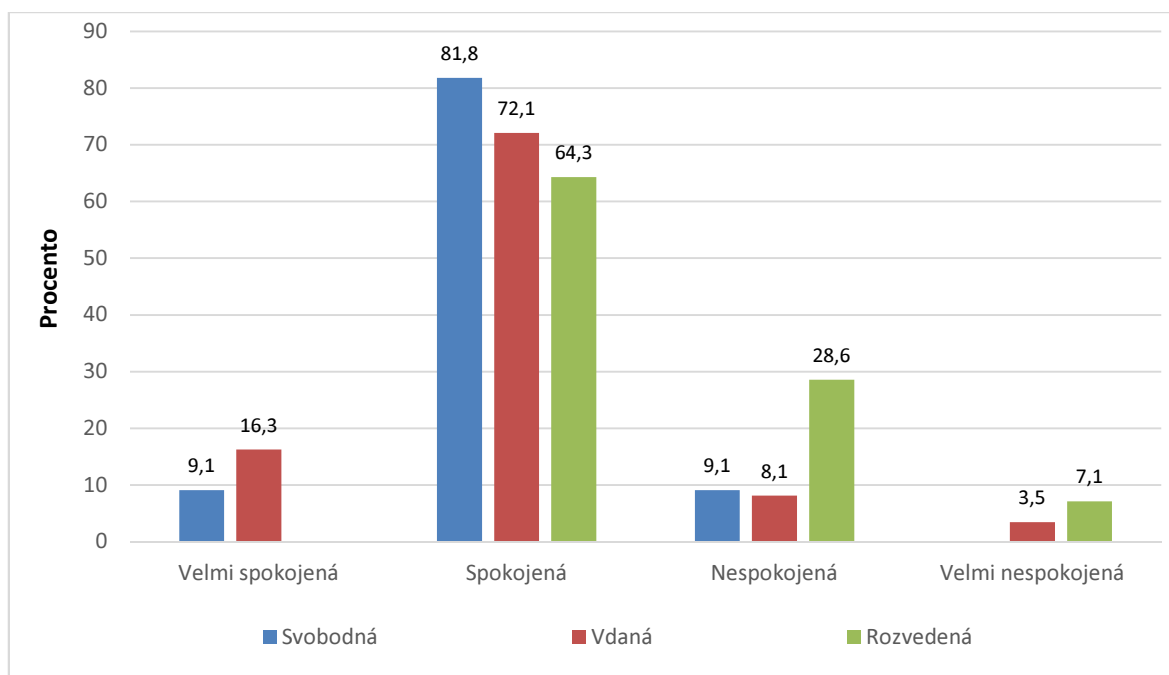
Graf č. 3: Procentuální zastoupení jednotlivých kategorií odpovědi na dotazníkovou otázku č. 1. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

V této zásadní otázce 89 respondentek označilo odpověď “B“, tedy spokojená (73 %) na rodičovské dovolené, následuje pak odpověď “A“ (Graf č. 3). Součet obou kategorií je 86,1 %. Naopak nejméně zastoupená je kategorie velmi nespokojených matek na rodičovské dovolené (3,3 %).

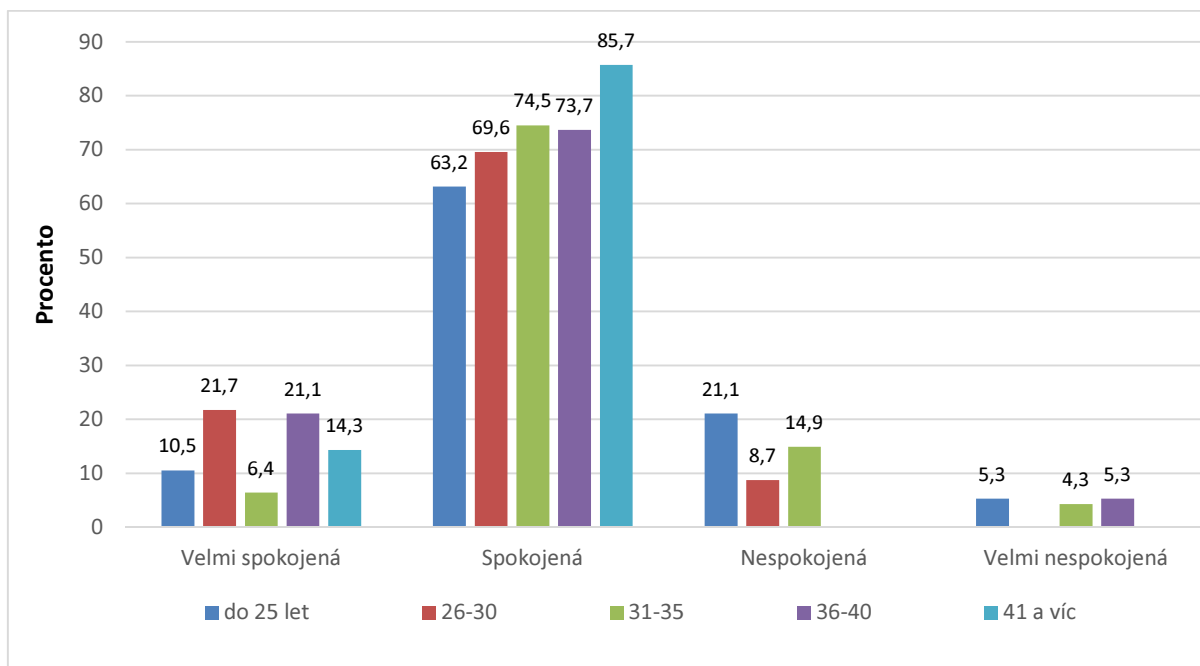
Graf č. 4: Spokojenost žen dle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Z grafu č. 4 lze vyčíst, že spokojenost žen se různí i s rodinným stavem. Je zajímavé, že 62 vdaných žen (tj. 72,1 %) je obecně méně spokojených v kategorii spokojených žen, než 18 svobodných matek z výzkumného vzorku 22 svobodných matek (tj. 81,8 %). Obecně nejméně spokojenými matkami jsou rozvedené matky, které dominují v kategorii “nespokojená“ i “velmi nespokojená“. Z porovnání dotazníkových dat vyplývá, že většinu obecně nespokojených žen tvoří rozvedené ženy mezi 31 až 35 let. Graf č. 5 ukazuje závislost spokojenosti na jednotlivých věkových kategoriích. Pokud ženy nejsou rozvedené, ale svobodné nebo vdané, tak lze vidět, že spokojenost s věkem matek na rodičovské dovolené narůstá, v nejstarší kategorii 41 a více let je spokojených dokonce 12 žen z výzkumného vzorku 14 žen v této věkové kategorii, tj. 85,7 % respondentek. Naopak je tomu u nejmladší kategorie matek do 25 let, která je spokojená nejméně a také ze všech věkových kategorií má největší zastoupení v kategorii nespokojených žen, což jsou 4 ženy z výzkumného vzorku 19 žen v této věkové kategorii (21,1 %). Podle věku a spokojenosti lze usoudit tedy

na dvě věci: mladé matky jsou obecně málo spokojené, stejně jako skupina rozvedených matek mezi 31 až 35 lety.

Graf č. 5: Spokojenost žen dle věkových kategorií. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

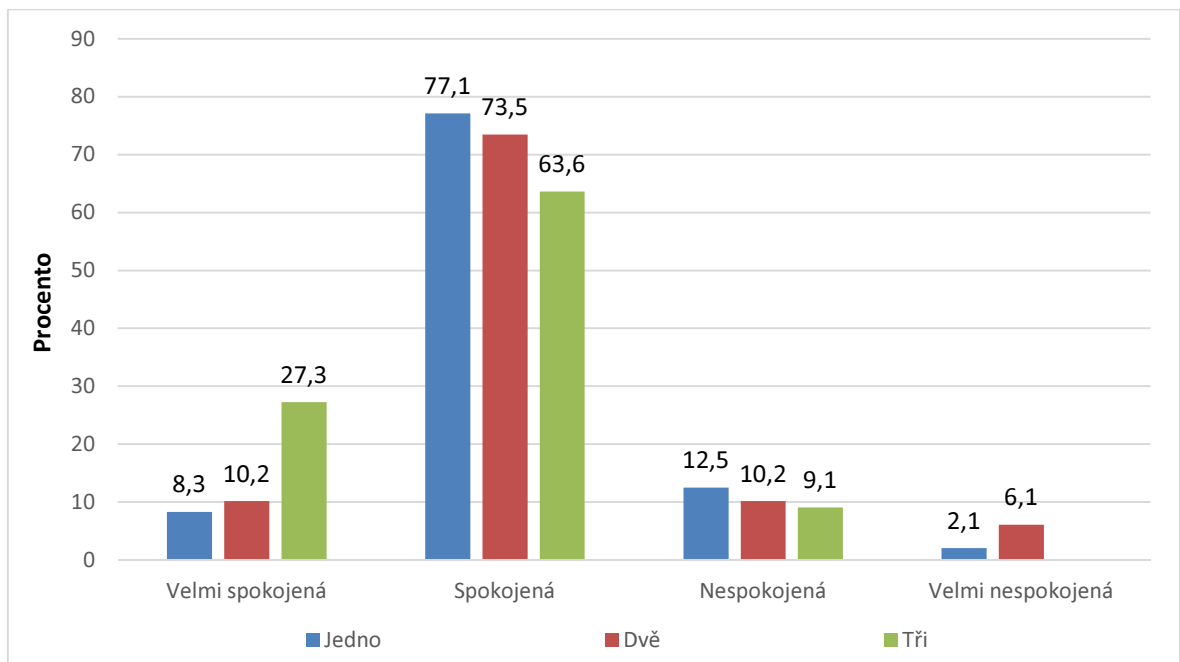

Podle grafu č. 6 lze vidět zajímavé protichůdné trendy u prvních dvou kategorií. U velmi spokojených žen roste spokojenost s počtem dětí, zatímco u pouze spokojených je tomu naopak. Stejně spokojenost klesá i u nespokojených žen. V případě druhé kategorie zde může hrát významnou roli fakt, že se žena na prvorozené dítě těší, a proto je spokojená.

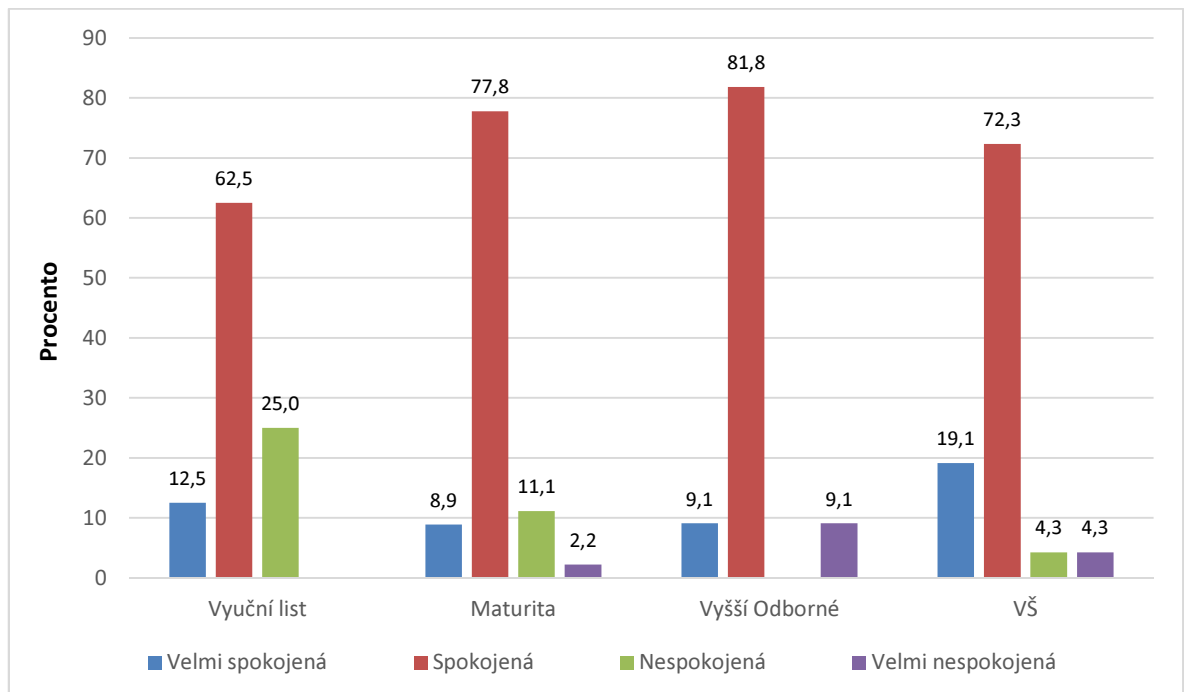
Nutno dodat, že pouze 4 respondentky označily, že jsou na rodičovské dovolené velmi nespokojené. Nejvíce nespokojených žen bylo 6 žen v kategorii s jedním dítětem (12,5 %). Mezi městem a vesnicí se neprojevil žádný rozdíl mezi velmi spokojenými a spokojenými ženami. O 3 % více spokojených žen se nachází na vesnici, jak se ukázalo z dotazníku.

Dále se na základě výzkumu nepřímo projevuje trend závislosti nespokojenosti žen na vzdělání, která se projevuje v nejvíce zastoupené kategorii “spokojené ženy“, kde je procentuální podíl menší než v ostatních kategoriích vzdělání kromě výučního listu (Graf č. 7). Nespokojených žen je nejvíce v kategorii vzdělání s výučním listem, tj. 4 ženy s výzkumného vzorku 16 žen (25 %), a 5 žen z výzkumného vzorku 45 žen se vzděláním s maturitou (tj. 11,1 %), u skupin matek s vyšším vzděláním pak relativní podíl nespokojených žen klesá. Obecně ale platí, že spokojenost žen roste se vzděláním.

Graf č. 6: Spokojenost žen dle počtu dětí. Čísła nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

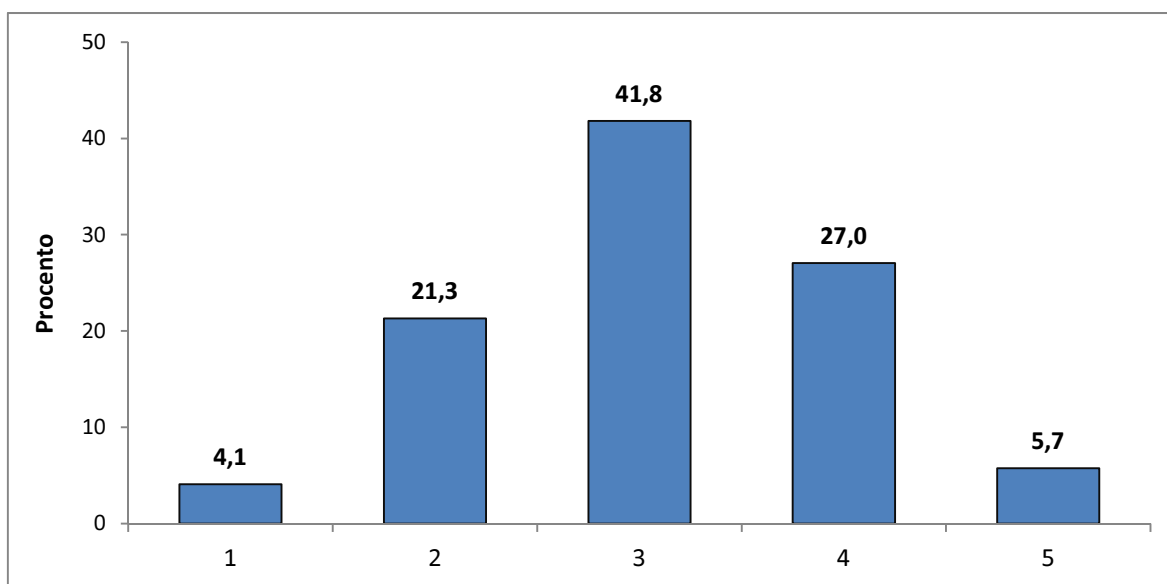
Graf č. 7: Spokojenost žen dosaženého vzdělání. Čísła nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Otázka č. 7: Jako hodnotíte na rodičovské dovolené svoji finanční situaci (ženy měly zakroužkovat na škále od čísla 1 (vynikající) až po číslo 5 (velmi špatnou).

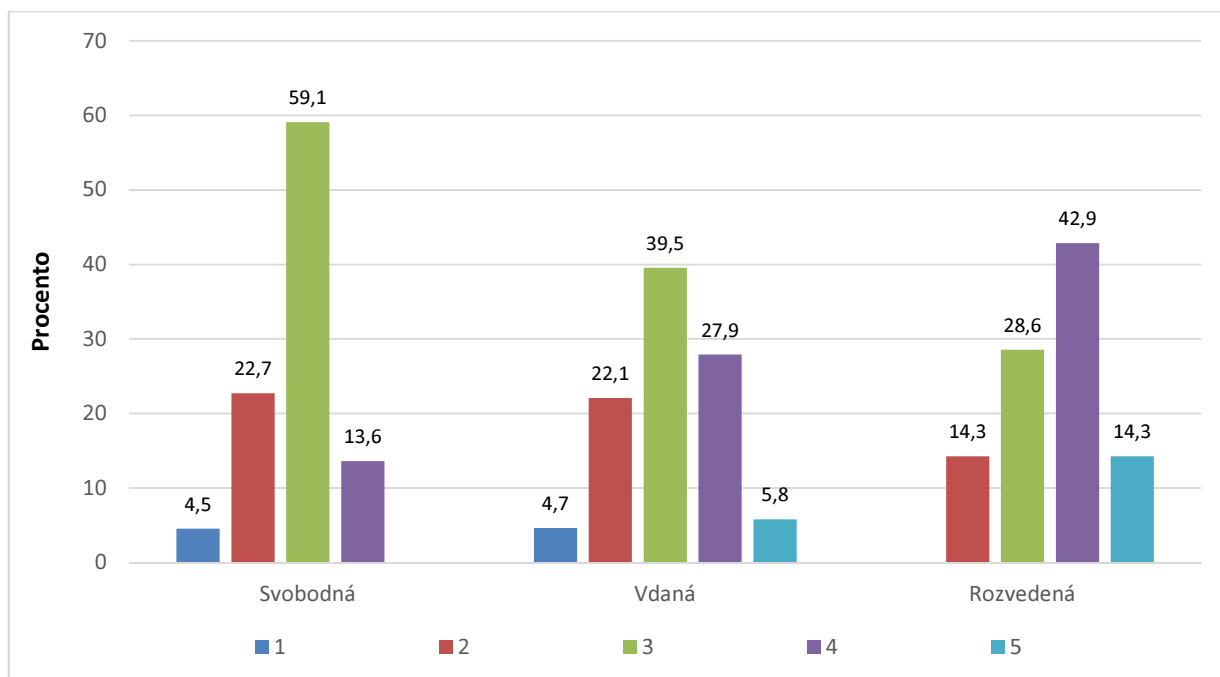
Pouze 5 žen (4,1 %) z výzkumného vzorku 122 žen uvedlo, že je jejich finanční situace na rodičovské dovolené vynikající, přibližně stejný počet svoji situaci hodnotí jako velmi špatnou. Většina respondentek zařadila svou finanční situaci na škále od 1 do 5 hodnotou 2 až 4, tj. přibližně průměrnou, mírně ale převládá horší finanční situace – hodnota 4 je zastoupena více než hodnota 2 (Graf č. 8).

Graf č. 8: Finanční situace žen na rodičovské dovolené. 1 – vynikající, 5 – velmi špatná. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

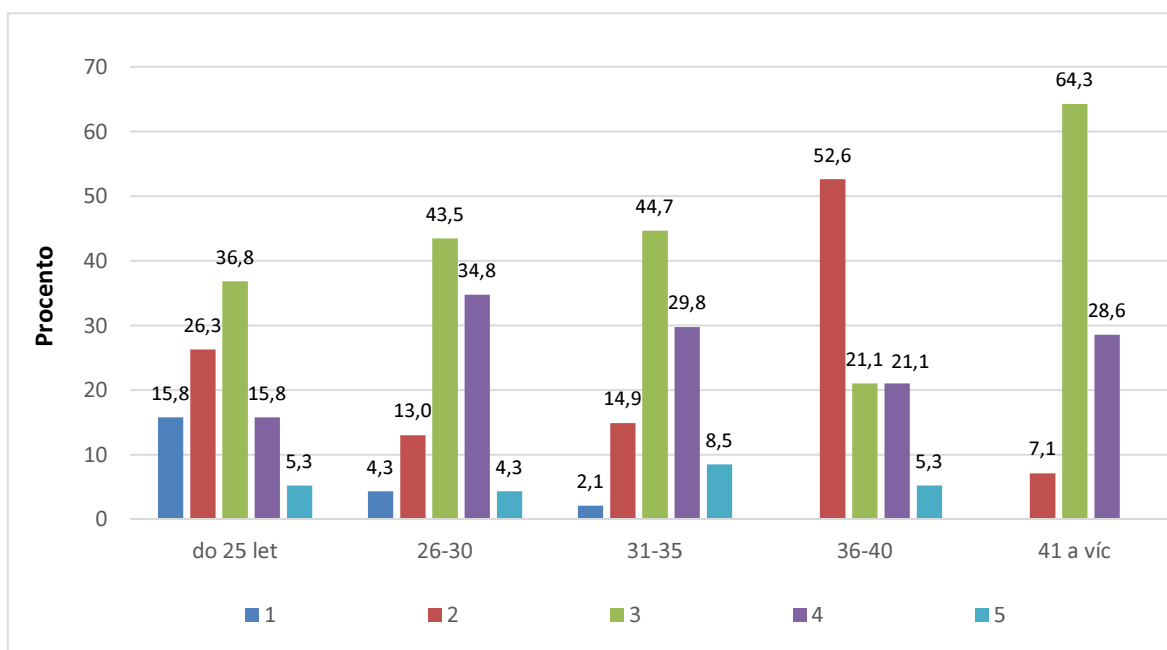
Z grafu č. 9 lze vyčíst, že nejlépe finančně zaopatřené jsou svobodné ženy. Celkem 19 z 22 (86,4 %) svobodných žen posuzuje svou finanční situaci stupněm od 1 do 3. Žádná ze svobodných žen neuváděla svou finanční situaci jako velmi špatnou. Z dotazníků vyplynulo, že se tyto dobře finančně zaopatřené matky vyskytují zpravidla ve věku do 25 let nebo od 31 do 35 let, mají maturitu nebo vysokou školu a jsou na rodičovské dovolené s prvním dítětem. U vdaných žen se finanční situace blíží Gaussově křivce normálního rozdělení, nicméně u rozvedených žen se finanční situace výrazně komplikuje. Jejich finanční situace je ve srovnání se svobodnými a vdanými matkami nejhorší – z celkového počtu 14 rozvedených žen 6 žen (42,9 %) klasifikovalo svoji finanční situaci stupněm 4. Jsou to ženy převážně starší nad 35 let, většina z města, kde možná hradí vysoké náklady na bydlení a jako samoživitelky mohou mít finanční problémy. Nicméně jak se z dotazníků zdá, nemá na tyto ženy finanční dopad počet dětí ani vzdělání.

Graf č. 9: Finanční situace žen na rodičovské dovolené podle rodinného stavu. 1 – vynikající, 5 – velmi špatná. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Nejlépe finančně zajištěné vycházejí mladé matky do 25 let (mohou být finančně zabezpečeny druhem, nebo žijí u rodičů, kde ušetří na nákladech na bydlení), výrazně dominují v kategorii jedna (vynikající finanční situace). V druhé kategorii zase velmi značně převládají matky již finančně zřejmě dobře zajištěné rodinou mezi 36 a 40 lety (Graf č. 10).

Graf č. 10: Finanční situace žen na rodičovské dovolené podle věku. 1 – vynikající, 5 – velmi špatná. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Z výzkumu vyplývá, že výborné finanční zázemí vykazují matky svobodné, ambiciózní, s dobrým povoláním, které může finančně podporovat druh, nebo které žijí u rodičů. Dobrou finanční situaci vykazují rovněž ženy starší 41 let, které mohou být finančně zabezpečeny z předchozí pracovní činnosti, nebo se naučily s financemi hospodařit, případně neutráci za zbytečnosti. Nejhorší finanční situaci vykazují ženy mezi 26 a 30 lety.

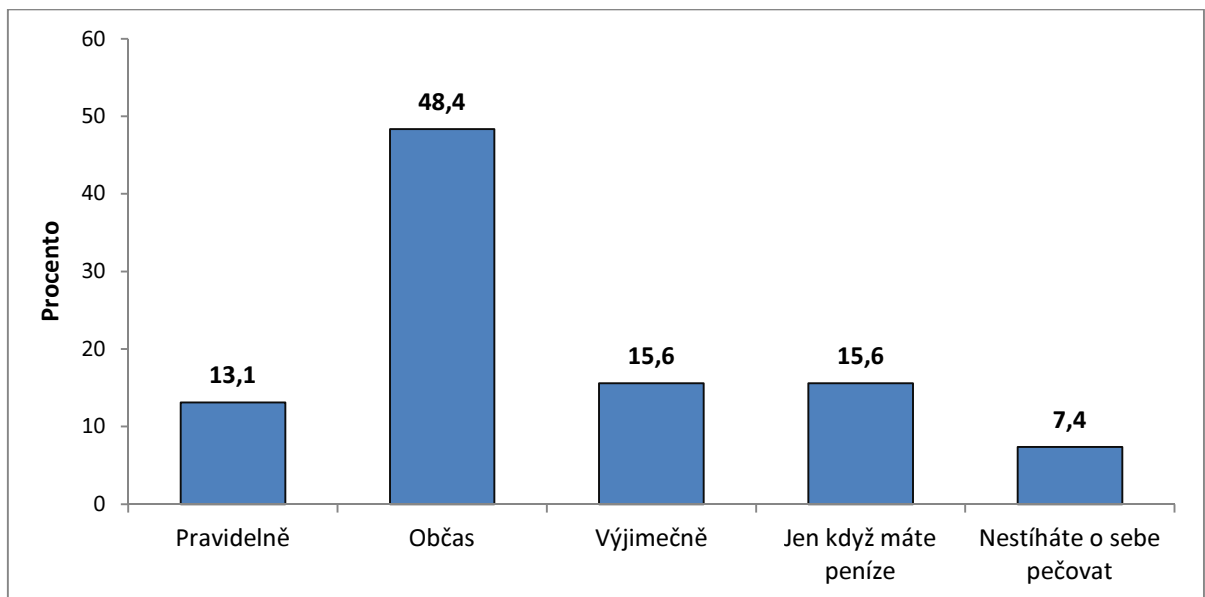
Finančně lépe jsou na tom ženy na mateřské dovolené ve městě. Pokud se zaměříme na vzdělání, finanční zajištění mají lepší ženy na mateřské dovolené s vysokoškolským vzděláním.

Otázka č. 8: Pečujete na mateřské a rodičovské dovolené rovněž o sebe?

- a) Pravidelně
- b) Občas
- c) Výjimečně
- d) Jen, když máte peníze
- e) Nestíháte o sebe pečovat
- f) Jiný důvod

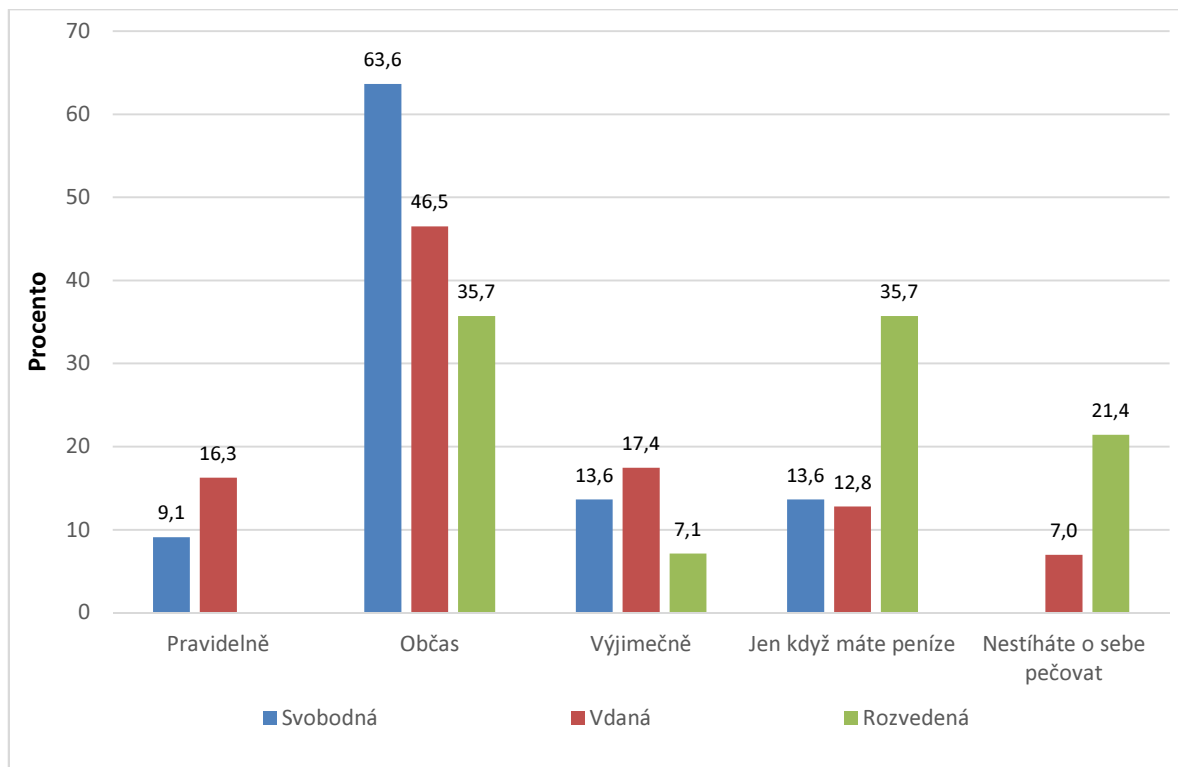
Pravidelně o sebe pečuje pouze 16 žen (13,1 %). 59 žen (48,4 %) odpovědělo, že o sebe v průběhu mateřské a rodičovské dovolené pečuje jen občas. Shodně 19 žen (15,6 %) o sebe pečuje výjimečně nebo jen když mají peníze. Zbýlých 8 žen (7,4 %) označilo, že nestíhají o sebe pečovat (Graf č. 11).

Graf č. 11: Pečujete na rodičovské dovolené rovněž o sebe? Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Jen 16 žen z výzkumného vzorku 86 vdaných žen o sebe pečuje pravidelně (16,3 %). Většina z nich je vysokoškolaček s prvním nebo druhým dítětem na rodičovské dovolené. Občas o sebe pečuje většina matek na rodičovské dovolené, přičemž podíl matek v jednotlivých kategoriích klesá od svobodných přes vdané až po rozvedené, které o sebe pečují nejméně (Graf č. 12). Dokonce shodné procento (35,7 %) rozvedených matek uvedlo odpověď “občas“ a odpověď “jen když máte peníze“. Tento závěr velmi dobře koresponduje s předchozí otázkou 7, kde rovněž rozvedené matky uvedly svou finanční situaci jako nejhorší v porovnání se svobodnými a vdanými matkami. Také nejvíce odpovědí v otázce 6 v kategorii nespokojených připadlo k rozvedeným ženám, což spolu může souviset, protože nedostatek finančních prostředků může logicky způsobovat nespokojenost těchto žen.

Graf č. 12: Frekvence péče ženy na mateřské dovolené v závislosti na rodinném stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

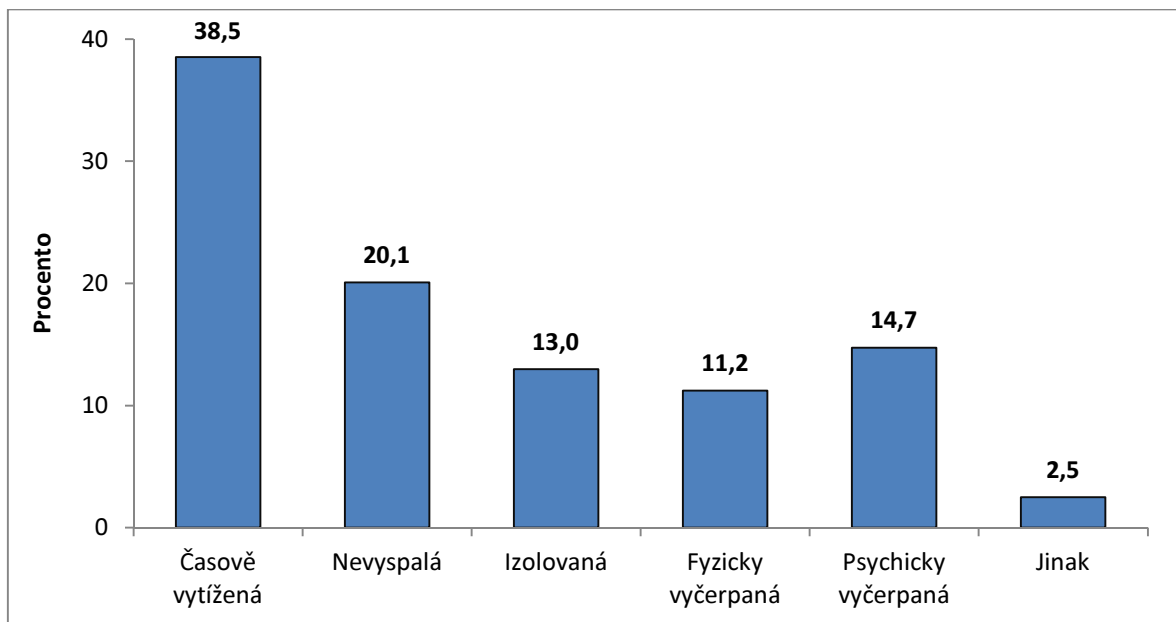
Otázka č. 9: Na rodičovské dovolené se cítíte:

- Časově vytížená
- Nevyspalá
- Izolovaná
- Fyzicky vyčerpaná
- Psychicky vyčerpaná
- Jinak

Nejvíce žen na rodičovské dovolené se cítí časově vytížená (Graf č. 13). Následně ženy pociťují nedostatek spánku, izolovanost, fyzickou a psychickou vyčerpanost. Ženy volily i dopověď 'jinak' a uvedly, že se cítí na rodičovské dovolené nedostatečně využité, šťastné, 'jak kdy' a spokojené.

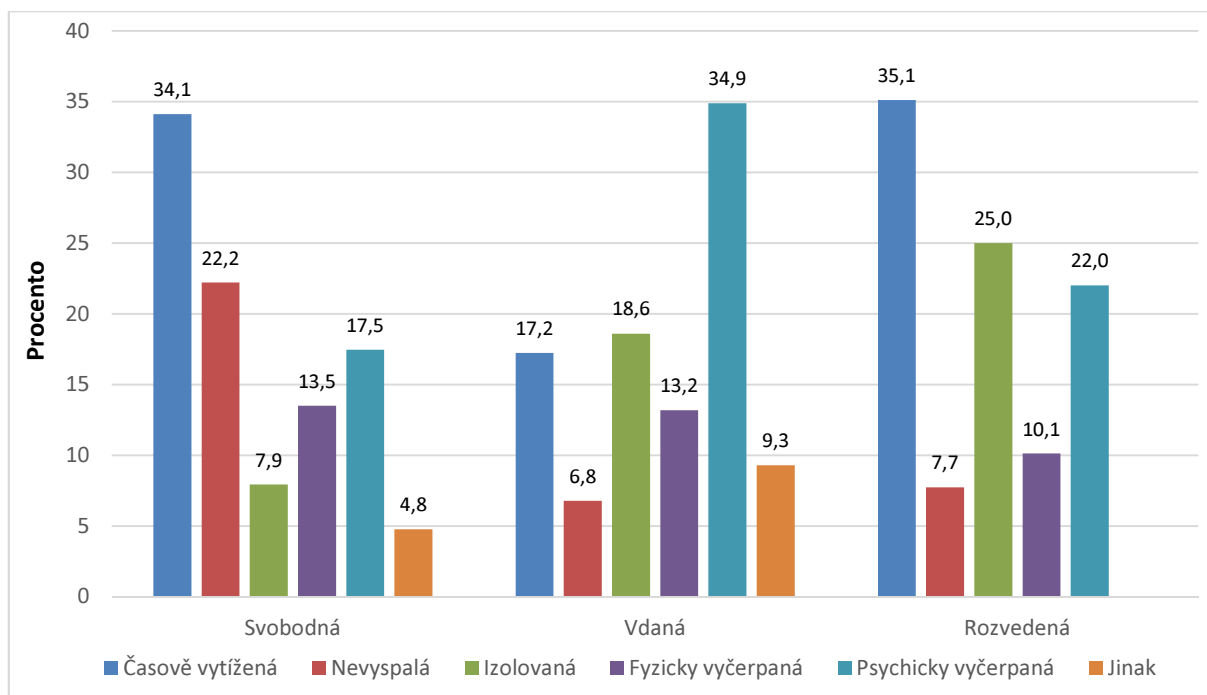

Graf č. 13: Jak se matky cítí na rodičovské dovolené. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Obecně platí, že většina matek se cítí časově vytížená nezávisle na rodinném stavu, největší podíl je ale u 8 svobodných matek, (34,1 %). Velmi zajímavá je izolovanost žen, která překvapivě není vysoká u svobodných žen, ale naopak roste směrem k vdaným a nejvyšších procentuálních hodnot dosahuje u žen rozvedených – 4 ženy z 14 rozvedených žen, tj. 25 % (Graf č. 14). Překvapivá je i vysoká izolovanost právě u 16 vdaných žen z celkového počtu 86 vdaných žen (18,6 %), a psychická vyčerpanost je rovněž nejvyšší u vdaných 30 žen (34,9 %), což je s podivem, protože tyto ženy by měly mít psychickou oporu ve svém manželovi.

Graf č. 14: Jak se matky cítí na rodičovské dovolené v závislosti na rodinném stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Otázka č. 10: Co nejvíce ovlivňuje Vaši spokojenost na mateřské a rodičovské dovolené.

Seřad'te (1 – nejvíce ovlivňuje, 6 – nejméně ovlivňuje)

Rodina	
Přátelé	
Jistota nebo vyhlídka zaměstnání	
Sociální postavení	
Ekonomický status	
Sebehodnocení	

Vidíme, že 84 respondentek (68,9 %) uvedlo jako nejvýznamnější faktor spokojenosti rodinu, následuje s velkým odstupem ekonomický status, což mohlo mnoho žen klasifikovat také jako finanční zajištění. 7 žen (5,7 %) uvedlo jako nejvýznamnější faktor spokojenosti jistotu nebo vyhlídku zaměstnání (Tab. č. 3)

Tab. č. 3: Procentuální zastoupení příznaků 1 až 6 v závislosti na tom, co nejvíce ovlivňuje spokojenost na mateřské a rodičovské dovolené. Tučně zvýrazněny dvě nejvyšší hodnoty ve sloupci.

	Rodina	Přátelé	Jistota nebo vyhlídka zaměstnání	Sociální postavení	Ekonomický status	Sebehodnocení
1	68,9	2,5	5,7	0,8	18,0	4,1
2	17,2	39,3	12,3	4,9	13,9	12,3
3	8,2	33,6	16,4	8,2	17,2	16,4
4	4,1	7,4	24,6	28,7	16,4	18,9
5	0,8	9,0	18,9	37,7	21,3	12,3
6	0,8	8,2	22,1	19,7	13,1	36,1

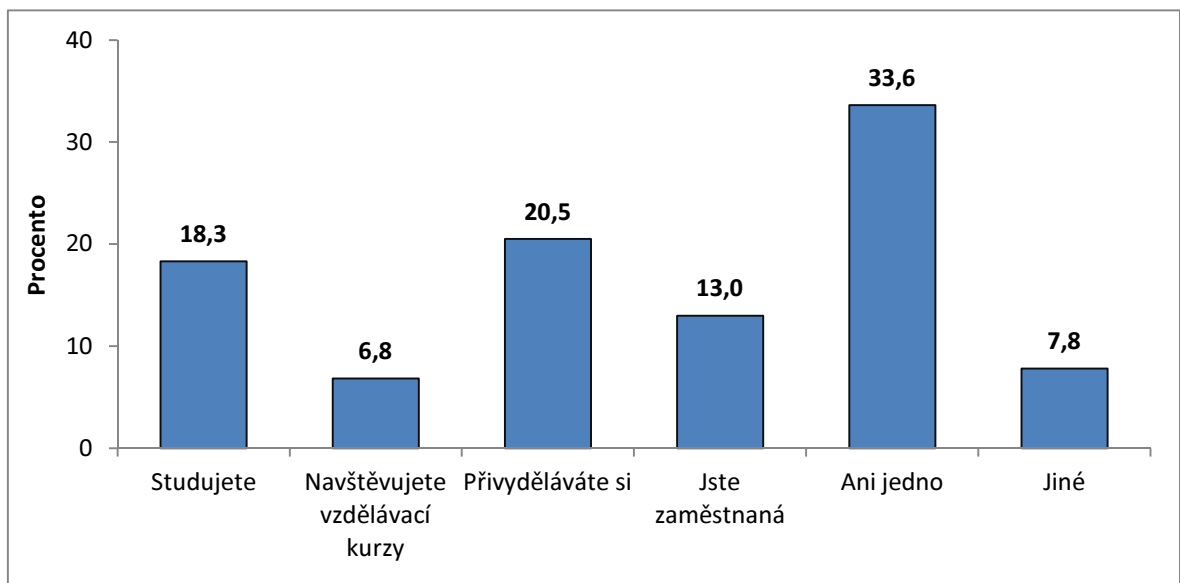
Přátelé byli vedeni jako druhý nejvýznamnější faktor spokojenosti žen na mateřské a rodičovské dovolené u 48 žen (39,3 %) a u 41 žen (33,6 %) byl třetím nejdůležitějším faktorem. Obecně lze také říci, že pro spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené téměř není důležité sebehodnocení (44 žen tj. 36 % uvedlo jako nejméně důležité) a sociální postavení. Překvapivě pak zřejmě relativně velké množství žen na mateřské a rodičovské dovolené neovlivňuje jistota nebo vyhlídka budoucího zaměstnání (27 žen tj. 22,1 % určilo jako nejméně důležitou pro spokojenost).

Otázka č. 11: Na rodičovské dovolené (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)

- a) Studujete
- b) Navštěvujete různé vzdělávací kurzy
- c) Přivyděláváte si (brigády atd.)
- d) Jste zaměstnaná
- e) Ani jedno
- f) Jiné

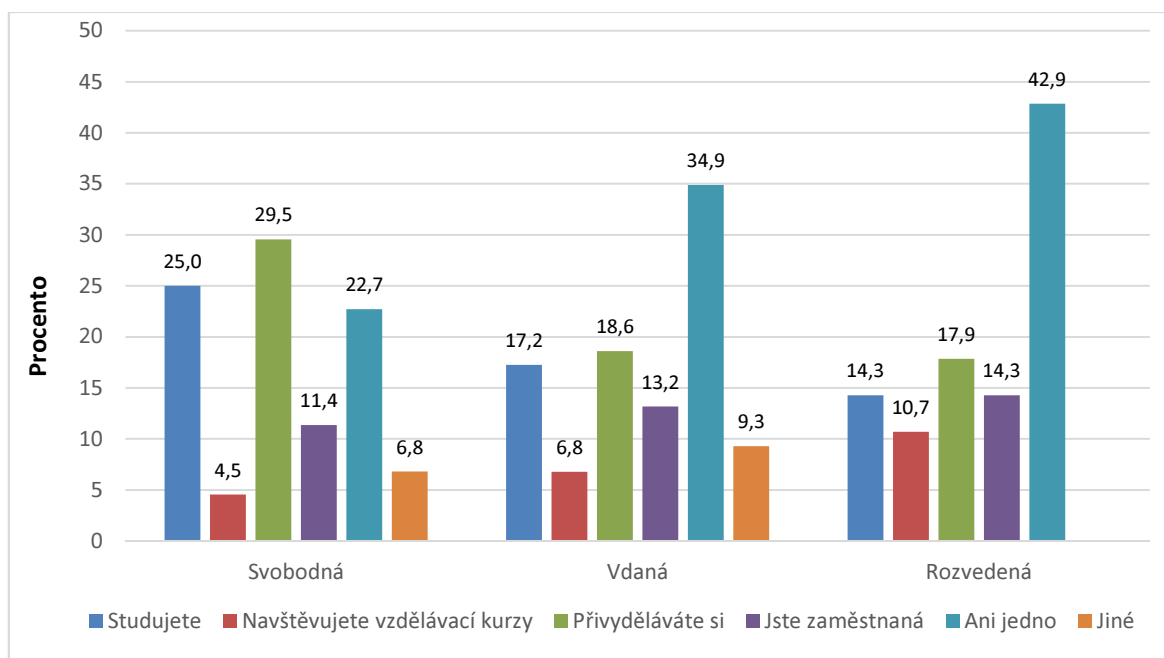
Z výzkumného vzorku 122 žen 41 žen (33,6 %) uvedlo, že se nevěnuje ani studiu ani zaměstnání. Ženy na rodičovské dovolené si pak nejvíce přivydělávají a studují (Graf č. 15). Jako jinou možnost ženy uvedly, že navštěvují kurzy pro děti a věnují se různým aktivitám s dětmi.

Graf č. 15: Využití času žen na mateřské dovolené. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií.

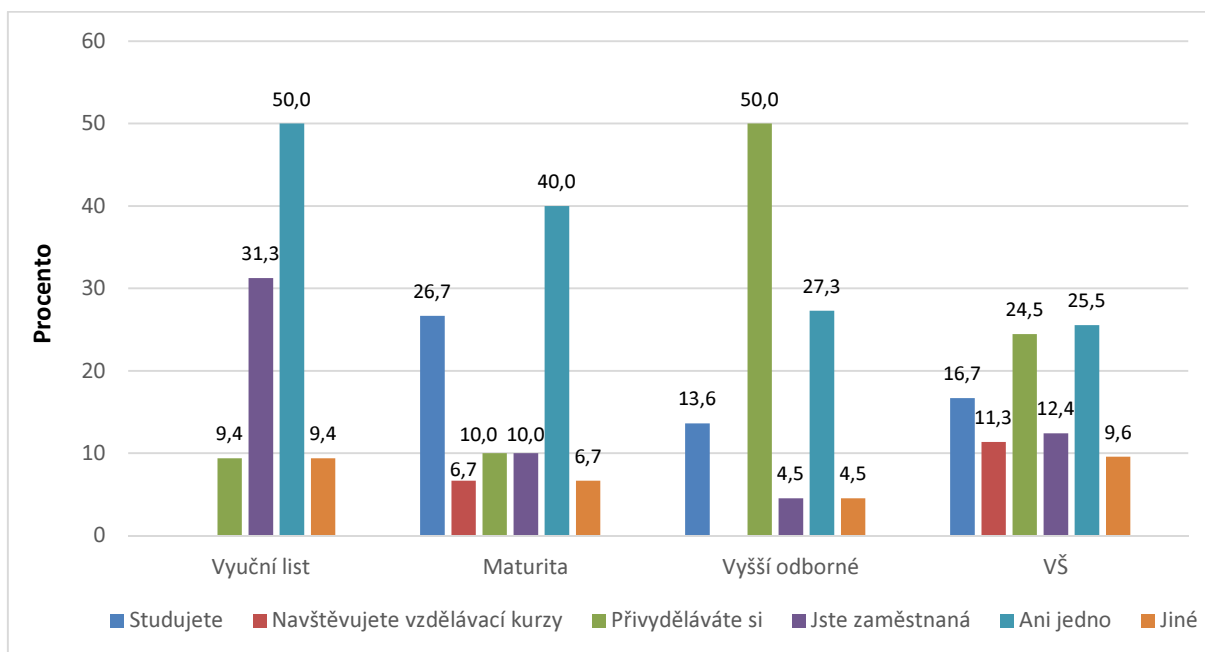
Graf č. 16 ukazuje, že nejvíce svobodných žen studuje, a nejvíce rozvedených žen navštěvuje vzdělávací kurzy a také je jich nejvíce zaměstnaných. U zaměstnanosti je vidět, že nízký podíl je u svobodných žen, stejně jako v případě návštěvy vzdělávacích kurzů. Je zřejmé, že velký podíl svobodných žen buď studuje, nebo si přivydělává. Také si lze povšimnout, že se u svobodných žen vyskytuje nejnižší podíl matek, které v dotazníku odpověděly “ani jedno.”

Graf č. 16: Využití času žen na mateřské dovolené podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Pokud se zaměříme na vzdělání, lze vidět, že matky s vyšším odborným vzděláním si nejvíce přivydělávají, tj. 6 matek z celkového počtu 11 matek s vyšším odborným vzděláním (Graf č. 17). Nejvíce žen studuje se středoškolským vzděláním s maturitou (12 ze 45 žen) a s vysokoškolským vzděláním (8 žen ze 47 žen). Nejvíce je zaměstnaných žen s výučním listem, ale ani jedna žena v této kategorii nestuduje.

Graf č. 17: Využití času žen na mateřské dovolené podle počtu vzdělání. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

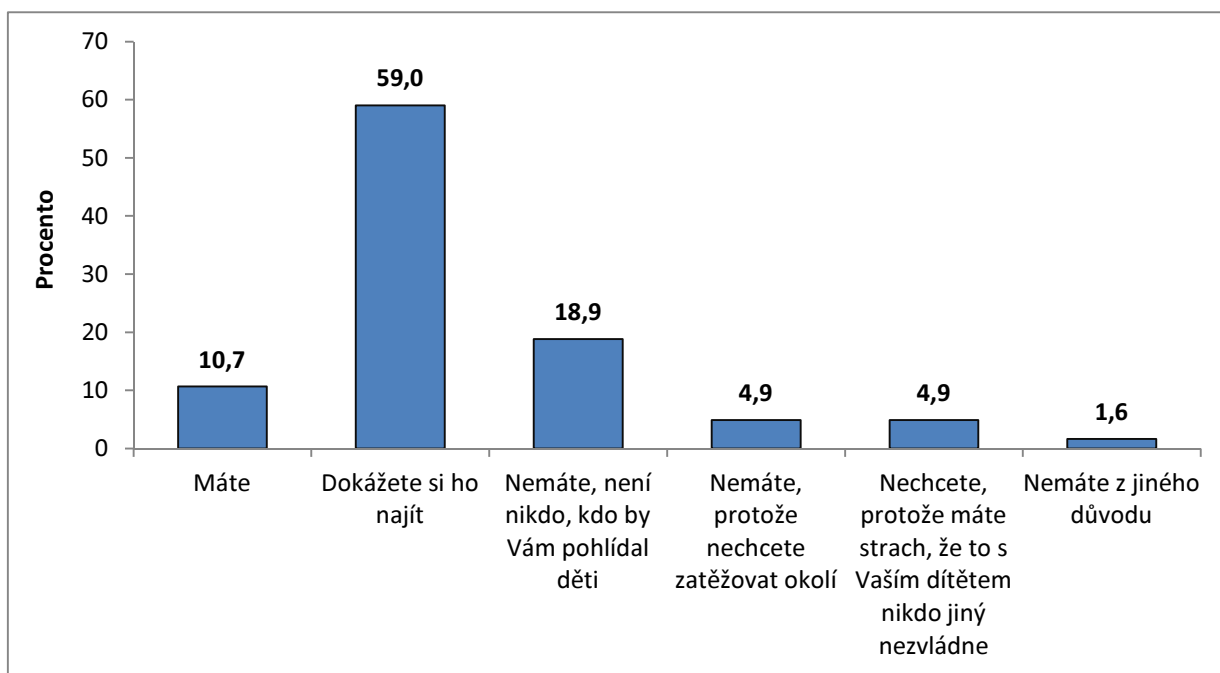
Otázka č. 12: Volný čas na mateřské a rodičovské dovolené:

- Máte
- Dokážete si ho najít
- Nemáte, protože není nikdo, kdo by Vám dítě (děti) pohlídal
- Nemáte, protože nechcete zatěžovat okolí
- Nechcete, protože máte strach, že to s Vaším dítětem nikdo jiný nezvládne
- Nemáte z jiného důvodu

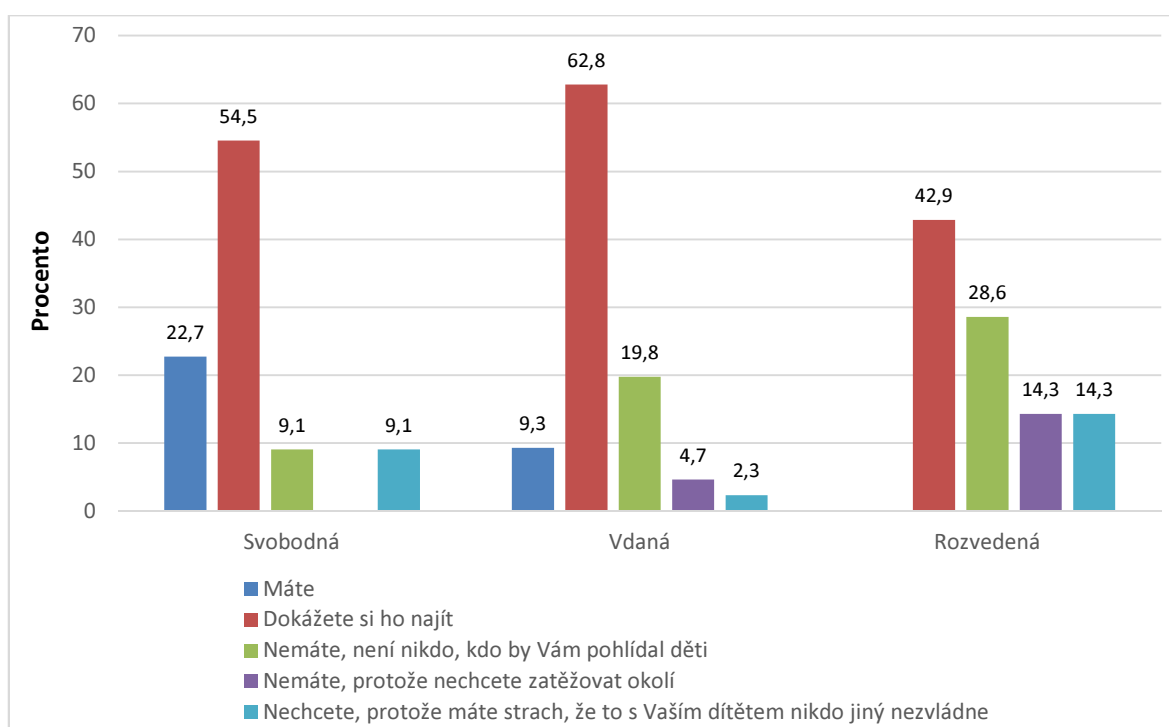
Dokonce 72 žen (59 %) žen v dotazníkovém šetření odpovědělo, že si volný čas na rodičovské dovolené dokáže najít (Graf č. 18). Pokud si matky čas nedokážou najít, nejčastějším důvodem je absence osoby na hlídání dítěte (děti). 13 žen (10,7 %) na mateřské do-

volené volný čas má. Ostatní odpovědi jsou procentuálně velmi nízké, a tudíž z žen na mateřské dovolené jsou tyto důvody pro nedostatek volného času marginální.

Graf č. 18: Volný čas žen na mateřské dovolené. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Graf č. 19: Volný čas žen na mateřské dovolené podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Nejvíce volného času má 5 svobodných matek z celkového počtu 22, tj. 22,7 % (Graf č. 19). Obecně lze na grafu č. 19 pozorovat, že podíl kategorie volný čas klesá k vdaným ženám a dokonce žádná rozvedená žena neuvádí, že by volný čas na rodičovské dovolené měla. Opačně je tomu u odpovědi C (tedy nemají, kdo by jim dítě pohlídal). Podíl této odpovědi je opačný oproti volnému času. 4 rozvedené ženy (28,6 %) právě uvádí, že nemají nikoho na hlídání dítěte. Částečně může tento trend souviset s tím, že velký podíl rozvedených žen na mateřské dovolené se cítí "izolované" (viz. totožná kapitola, otázka č. 9). U stejné kategorie je také výrazně zastoupen podíl odpovědi "D" a "E". Z toho lze usoudit, že obecně rozvedené ženy mají volného času málo, a to z různých důvodů, zatímco u svobodných matek je tomu naopak.

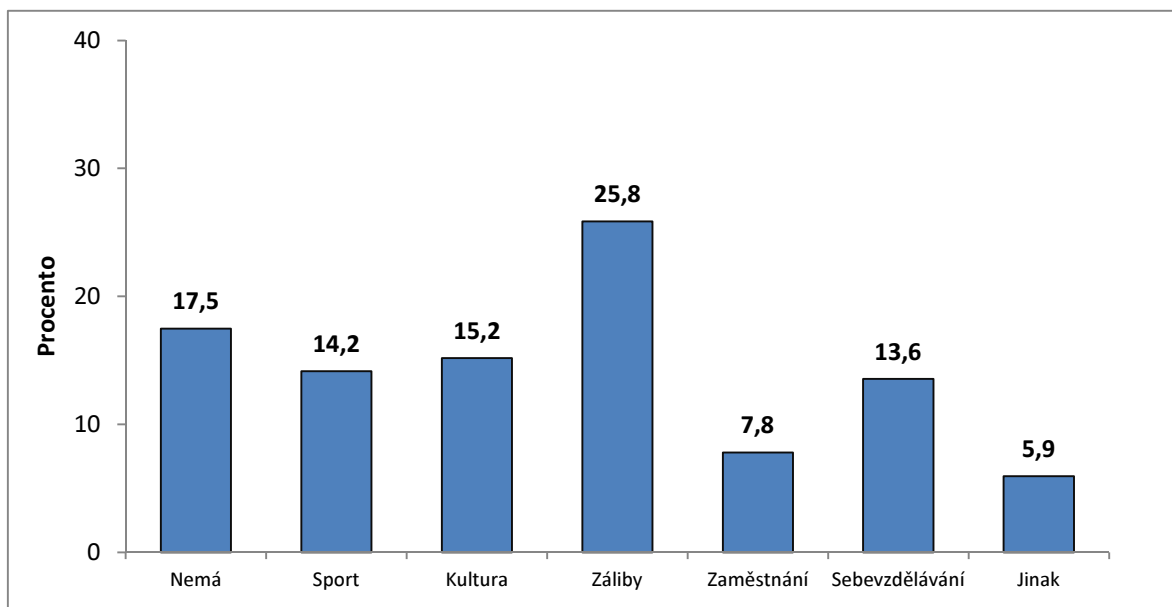
Rozdíl mezi městem a vesnicí je minimální, jediný znatelný výsledek byl ten, že více žen na vesnici si volný čas dokázalo najít (odpovědělo "B"). Vzdělání mělo na volný čas okrajový dopad.

Otázka č. 13: Jak využíváte volný čas na rodičovské dovolené? (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)

- a) Nemám volný čas
- b) Sportovními aktivitami
- c) Kulturními aktivitami (návštěva divadel, výstav, kin)
- d) Svými zálibami, koníčky
- e) Zaměstnáním
- f) Sebevzděláváním
- g) Jiné

Z celkového počtu 122 dotázaných žen se 25,8 % žen nejraději věnuje svým zálibám. Přibližně stejné procento žen (mezi 13,6 a 15,2 %) se podílí na využití volného času sportem, kulturou a sebevzděláváním. Dokonce 17,5 % žen uvádí, že volný čas nemá a 7,8 % žen se věnuje ve svém volném čase zaměstnání (Graf č. 20), což může znamenat, že je jejich zaměstnání buď zálibou, nebo finanční nutností.

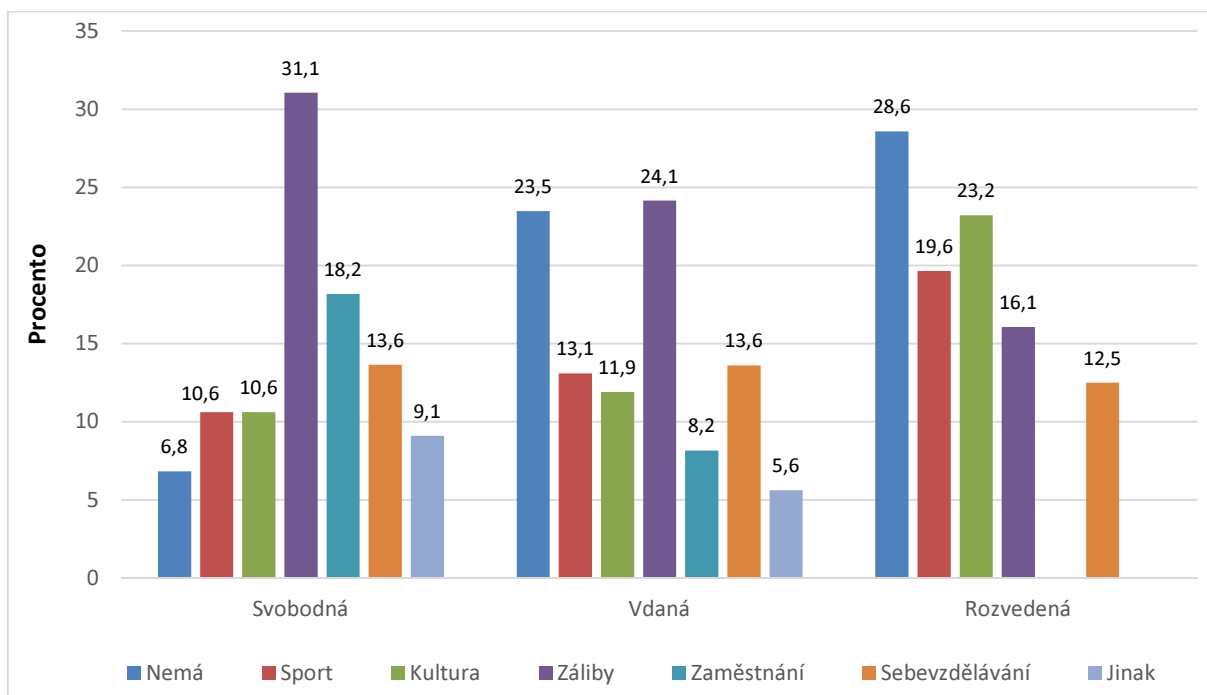
Graf č. 20: Volný čas žen na mateřské dovolené. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Na grafu č. 21 lze vidět, že podíl žen, které nemají volný čas, se mění podle rodinného stavu – obecně nejvíce jej mají svobodné matky, zatímco rozvedené matky jej mají nejméně. 7 svobodných matek z 22 (31,1 %) a 21 vdaných matek z 86 (24,1 %) zaplňují svůj volný čas nejraději zálibami, zatímco u rozvedených žen se tato kategorie umístila v oblíbenosti až na posledním místě společně se sebevzděláváním. U svobodných a vdaných matek je situace ve využití volného času obdobná s rozdílem zaměstnání, jehož využívá ve volném čase mnohem více svobodných než vdaných matek na rodičovské dovolené. Žádná z rozvedených matek nevedla, že by volný čas zaplňovala zaměstnáním.

Graf č. 21: Volný čas žen na mateřské dovolené podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

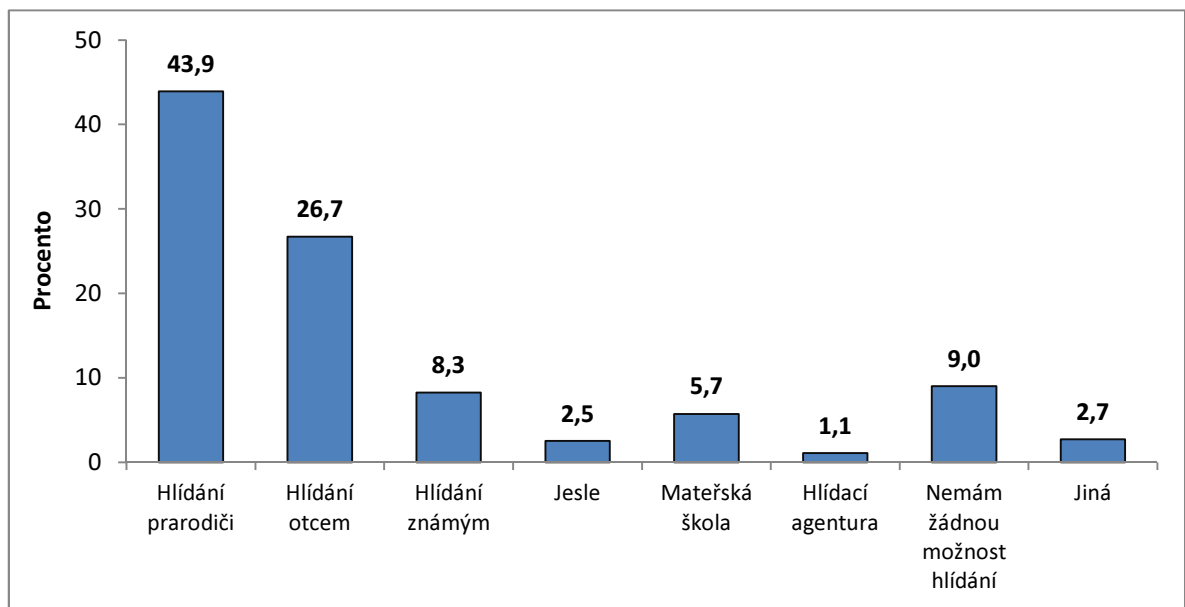

Otázka č. 14: Jaké máte možnosti, když potřebujete pohlídat dítě? (můžete zaškrtnout i více odpovědí)

- Hlídaní prarodiči
- Hlídaní otcem
- Hlídaní známými
- Jesle
- Mateřská škola
- Hlídací agentura
- Nemám žádnou možnost hlídání
- Jinou

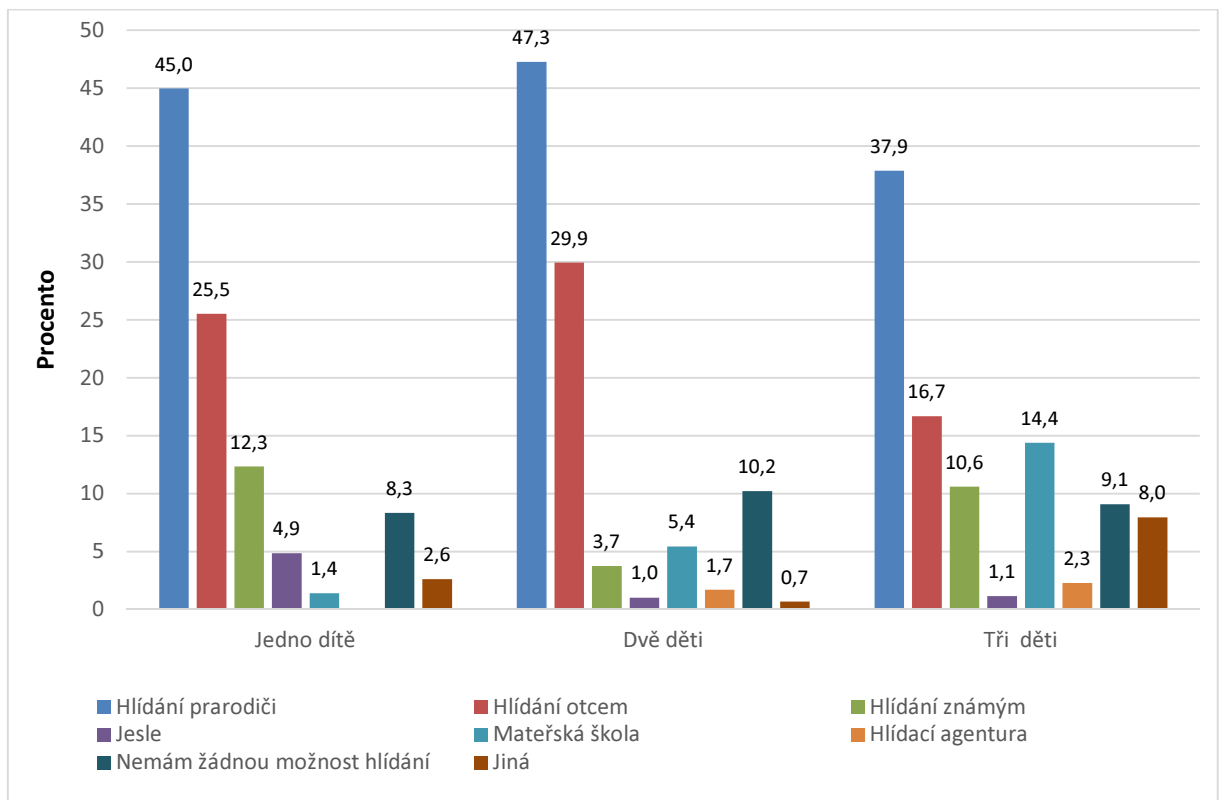
Největší podíl tj. 43,9 % matek uvedlo, že se podílí na hlídání dítěte (dětí) prarodiče, podíl otců na hlídání je 26,7 %. Matky jen sporadicky dávají děti do jeslí (2,5 %), a jen v 5,7 % děti navštěvují mateřskou školu (Graf č. 22). Nejméně jsou zastoupeny v hlídání malých dětí hlídací agentury (1,1%), a 9 % matek uvedlo, že nemají žádnou možnost hlídání.

Graf č. 22: Možnosti hlídání dětí na mateřské dovolené. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

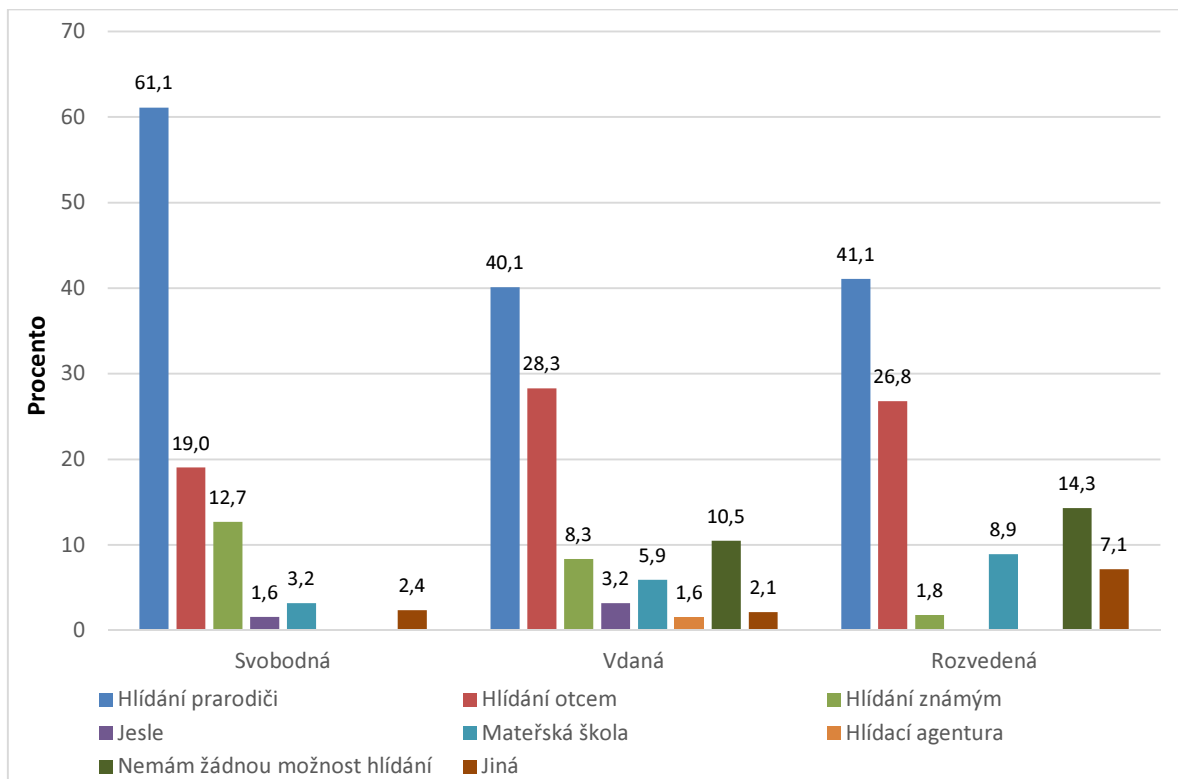
Pokud se zaměříme na možnosti hlídání podle počtu dětí, tak lze zjistit zejména dvě věci: matky se dvěma dětmi mnohem více využívají ke hlídání otce než matky s jedním a třemi dětmi a hlídání mateřskou školou je oblíbené zejména u matek se třemi dětmi (Graf č. 23). Z dotazníkového šetření ještě vyplývá, že při porovnání rozdílů mezi městem a vesnicí je na vesnici mnohem více žen, které nemají žádnou možnost hlídání (10,6 %) oproti městu (2,5 %).

Graf č. 23: Možnosti hlídání dětí na mateřské dovolené podle počtu dětí. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Svobodné, vdané i rozvedené matky využívají k hlídání dítěte (dětí) nejčastěji prarodiče. U svobodných matek je nízký podíl využívání otců oproti matkám vdaným a rozvedeným, u kterých je podíl srovnatelný. Hlídání známými je nejpopulárnější u svobodných matek, přičemž mnohem méně je využíváno vdanými a rozvedenými matkami. Mateřské školy využívají ke hlídání nejvíce rozvedené matky (Graf č. 24).

Graf č. 24: Možnosti hlídání dětí na mateřské dovolené podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Interpretace k výzkumné otázce č. 1

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že nejvíce jsou spokojené vdané ženy na mateřské a rodičovské dovolené a svobodné ženy. Nejvíce respondentek uvedlo jako faktor spokojenosti na první místo “rodinu“. Skupina rozvedených žen a mladých matek je obecně málo spokojená, což může vyplývat z jejich role matek samoživitelek, kdy jsou nuceny se samy starat o domácnost a o dítě (děti). Velkou spokojeností se vyznačují ženy nad 41 let, a dle dotazníkového šetření jsou tyto ženy dobře finančně zabezpečeny, což může rovněž souviset s jejich spokojeností. Rovněž v tomto věku už mohou mít částečně naplněnou svoji profesní kariéru a rodičovství si užívají. Rovněž se svobodné matky vyznačují dobrou finanční situací, což může být způsobeno atraktivním a dobře placeným zaměstnáním nebo mohou být zabezpečeny druhem a rodinou. Tomu odpovídá i nejvyšší míra hlídání dětí u svobodných žen prarodiči. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že finančně nejhůře jsou na tom rozvedené matky. Finanční situace rozvedených žen se odráží i v otázce č. 8 (Pečujete na rodičovské dovolené rovněž o sebe?), kde právě tyto ženy o sebe pečují nejméně.

Překvapivě i vdané ženy na mateřské a rodičovské dovolené cítí jak izolovanost, tak i psychickou vyčerpanost. Může to být způsobeno finanční závislostí na svém partnerovi, která neumožňuje ženě společenské vyžití dle vlastních představ a rovněž péči o dítě (děti), které je závislé převážně na matce a může ji částečně izolovat od dění vnějšího světa. Množná by se určité izolovanosti mohly tyto ženy vyhnout tím, kdyby si ve větší míře rozšiřovaly své vzdělání návštěvou různých kurzů.

Ženy na mateřské a rodičovské dovolené si obecně dokážou najít volný čas. Nejvíce volného času mají ženy svobodné, nejhůře jsou na tom s volným časem ženy rozvedené. Svobodné a vdané ženy se věnují nejvíce svým zálibám, ženy rozvedené pak kultuře.

Většina matek využívá k hlídání svých dětí ochotu prarodičů, a otců dětí. Docela málo matek využívá k hlídání dětí mateřské školy a téměř sporadicky jesle.

5.3 Výzkumná otázka č. 2

Výzkumná otázka č. 2 se zabývá vztahem zaměstnání, profese a vzdělávání:

„Ovlivňuje jistota zaměstnání a dříve vykonávaná profese ochotu žen na mateřské a rodičovské dovolené k dalšímu vzdělávání?“

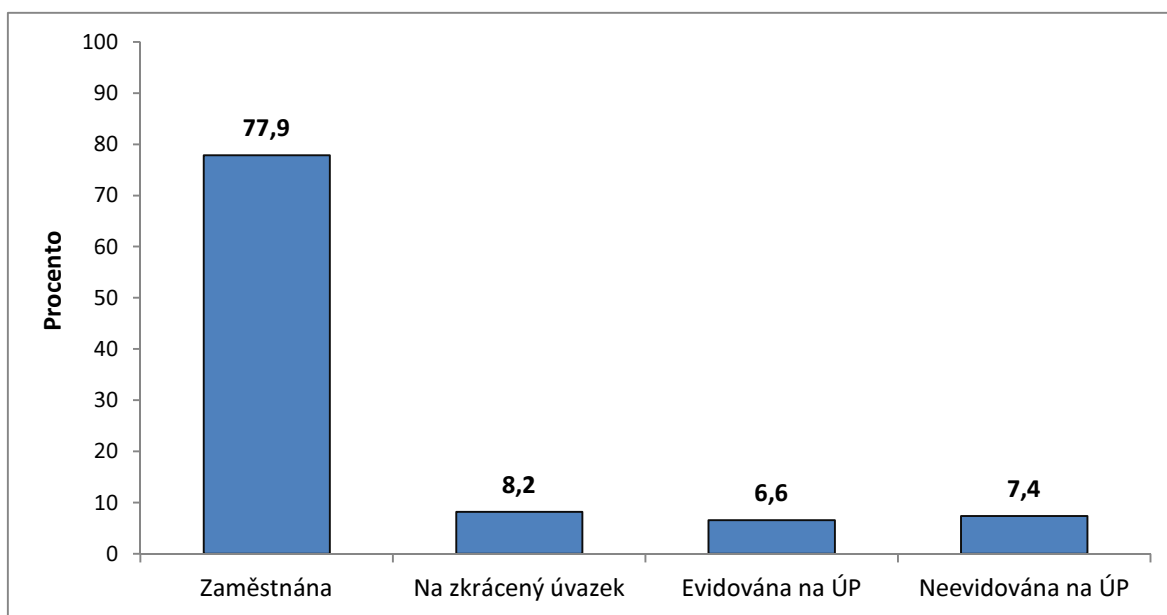
Z dotazníkového šetření je k této výzkumné otázce přiřazeno celkem 4 otázky (15 – 18), které v následujícím textu budou rozebrány, a poté interpretovány.

Otázka č. 15: Byla jste před nástupem na mateřskou a rodičovskou dovolenou výdělečně činná?

- a) Ano
- b) Pouze na zkrácený úvazek
- c) Ne, byla jsem evidována jako nezaměstnaná na úřadu práce
- d) Ne, nebyla jsem evidována jako nezaměstnaná na úřadu práce

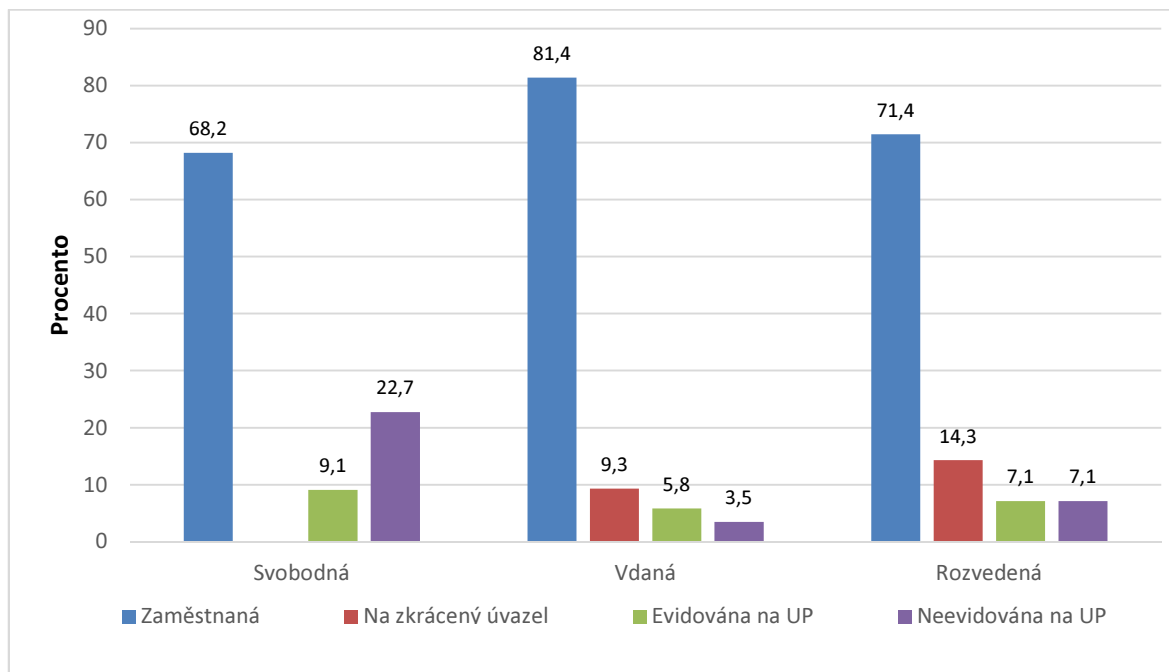
Téměř 95 žen z výzkumného vzorku 122 žen (77,9 %) bylo před nástupem na mateřskou a rodičovskou dovolenou výdělečně činných, na zkrácený úvazek pracovalo 10 žen (8,2 %), na úřadu práce bylo evidováno 8 žen (6,6 %) a 9 žen (7,4 %) nebylo ani v evidenci úřadu práce (Graf č. 25).

Graf č. 25: Výdělečná činnost matek na rodičovské dovolené před nástupem na mateřskou dovolenou. Čísla nad sloupci ukazují relativní četnosti kategorií. ÚP = Úřad práce ČR

Graf č. 26 ukazuje, jak rodinný stav ovlivňuje zaměstnanost žen na rodičovské dovolené. Nejvíce matek bylo před nástupem na rodičovskou dovolenou zaměstnaných, přičemž největší podíl 81,4 % zaměstnaných žen se nachází v kategorii vdaných žen (70 žen z celkového počtu 86 vdaných žen), naopak nejnižší podíl je u svobodných žen. Oproti ostatním dvěma kategoriím bylo také mnohem více svobodných žen neevidováno na ÚP. Obecně mnoho svobodných matek bylo nezaměstnaných – součet evidovaných a neevidovaných na úřadu práce je dokonce 31,8 %, což je 7 matek z celkového počtu 22 svobodných matek. Z dotazníků vyplývá, že všechny tyto svobodné matky mají maximálně 25 let, a jsou na mateřské dovolené s prvním dítětem. Je proto možné, že tyto svobodné matky řešily nezaměstnanost mateřstvím. Nejlépe jsou na tom vdané ženy, u kterých se nejméně vyskytovala před nástupem na mateřskou dovolenou evidence na úřadu práce nebo kategorie, že nebyla nikde, ani v evidenci úřadu práce. 10 rozvedených žen (71,4 %) z celkového počtu 14 rozvedených žen bylo před nástupem na mateřskou dovolenou zaměstnaných, a 15 % jich pracovalo na zkrácený pracovní úvazek (2 ženy), což nevykazuje ani jedna svobodná matka. Z dotazníků lze usuzovat, že rozvedené ženy čerpají ze svých životních zkušeností a mají snahu se více zabezpečit jak ženy svobodné.

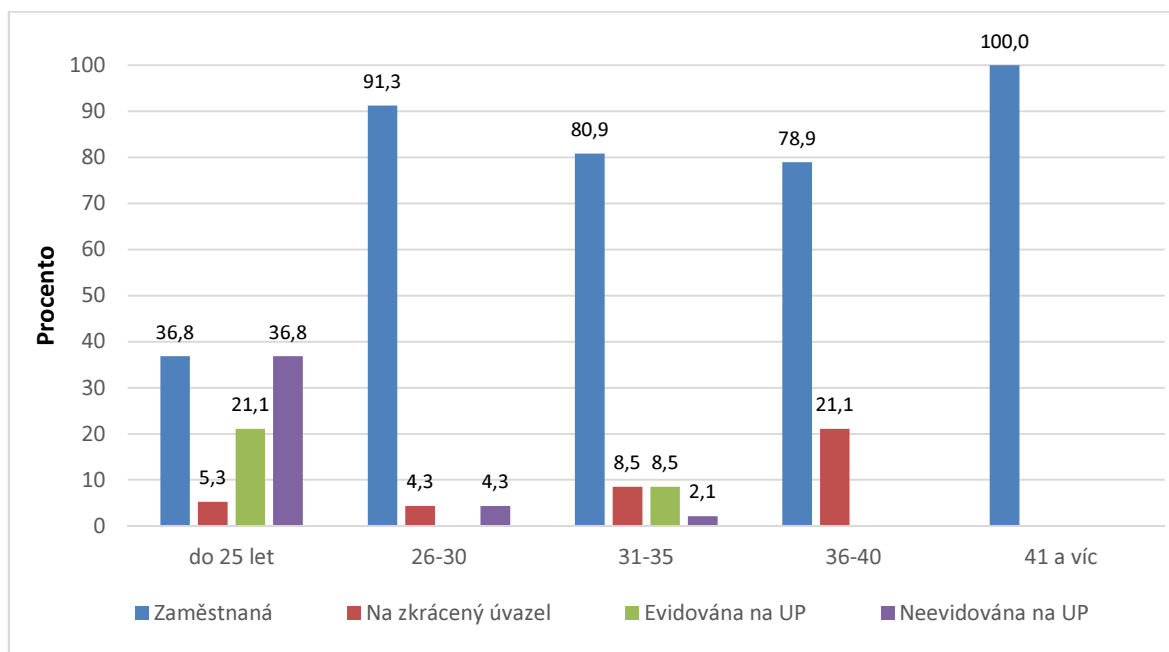
Graf č. 26: Výdělečná činnost matek na rodičovské dovolené před nástupem na mateřskou dovolenou podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií. ÚP = Úřad práce ČR

Graf č. 27 rovněž potvrzuje nedostatečnou zaměstnanost mladých matek do 25 let (7 matek z celkového počtu 19 matek do 25 let, tj. 36,8 %). Naopak 100 % žen bylo zaměstnáno ve věku 41 a víc. Rovněž ve stejné kategorii a v kategorii žen 36 až 40 let nebyla jediná, která by byla před nástupem na rodičovskou dovolenou nezaměstnaná. Zajímavý je ještě fakt, že na zkrácený pracovní úvazek nejvíce pracovaly matky v kategorii 36 až 40 let a dle grafu č. 26 matky rozvedené. Je to kategorie žen, které ještě pečují o své děti a zároveň jsou nuceny z finančních důvodů si přivydělávat.

Z výzkumného šetření dále vyplývá, že nejčastěji jsou zaměstnané matky s výučním listem a také s vysokoškolským vzděláním. Z uvedeného je zřejmé, že se tyto matky nejlépe uplatní na trhu práce. Taktéž 100 % zaměstnanost žen nad 41 let ukazuje, že se jedná o ženy finančně zabezpečené, které odkládaly mateřství až na pozdější dobu, možná až po naplnění své profesní kariéry.

Graf č. 27: Výdělečná činnost matek na rodičovské dovolené před nástupem na mateřskou dovolenou podle věku. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií. ÚP = Úřad práce ČR

Otázka č. 16: Jakou pracovní profesi jste vykonávala před nástupem na rodičovskou dovolenou?

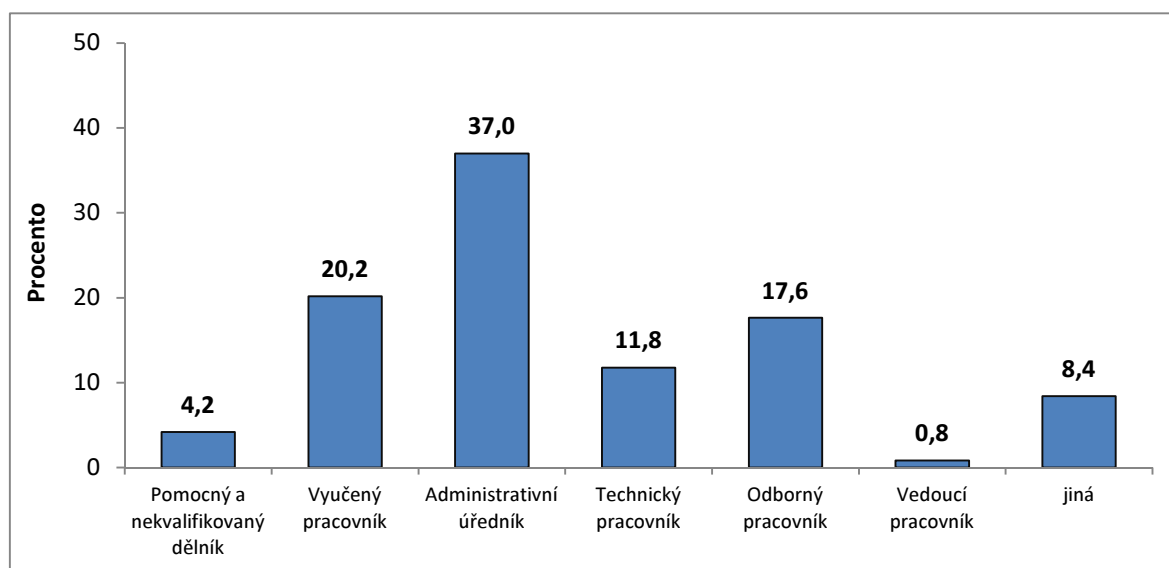
- Profesi pomocného a nekvalifikovaného dělníka (uklizečka, šatnářka)
- Profesi vyučeného pracovníka (švadlena, pekařka, kuchařka, prodavačka, pokladní)
- Profesi administrativního úředníka (sekretářka, knihovnice, účetní)
- Profesi technického pracovníka (zdravotní sestra, nákupčí)
- Profesi odborného pracovníka (lékařka, učitelka, právnička, inženýrka, projektantka, programátorka)
- Profesi vedoucího pracovníka
- Jinou

V otázce č. 16 neodpovídaly všechny ženy, ale pouze ty, které byly před nástupem na rodičovskou dovolenou výdělečně činné (119 ze 122). Z nich 44 žen (37 %) odpovědělo v dotazníkovém šetření, že před nástupem na rodičovskou dovolenou vykonávaly profesi administrativního úředníka. Jako profesi vyučeného pracovníka označilo 24 žen (20,2 %) a odborného pracovníka 21 žen (17,6 %), a profesi technického pracovníka 14 žen (11,8 %).

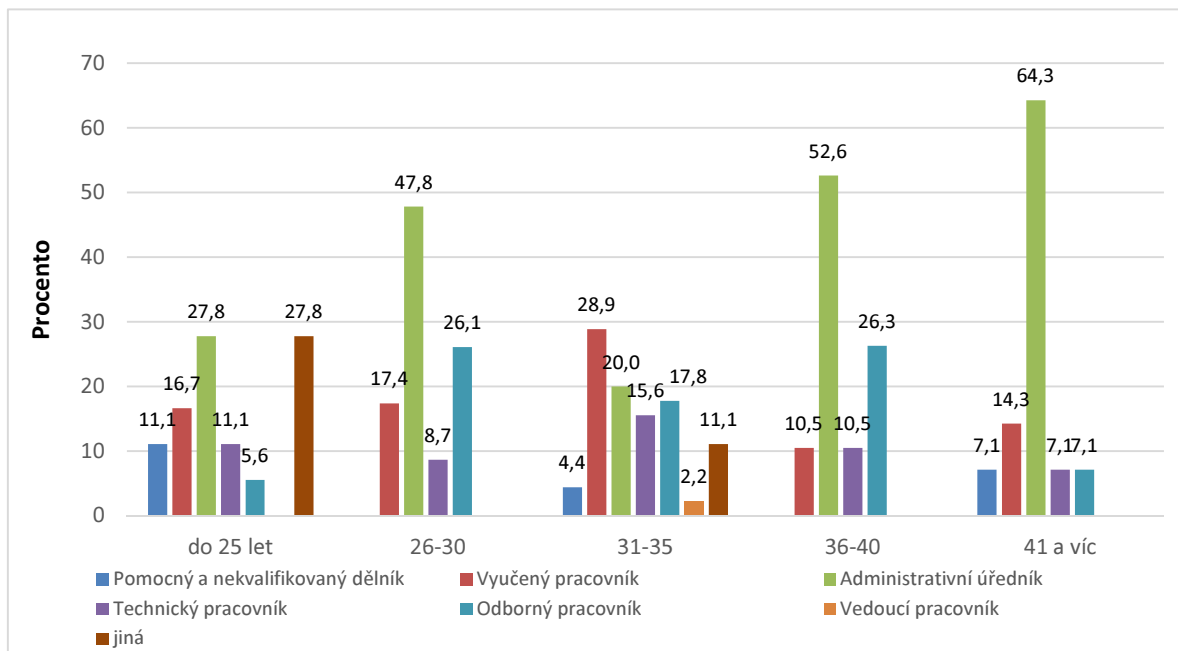
Jen 1 žena vykonávala profesi vedoucího pracovníka a pouze 5 žen (4,2 %) vykonávalo profesi pomocného a nekvalifikovaného dělníka. 10 žen (8,4 %) označilo jinou profesi, jako je recepční, pedagog volného času, vedoucí prodavačka (Graf č. 28).

Graf č. 28: Profese žen před nástupem na mateřskou dovolenou. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Profesi odborného pracovníka vykazují nejvíce ženy ve věku od 26 do 30 let a pak ženy od 36 do 40 let. Na grafu č. 29 je vidět, že se stoupajícím věkem ženy volí profesi administrativního úředníka, výjimkou jsou ženy ve věku od 31 do 35 let. Právě v této věkové kategorii je zajímavé, že se profesi administrativního pracovníka věnuje 20 % žen, odborného pracovníka 17,8 % žen a technického pracovníka 15,6 % žen, což se taková vyváženost těchto tří profesí v žádné jiné věkové kategorii nevyskytuje. Současně se v této věkové kategorii vyskytuje nejvíc žen vykonávající profesi vyučeného pracovníka. Opět to ukazuje na skutečnost, že právě tyto ženy volí různá zaměstnání z důvodu finančního zajištění rodiny.

Graf č. 29: Profese žen před nástupem na mateřskou dovolenou podle věku. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Otázka č. 17: Máte jistotu nástupu do pracovního poměru i po skončení rodičovské dovolené?

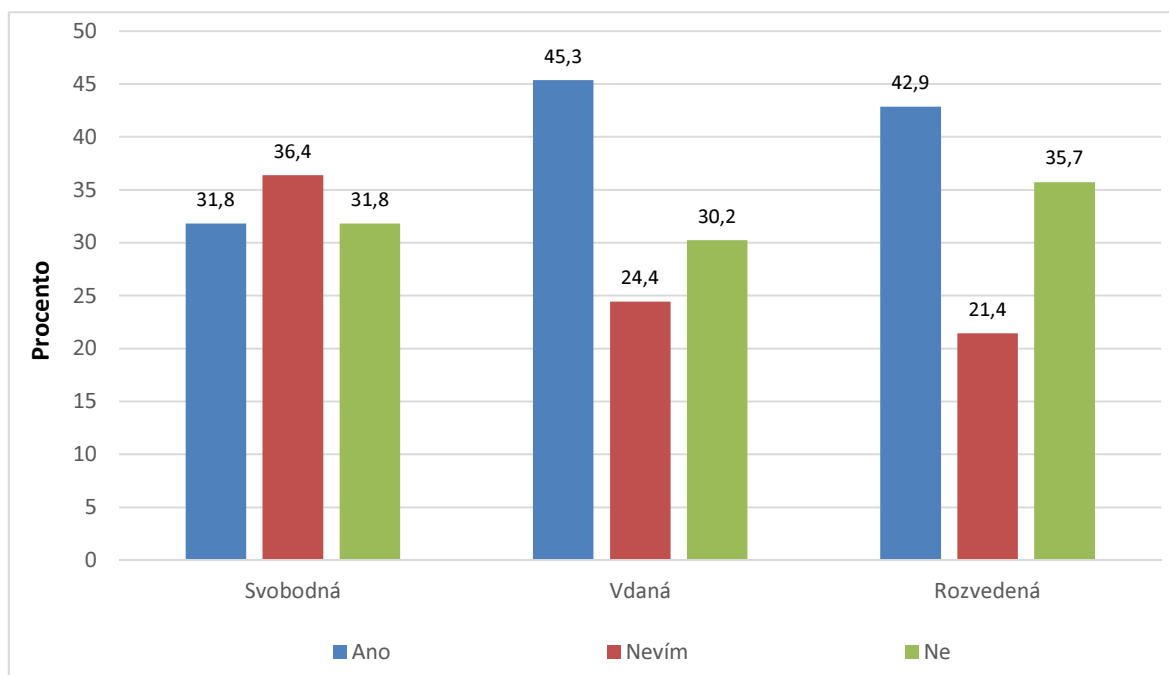
- a) Ano
- b) Nevím
- c) Ne

Na základě dotazníkového šetření má 52 žen (42,6 %) jistotu zaměstnání po skončení rodičovské dovolené a 32 žen (26,2 %) neví, zda jim bude umožněno nastoupit do zaměstnání. 38 žen (31,2 %) jistotu zaměstnání po skončení rodičovské dovolené nemá.

Největší podíl matek se zajištěným pracovním poměrem je vdaných a rozvedených, u obou kategorií je také nízké zastoupení odpovědi "nevím". Nicméně 5 rozvedených ženy ze 14 odpovědělo, že pracovní poměr zajištěný nemá (35,7 %). 7 svobodných matek z 22 odpovědělo, že mají zajištěný pracovní poměr (31,8 %), a rovněž 39 vdaných matek (45,3 %) zajištěný pracovní poměr má (Graf č. 30). Z výzkumu dále vyplývá, že největší podíl žen bez zajištěného pracovního poměru se nachází v kategorii nejmladších matek do 25 let (10 matek z 19, tj. 53 %). Vyplývá tedy, že mladé a svobodné matky jsou nejohroženější skupinou z hlediska pracovního poměru po rodičovské dovolené. Naopak vdané mezi 26 až 30

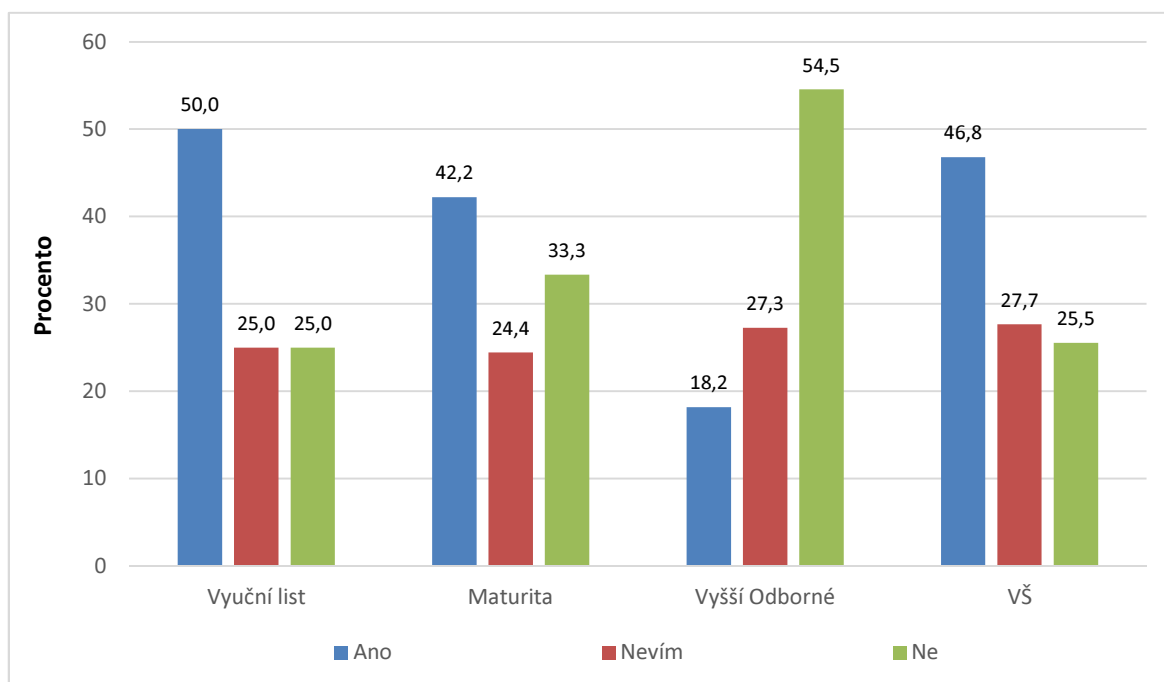
lety mají zaměstnání v nejvíce případech zajištěné. Na grafu č. 30 je také zajímavý rostoucí podíl odpovědi “nevím“ s věkem.

Graf č. 30: Mají ženy jistotu pracovního poměru po skončení rodičovské dovolené? Vyhотовeno podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Nejvíce mají zajištěný pracovní poměr matky s výučním listem a vysokoškolačky. Nejhůře jsou na tom ženy s vyšším odborným vzděláním a z dotazníkového šetření vyplývá, jako kdyby tyto ženy nikam nepatřily a něco jim scházelo, nejsou ani vyučené, ale ani vysokoškolsky vzdělané. Je zajímavé, že u všech kategorií vzdělání se v rozmezí 24 % až 28 % vyskytuje odpověď “nevím“ (Graf č. 31).

Graf č. 31: Mají ženy jistotu pracovního poměru po skončení rodičovské dovolené? Vyhotoveno podle vzdělání. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

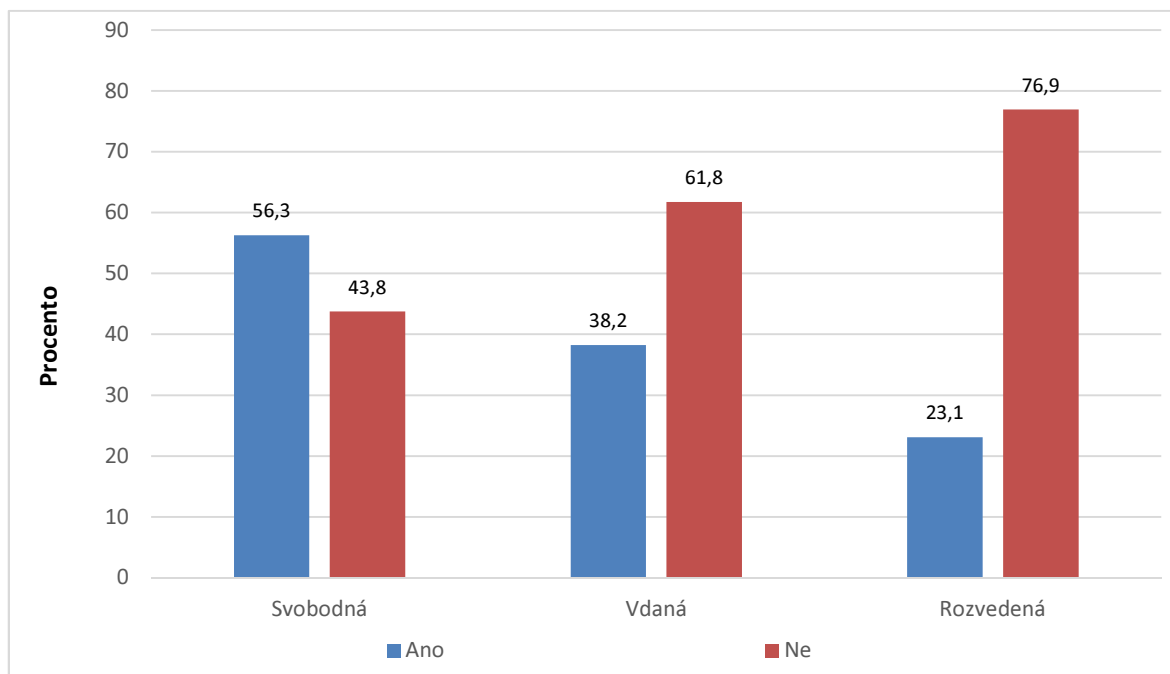
Otázka č. 18: I když máte jistotu nebo předpoklad nástupu do zaměstnání, rozšiřujete si v průběhu rodičovské dovolené své vzdělání? (odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a nebo b)

- a) Ano
- b) Ne

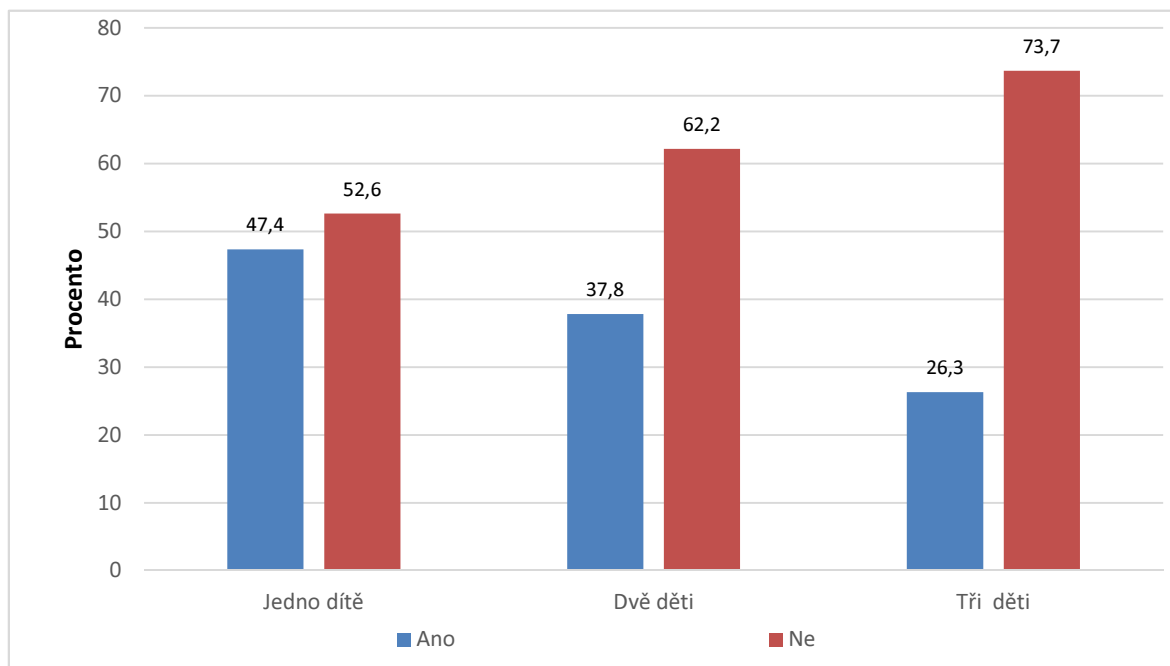
V otázce č. 17 zvolilo odpověď a) a b) celkem 84 žen. 33 žen z tohoto počtu (39,2 %) odpovědělo, že i když má zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolené, rozšiřují si vzdělání, naproti tomu 51 žen (60,8 %) žen nemá o další vzdělávání zájem.

Nejvíce si rozšiřují vzdělání v průběhu rodičovské dovolené svobodné ženy, nejméně pak ženy rozvedené (Graf č. 32), což může být způsobeno starostmi o dítě (děti) a domácnost, a na vzdělání nemusí už těmto ženám zbývat prostor. Rovněž 61,8 % vdaných žen nemá zájem o další vzdělávání. Dle grafu č. 33 je zřejmé, že čím mají ženy větší počet dětí, tím klesá jejich zájem o další vzdělávání. Je logické, že ženy s jedním dítětem mají větší prostor pro různé vzdělávací aktivity než matky se třemi dětmi.

Graf č. 32: Rozšiřují si ženy v průběhu rodičovské dovolené vzdělání, i když mají jistotu zaměstnání po skončení rodičovské dovolené? Vyhотовeno podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

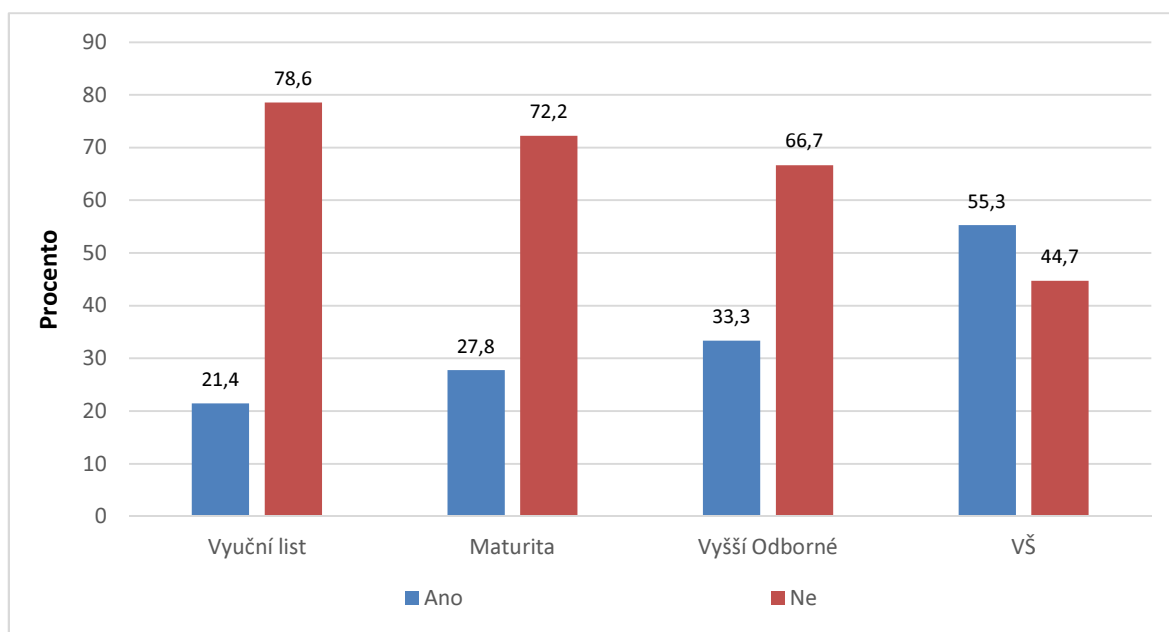
Graf č. 33: Rozšiřují si ženy v průběhu rodičovské dovolené vzdělání, i když mají jistotu zaměstnání po skončení rodičovské dovolené? Vyhotoveno podle počtu dětí. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Jak ukazuje graf č. 34, mají největší zájem o další vzdělávání vysokoškolačky (55,3 %), což může být dáno tím, že nechtějí ztratit přehled o své profesi a snaží se získávat nové vědomosti, aby při návratu do zaměstnání „nezklamaly.“ Rovněž je zřejmé, že čím mají ženy nižší vzdělání, tím mají menší zájem o další vzdělávání.

Graf č. 34: Rozšiřují si ženy v průběhu rodičovské dovolené vzdělání, i když mají jistotu zaměstnání po skončení rodičovské dovolené? Vyhотовeno podle dosaženého vzdělání.

Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Interpretace k výzkumné otázce č. 2

Před nástupem na mateřskou a rodičovskou dovolenou bylo nejvíce zaměstnaných žen v kategorii vdaných žen. Nejvíce ohroženou skupinou při uplatnění na trhu práce po skončení rodičovské dovolené jsou pak matky do 25 let, které mohly nezaměstnanost řešit mateřstvím. Nejméně ohroženou skupinou jsou pak ženy nad 41 let, které měly před nástupem na mateřskou a rodičovskou dovolenou 100% zaměstnanost. Pokud mají ženy zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolení, nejvíce si rozšiřují své vzdělání ženy svobodné a vysokoškolačky, nejméně pak ženy rozvedené a ženy s výučním listem. Ochota k dalšímu vzdělání se odráží od dosaženého vzdělání a od rodinného stavu.

5.4 Výzkumná otázka č. 3

Výzkumná otázka č. 3 se zaměřuje na využití volného času na mateřské dovolené a na souvislost sebevědomí žen a (ne)jistoty pracovního poměru. Její plné znění zní:

„Jsou ženy na mateřské dovolené ochotny využít svůj volný čas ke vzdělávání či pracovat na zkrácený pracovní úvazek, a jak ovlivňuje nejistota pracovního poměru sebevědomí těchto žen?“

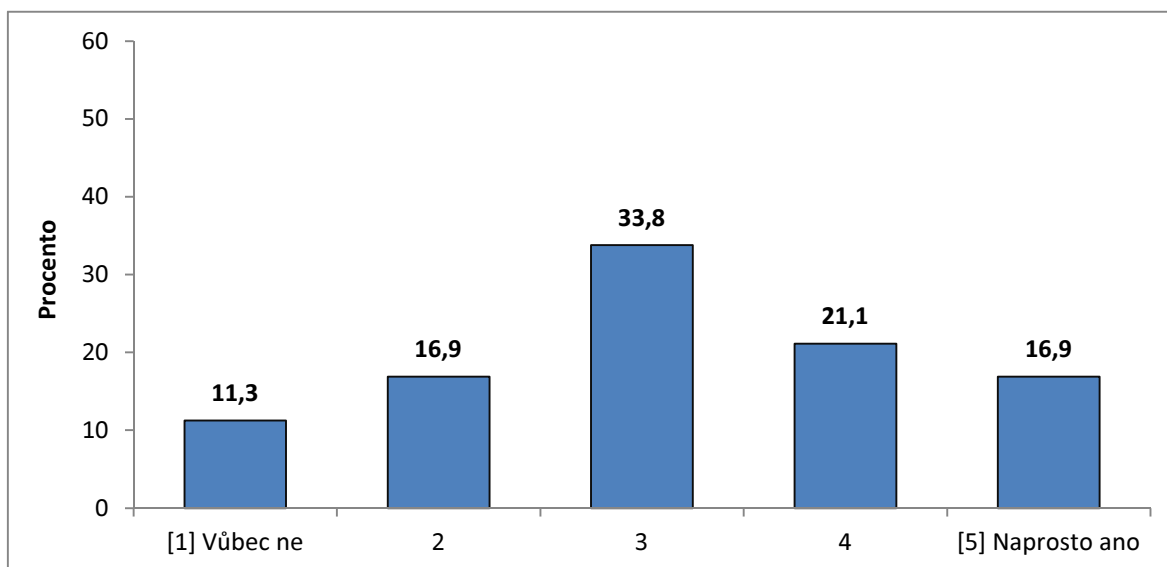
Z dotazníkového šetření je k této výzkumné otázce přiřazeno celkem 6 otázek (19 – 24), které v následujícím textu budou rozebrány, a poté interpretovány.

Otázka č. 19: Pokud nemáte zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolené, pociťujete nejistotu a snížení sebevědomí? *(zakroužkujte prosím číslo na škále; pokud máte zajištěný pracovní poměr, tak neodpovídejte)*

Vůbec ne   1   2   3   4   5   Naprosto ano

Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 70 respondentek nemá po skončení rodičovské dovolené zajištěný pracovní poměr. Nejvíce – 24 žen (33,8 %) zakroužkovalo střední hodnotu na škále, 8 žen (11,3 %) odpovědělo, že vůbec nepociťují nejistotu a snížení sebevědomí, i když nemají zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolené, naopak 12 žen (16,9 %) odpovědělo, že nezajištěný pracovní poměr naprosto ovlivňuje jejich spokojenost a sebevědomí (Graf č. 35).

Graf č. 35: Pociťují ženy snížení sebevědomí při nezajištěném pracovním poměru? Na ose x znázorněny procenta odpovědí podle škály 1 – 5. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

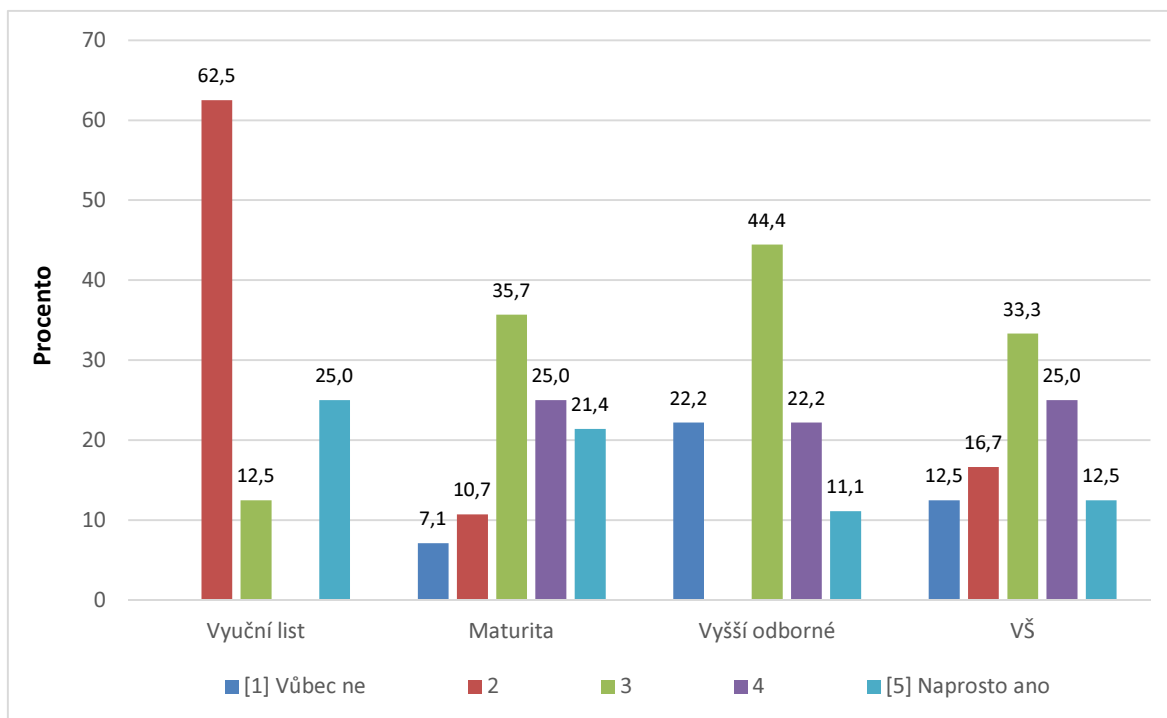

Dle grafu č. 36 se nejvíce liší od ostatních žen ženy se středním vzděláním s výučním listem. Ani jedna z těchto žen neoznačila na škále hodnotu 1, naopak 25 % žen s výučním listem označilo na škále hodnotu 5 – nezajištěný pracovní poměr naprosto ovlivňuje jejich spokojenost a sebevědomí, s 21,4 % je následují ženy se středním vzděláním s maturitou. Nicméně nejvíce žen (62,5 %) žen z kategorie středního vzdělání s výučním listem označilo na škále hodnotu 2. Z žen v kategorii vyššího odborného vzdělání ani jedna neodpověděla hodnotou 2, naopak jich nejvíce v této kategorii označilo střední hodnotu 3. Ženy s výučním listem počítají s tím, že se uplatní na trhu práce, přesto nejistota zaměstnání ovlivňuje jejich sebevědomí a spokojenost. Ženy s maturitou už nemají takovou jistotu uplatnění na trhu práce, což rovněž negativně ovlivňuje jejich sebevědomí a spokojenost. Nejméně jsou ovlivněny nejistotou zaměstnání ženy s vyšším odborným vzděláním (11,1 %) a ženy s vysokoškolským vzděláním (12,5 %). Z grafu vyplývá, že stupeň vzdělání ovlivňuje sebevědomí a spokojenost žen na rodičovské dovolené.

Graf č. 36: Pociťují ženy snížení sebevědomí při nezajištěném pracovním poměru? Vyhotoveno dle dosaženého vzdělání. Na ose x zázorněny procenta odpovědí podle škály 1 – 5.

Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

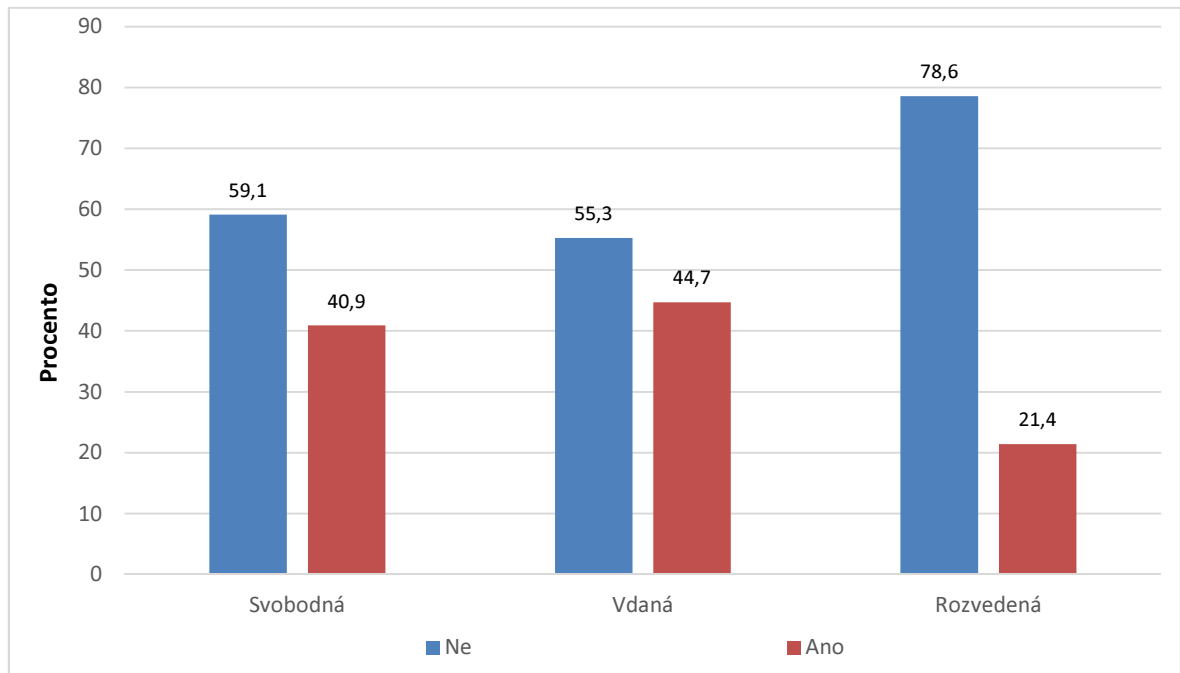

Otázka č. 20: Vzděláváte se nebo rozšiřujete si své profesní znalosti na rodičovské dovolené?

- Ne
- Ano (uved'te prosím jak)

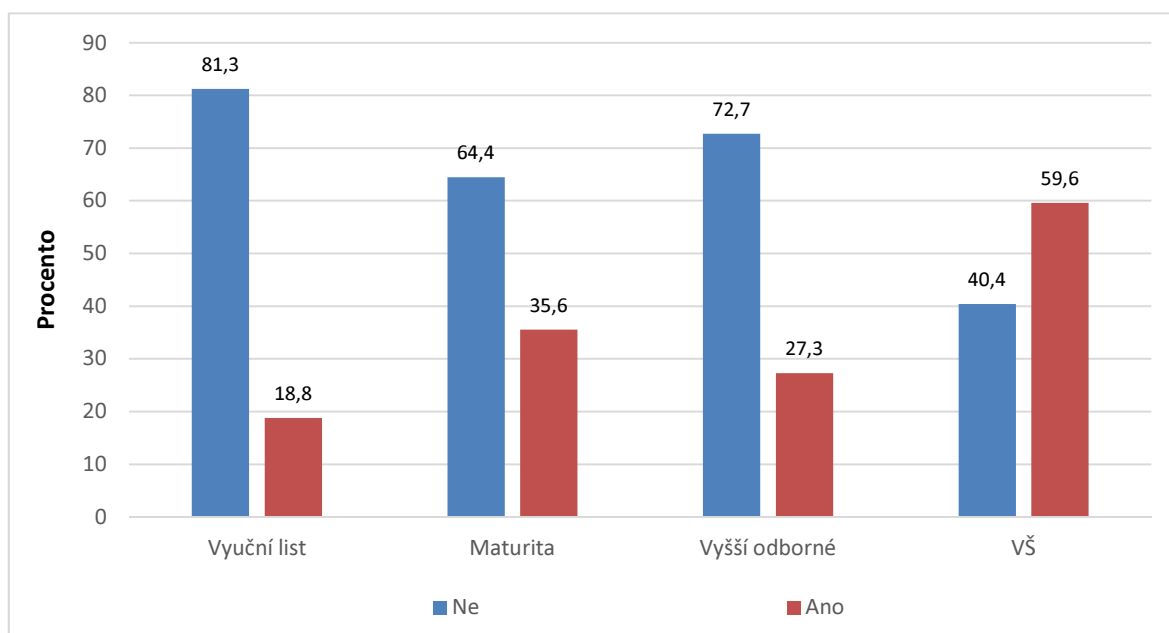
Z dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 72 žen (58,9 %) na rodičovské dovolené si nerozšiřuje své vzdělání, a zbylých 50 žen (41,1 %) se dále vzdělává. Nejčastější odpovědí byl zájem o studium vysoké školy, časté byly také jazykové kurzy (především angličtiny, ale i ruštiny, španělštiny a francouzštiny) a další kurzy (programovací kurzy, kurzy šití, internetu, účetnictví, administrativy). Častou odpovědí bylo také sebevzdělávání (četba odborné literatury či samostudium). Jak vyplývá z grafu č. 37, nejmenší zájem o vzdělávání mají ženy rozvedené (jen 21,4 %), patrně mají méně času vzhledem k tomu, že jsou samy na péči o dítě (děti) a domácnost. 38 vdaných žen (44,7 %) a 9 svobodných žen (40,9 %) si na rodičovské dovolené své vzdělání rozšiřuje.

Graf č. 37: Vzdělávají se ženy na mateřské dovolené? Vztaheno k rodinnému stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

Nejvíce si rozšiřují vzdělání na rodičovské dovolené ženy vysokoškolsky vzdělané (Graf č. 38). V této kategorii žen je dokonce více žen (59,6 %), které si doplňují vzdělání nad těmi, které si ho nedoplňují (40,4 %), což není v žádné jiné kategorii. Z šetření vyplývá, že ženy vysokoškolsky vzdělané mají největší snahu obstát buď na trhu práce, nebo u svého zaměstnavatele po skončení rodičovské dovolené. Nejméně se vzdělávají ženy s výučním listem.

Graf č. 38: Vzdělávají se ženy na mateřské dovolené? Vztaheno ke vzdělání. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

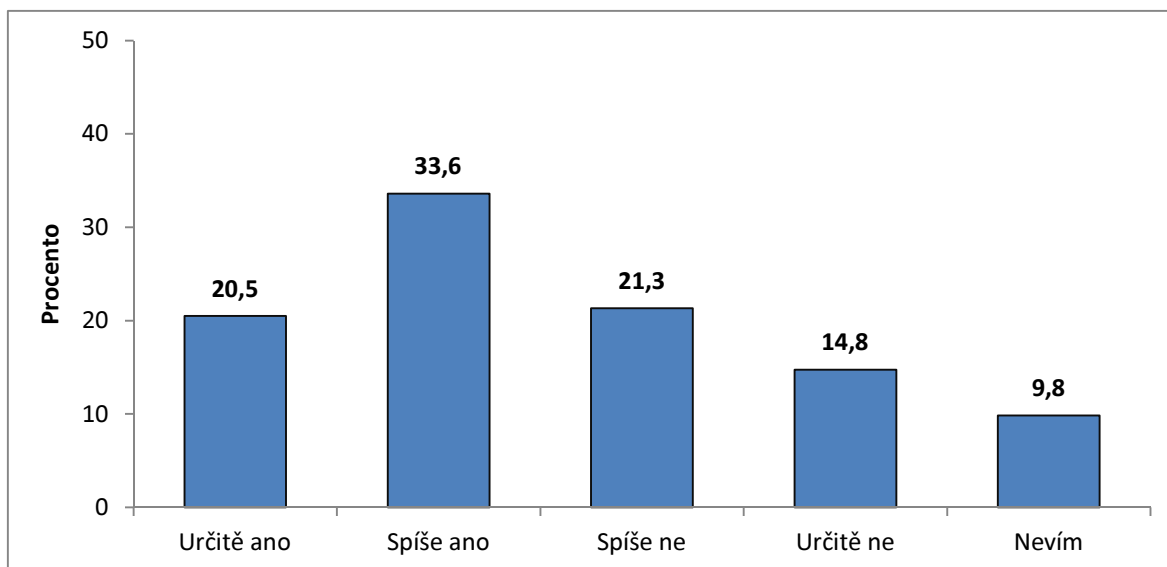

Otázka č. 21: Jste ochotna nastoupit na zkrácený pracovní úvazek i v průběhu rodičovské dovolené, pokud by Vám tuto možnost zaměstnavatel nabídl?

- a) Určitě ano
- b) Spíše ano
- c) Spíše ne
- d) Určitě ne
- e) Nevím

Na zkrácený pracovní úvazek v průběhu rodičovské dovolené by určitě nastoupilo 25 žen (20,5 %), a spíše by nastoupilo téměř 41 žen (33,6 %). Spíše by nenastoupilo 26 žen (21,3 %) a určitě by nenastoupilo téměř 18 žen (14,8 %). Téměř 12 žen (9,8 %) neví, jestli by v průběhu rodičovské dovolené na zkrácený pracovní úvazek nastoupilo (Graf č. 39).

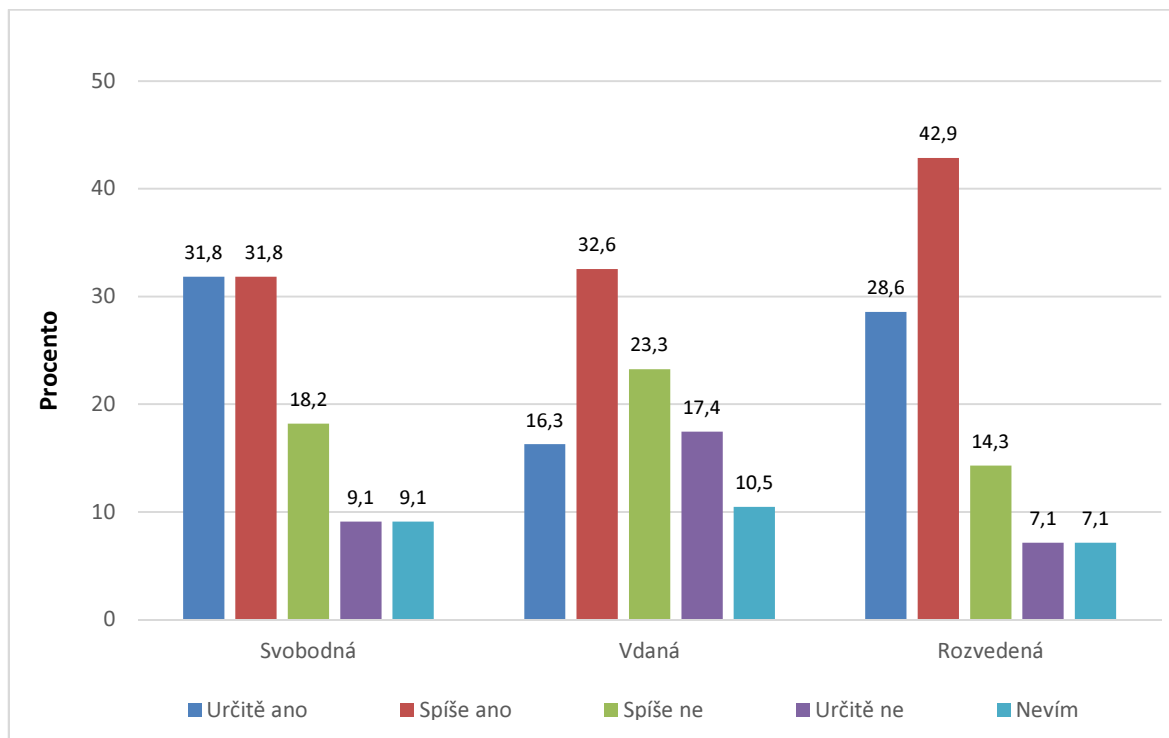
Graf č. 39: Nastoupily by ženy na zkrácený pracovní úvazek v průběhu rodičovské dovolené, pokud by Vám ho zaměstnavatel nabídl? Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

I když je problém žen s malými dětmi a zaměstnání v současné době aktuální, z dotazníkového šetření je zřejmé, že pokud ženy pobývají na rodičovské dovolené (a čerpají rodičovský příspěvek), jen 25 žen z výzkumného vzorku 122 žen by určitě nastoupilo na zkrácený pracovní úvazek.

Nejvíce žen by určitě nastoupilo do zaměstnání na zkrácený pracovní úvazek v kategorii svobodných (31,8 %) a rozvedených (28,6 %) žen. 31,8 % svobodných žen a dokonce 42,9 % rozvedených žen by spíše nastoupilo na zkrácený pracovní úvazek. Jen 14 žen z celkového počtu 86 vdaných žen by určitě nastoupilo, a 28 žen (32,6 %) by spíše nastoupilo na zkrácený pracovní úvazek a 15 žen (17,4 %) by určitě nenastoupilo (Graf č. 40). Je zřejmé, že nabídku zkráceného pracovního úvazku by nejvíce využily matky svobodné a rozvedené, které nemají finančních prostředků nazbyt, nejméně pak matky vdané, které jsou finančně zajištěny svým druhem.

Graf č. 40: Nastoupily by ženy na zkrácený pracovní úvazek v průběhu rodičovské dovolené, pokud by Vám ho zaměstnavatel nabídl? Vyhотовeno podle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují procentuální hodnotu kategorií

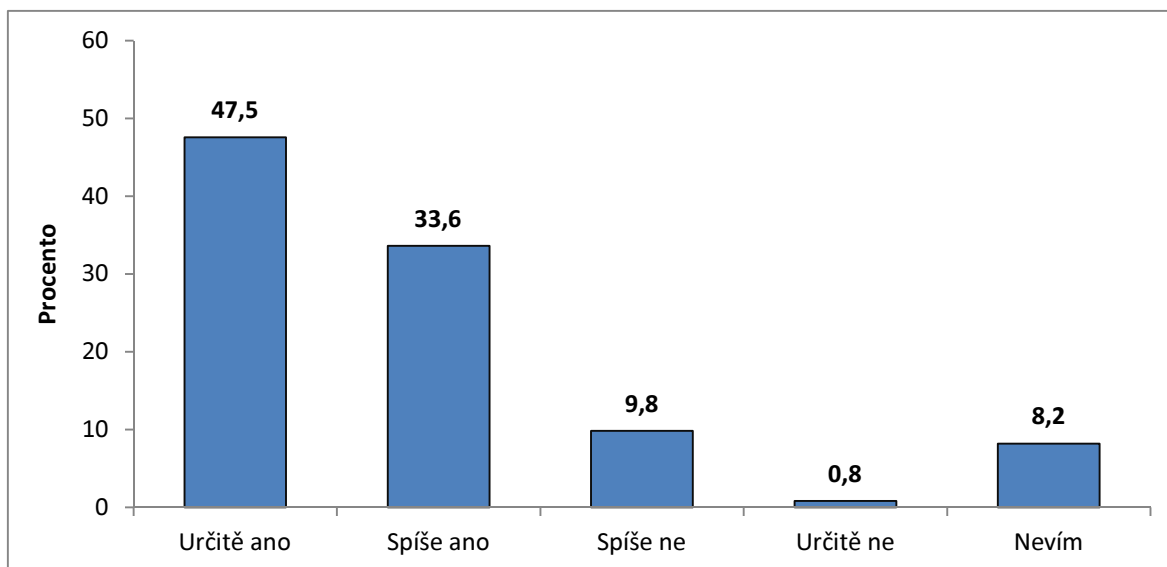

Otázka č. 22: Jste ochotna se dále vzdělávat, pokud by byl Váš nástup do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené podmíněn rozšířením dalšího vzdělání?

- Určitě ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Určitě ne
- Nevím

Jak ukazuje graf č. 41, 58 žen (47,5%) označila v dotazníkovém šetření, že jsou určitě ochotny se vzdělávat, pokud by byl jejich nástup do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené podmíněn rozšířením vzdělání, 41 žen (33,6 %) jsou spíše ochotny se vzdělávat, 12 žen (9,8 %) označilo, že spíše nejsou ochotny k rozšíření vzdělání. Jen 1 žena (0,8 %) odpověděla, že není ochotna se vzdělávat, a 10 žen (8,2 %) neví. Je zřejmé, že jsou ženy ochotny se vzdělávat, pokud je nástup do zaměstnání podmíněn dalším vzděláváním,

Graf č. 41: Vzdělávala by se matka na RD, pokud by jí zaměstnavatel nabídl po skončení rodičovské dovolené pracovní místo? Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

Otázka č. 23: Měl by se úřad práce více zajímat o volný čas matek na mateřské a rodičovské dovolené (např. pořádáním bezplatných vzdělávacích, jazykových kurzů)?

- a) Ano
- b) Ne

Jak vyplývá z dotazníkového šetření, 92 žen (75,4 %) by uvítalo, pokud by se úřady práce více zajímaly o volný čas matek na rodičovské dovolené a pořádaly bezplatné vzdělávací kurzy. Naopak 30 žen (24,6 %) uvedlo, že nemají zájem, aby se úřad práce zajímal o jejich volný čas.

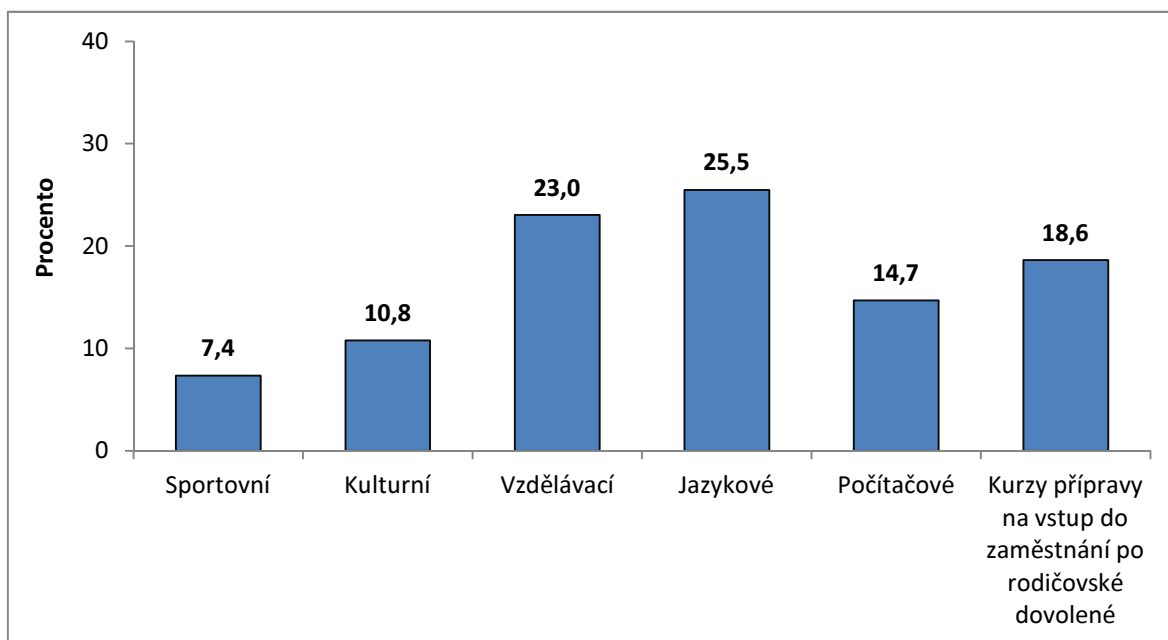
Otázka č. 24: Jaké kurzy byste nejvíce uvítala? (odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a)

- a) Sportovní
- b) Kulturní
- c) Vzdělávací
- d) Jazykové
- e) Počítačové

- f) Kurzy přípravy na vstup do zaměstnání po rodičovské dovolené
- g) Jiné

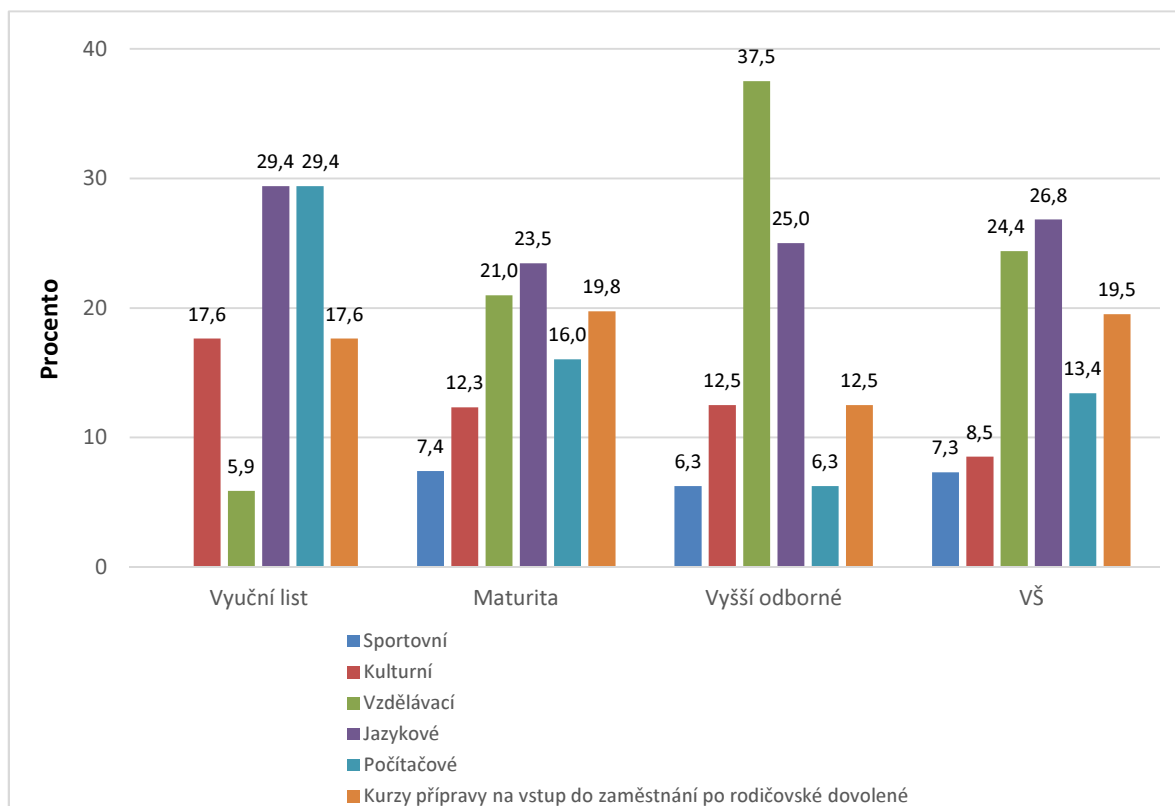
V předchozí otázce č. 23 zvolilo odpověď "A" 92 žen. Tyto ženy mají zájem o různé kurzy. 23 žen (25,5 %) má zájem o jazykové kurzy a 21 žen (23 %) o vzdělávací kurzy. O počítačové kurzy projevilo zájem 14 žen (14,7 %) a 17 žen (18,6 %) by uvítaly kurzy přípravy na vstup do zaměstnání po rodičovské dovolené. Naproti tomu mají ženy nejmenší zájem sportovní kurzy – jen 7 žen (7,4 %), a o kulturní 10 žen (10,8 %). Žádná z žen v dotazníkovém šetření neoznačila další možné kurzy (Graf č. 42).

Graf č. 42: Jaké kurzy Úřadu práce by matky na rodičovské dovolené uvítaly nejvíce. Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

Jak vyplývá z grafu č. 43, ženy s vyšším odborným vzděláním by nejvíce uvítaly vzdělávací kurzy. Jako kdyby ženy s tímto vzděláním nevěděly, kam se mají zařadit. Viz otázka č. 17, poznámka u grafu č. 31. Nejvíce pak dominují v ostatních vzdělávacích kategoriích jazykové kurzy a počítačové kurzy. Ženy s výučním listem, maturitou a vysokoškolačky mají přibližně podobný (od 17,6 % do 19,8 %) zájem o kurzy přípravy na vstup do zaměstnání po rodičovské dovolené. Nejvyšší zájem o kulturní kurzy (17,6 %) mají ženy s výučním listem. Možná proto, že mají nižší vzdělání a mají potřebu si alespoň rozšířit svůj kulturní rozhled.

Graf č. 43: Jaké kurzy Úřadu práce by matky na rodičovské dovolené uvítaly nejvíce podle dosaženého vzdělání. Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

Interpretace k výzkumné otázce č. 3

Pokud nemají ženy po skončení rodičovské dovolené zajištěný pracovní poměr, příliš netrpí pocitem nejistoty nebo snížením sebevědomí. Převážně se jedná o ženy vysokoškolsky vzdělané. Necelá polovina žen na mateřské a rodičovské dovolené se vzdělává – navštěvuje kurzy, studuje. Největší zastoupení zde mají ženy vysokoškolsky vzdělané, nejmenší pak matky rozvedené. Ukazuje se, že čím jsou ženy vzdělanější, tím mají větší zájem o další rozšiřování si vědomostí. Překvapivé je, že ženy na rodičovské dovolené příliš nezvažují zkrácený pracovní úvazek. Tyto ženy jsou částečně zabezpečeny rodičovským příspěvkem a práce na zkrácený pracovní úvazek jim možná připadá zbytečná. Nicméně tyto ženy neberou do úvahy další aspekty, které by jim mohla tato práce přinést, např. navázání nových vztahů, snížení pocitu izolovanosti, nabývání nových znalostí a zkušeností. Na druhé straně více jak tři čtvrtiny žen by uvítala, pokud by se úřady práce zajímaly o jejich volný čas a měly možnost se zúčastnit různých vzdělávacích kurzů, což by rovněž přispělo ke snížení izolovanosti těchto žen a rozšíření vzdělanostního obzoru.

5.5 Výzkumná otázka č. 4

Výzkumná otázka č. 4 se zaměřuje na výši rodičovského příspěvku:

„Jaké faktory ovlivňují výši volby rodičovského příspěvku?“

Z dotazníkového šetření jsou k této výzkumné otázce přiřazeny celkem 2 otázky (25 a 26), které v následujícím textu budou rozebrány, a poté interpretovány.

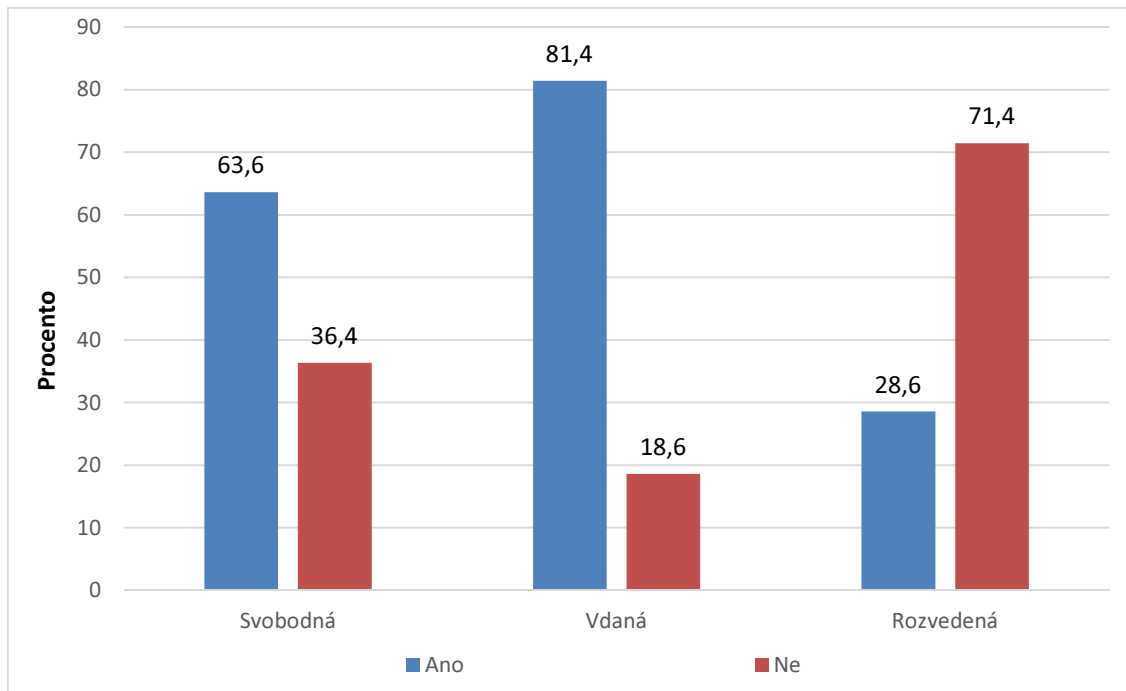
Otázka č. 25: Pokud jste na rodičovské dovolené, máte možnost volby výše rodičovského příspěvku?

- a) Ano
- b) Ne

Dle výsledků z dotazníkového šetření mělo 88 žen (72,1 %) celkového počtu 122 žen možnost volby výše rodičovského příspěvku, Ostatních 34 žen (27,9 %) možnost volby výše rodičovského příspěvku nemělo (podmínky možnosti výše volby rodičovského příspěvku jsou popsány v kapitole 1.4).

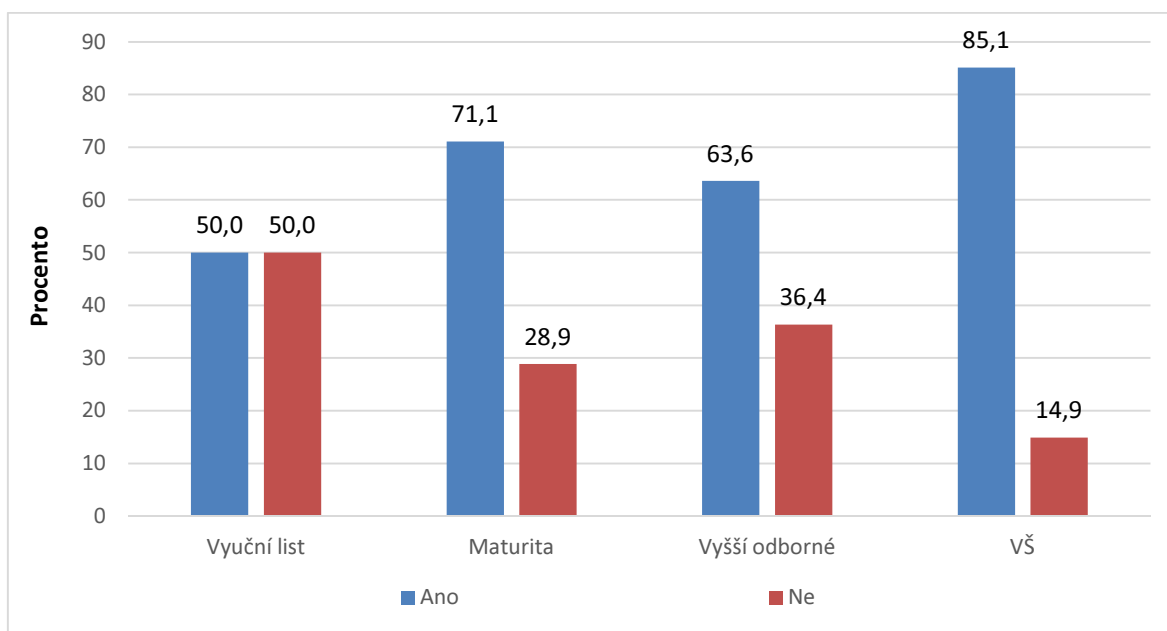
Jak vyplývá z dotazníkového šetření, největší možnost výše volby rodičovského příspěvku mělo 70 vdaných žen (81,4 %), následuje 14 svobodných žen (63,6 %) a nejméně rozvedených žen (28,6 %). Je zajímavé, že je velký procentuální rozdíl mezi kategorií rozvedených žen a kategorií svobodných a vdaných žen (Graf č. 44).

Graf č. 44: Možnost výše volby rodičovského příspěvku dle rodinného stavu. Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

Dle vzdělání mělo největší procento vysokoškolsky vzdělaných žen (85,1 %) možnost výše volby rodičovského příspěvku, následovaly ženy s maturitou (71,1 %), pak ženy s vyšším odborným vzděláním (63,6 %) a nakonec 50 % žen s výučním listem. I zde je zřejmé, že ženy s vyšším vzděláním mají výhodu možnosti výše volby rodičovského příspěvku (Graf č. 45).

Graf č. 45: Možnost výše volby rodičovského příspěvku dle vzdělání. Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

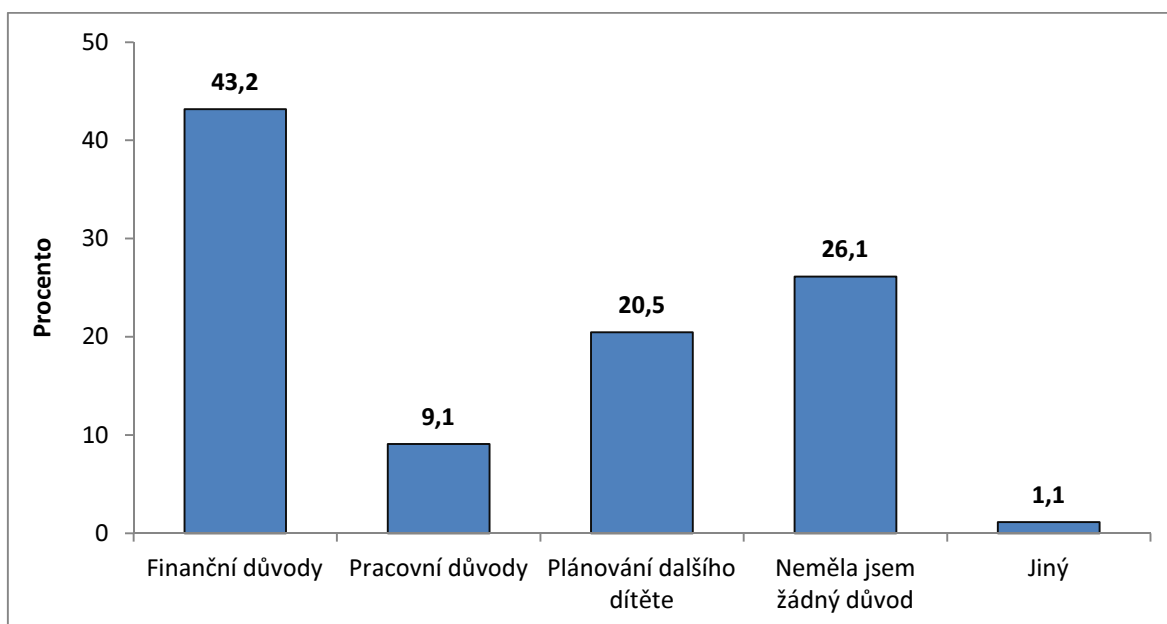

Otázka č. 26: Výše volby rodičovského příspěvku byla nejvíce ovlivněná (odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a):

- Finančními důvody (hypotéka, nízký příjem rodiny)
- Pracovními důvody (kariéra)
- Plánováním dalšího dítěte
- Neměla jsem žádný důvod
- Jiný důvod

Možnost výše volby rodičovského příspěvku mělo 88 žen z celkového počtu 122 žen (viz otázka č. 25). Nejvíce žen, tj. 38 (43,2 %) odpovědělo, že výši volby rodičovského příspěvku ovlivnila finanční situace, a jen 8 žen (9,1 %) bylo ovlivněno pracovními důvody. 18 žen (20,5 %) plánuje další dítě a 23 žen (26,1 %) nemělo žádný důvod a jen jedna žena (1,1 %) uvedla jiný důvod (Graf č. 46).

Graf č. 46: Možnost výše volby rodičovského příspěvku dle důvodů. Čísla nad sloupci ukazují přesnou procentuální hodnotu kategorií

Interpretace k výzkumné otázce č. 4

Téměř tři čtvrtiny žen mělo možnost výše volby rodičovského příspěvku, a právě zde se odráží skutečnost, že čím jsou ženy vzdělanější, tím mají větší možnost při volbě výše rodičovského příspěvku. Nejčastějšími důvody byly finanční důvody, kupodivu pracovní důvody nebyly příliš v odpovědích zastoupeny. Opět lze usuzovat na skutečnost, že pokud je žena na rodičovské dovolené zabezpečena rodičovským příspěvkem a má možnost výše jeho volby, příliš do zaměstnání nespěchá.

5.6 Shrnutí výsledků výzkum

V úvodu praktické části byl stanoven primární cíl výzkumu a čtyři dílčí výzkumné otázky. Na základě dotazníkového šetření bylo zjištěno, že ženy na mateřské a rodičovské dovolené jsou v téměř v 73 % "spokojené", což je 89 žen z výzkumného vzorku 122 žen. Mnoho žen není ani "velmi spokojených", ale ani "velmi nespokojených". Je přirozené, že do kategorie nespokojených a velmi nespokojených žen spadají nejvíce ženy rozvedené a mladé matky do 25 let. Rozvedené ženy se nevyznačují ani dobrou finanční situací, rovněž mají pocit izolovanosti a psychické vyčerpanosti, což vyplývá z jejich situace matek samoživitelek, které musí samy zvládnout péči o děti a domácnost, hradit náklady na bydlení a živobytí. Špatná finanční situace neumožňuje rozvedeným ženám pravidelnou péči o sebe ve

formě kadeřníka nebo masáže. Mladé matky do 25 let mohly mateřstvím řešit problémovou situaci s uplatněním na trhu práce, rovněž mohlo jít o nechtěné těhotenství, jsou to ženy, kterým může scházet praxe v zaměstnání a pracovní zkušenosti. Rovněž nejvíce žen, které měly možnost výše volby rodičovského příspěvku, uvedlo jako důvod volby finanční důvod.

V souvislosti se vzděláním žen bylo zjištěno, že spokojenost žen roste právě se vzděláním. I když mladé matky do 25 let nejsou na rodičovské dovolené úplně spokojené, spolu se svobodnými ženami se vyznačují dobrou finanční situací. Jedná se zpravidla o matky se středoškolským vzděláním s maturitou nebo vysokoškolským vzděláním, ambiciózní, možná žijící u rodičů s dobrým finančním zázemím. Svobodné matky na mateřské a rodičovské dovolené nepocítují velkou izolovanost, ta stoupá k vdaným ženám a vysoká je u žen rozvedených. Překvapivá je izolovanost právě vdaných žen – dle výzkumného šetření se nejčastěji jedná právě o vysokoškolsky vzdělané ženy z města. Mohou to být ženy, pro které může znamenat rodičovská dovolená jen “povinnost“ a právě nejvíce žen s vysokoškolským vzděláním si na rodičovské dovolené dále rozšiřuje své vědomosti. Nejvýznamnější faktor ovlivňující spokojenost matek na mateřské a rodičovské dovolené je “rodina“. Překvapivě málo žen označilo jako faktor spokojenosti “jistotu nebo vyhlídku zaměstnání“, což značí, že se ženy v průběhu mateřské a rodičovské dovolené příliš nezapomínají tím, co budou dělat po skončení rodičovské dovolené. Rovněž ženy, které nemají zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolené, příliš nepocítují nejistotu a ztrátu sebevědomí. I když si většina žen dokáže najít volný čas, asi třetina žen se nevěnuje žádným aktivitám, jako je návštěva kurzů, studiu, zaměstnání apod. Nejvíce se věnují studiu ve svém volném čase vysokoškolačky a ženy se středním vzděláním s maturitou. Ani jedna z žen s výučním listem se nevěnuje studiu. Tyto ženy nemají zájem o vzdělávání, buď mají jistotu, že se v rámci své profese uplatní na trhu práce, nebo se jedná o ženy, které jsou s dítětem doma a svoji situaci zatím neřeší. Z celkového počtu 122 žen si 50 žen rozšiřuje své profesní znalosti formou studia a kurzů, opět největší zastoupení zde mají ženy vysokoškolačky, nejmenší pak ženy s výučním listem.

I když je v současné době aktuální téma skloubení rodičovství se zaměstnáním, překvapivě jen málo žen je ochotno nastoupit na zkrácený pracovní úvazek. Jen 25 žen z výzkumného vzorku 122 žen by “určitě nastoupilo“, a 41 žen by “spíše nastoupilo“. Zdá se, že pokud jsou ženy doma s dítětem a pobírají rodičovský příspěvek, jejich zájem o zkrácený pracovní úvazek není příliš vysoký. V případě, pokud by byl návrat do zaměstnání po skončení

rodičovské dovolené podmíněn dalším vzděláváním, téměř polovina žen odpověděla, že by si své vzdělání určitě rozšířila a více jak třetina žen volila odpověď “spíše ano“. Je zřejmé, že ženy jsou ochotny se vzdělávat, pokud bude zaměstnání podmíněno rozšířením jejich vědomostí. Ženy rovněž mají zájem o různé vzdělávací, jazykové, počítačové kurzy, a dokonce 92 žen z výzkumného vzorku 122 žen by uvítalo, pokud by se úřad práce více zajímal o jejich volný čas a bezplatně pořádal vzdělávací kurzy.

5.7 Návrhy a doporučení

Z výzkumného šetření vyplynulo, že spokojenost žen na mateřské a rodičovské dovolené stoupá s dosaženým vzděláním. Ženy na rodičovské dovolené nyní tvoří “jakousi jinou kategorii osob“, o kterou se nikdo příliš nezajímá. Tyto ženy jsou sice částečně zabezpečeny rodičovským příspěvkem, ale svým způsobem jsou doslova uváznuty k dítěti a domácnosti a tím jsou kráceny na svých potřebách. Problém nastává po skončení rodičovské dovolené u těch žen, které nemají možnost nastoupit do pracovního poměru. Sice mají možnost se zaevidovat na úřadu práce, ale i tak spousta žen hledá zaměstnání jen velmi těžko. Po několikaměsíčním (a možná i ročním) úsilí mohou být v rámci úřadu práce zařazeny do různých projektů (viz kapitola 3.2 Potřeba vzdělávání), nicméně účelnější by bylo řešit tuto situaci už v průběhu rodičovské dovolené. Pokud se v současné době čím dál častěji setkáváme s prevencí např. ve zdravotnictví, ve výchově, v dopravě, tak proč se nezabývat prevencí budoucího uplatnění matek na rodičovské dovolené? Je určitě lepší tuto situaci řešit ještě v době, kdy jsou matky na rodičovské dovolené formou různých kurzů a připravovat je na budoucí zaměstnání, nenechávat tento problém až po skončení rodičovské dovolené. Úřady práce se prvotně setkávají s požadavky zaměstnavatelů na budoucí zaměstnance. A právě na základě těchto požadavků by mohly úřady práce organizovat příslušné kurzy. Ženy v dotazníkovém šetření nejčastěji odpovídaly, že mají největší zájem o jazykové, počítačové, vzdělávací kurzy a kurzy přípravy na vstup do zaměstnání po rodičovské dovolené. Dalším problémem je, kdo těmto matkám pohlídá v průběhu kurzu dítě (děti). Nicméně je už otevřených spousta firemních mateřských škol, kterých stále přibývá, tak proč zrovna úřad práce nezřídí svoji mateřskou školu? Nejenže by ji mohly využívat i samotné zaměstnankyně úřadu práce (které jsou nuceny převážet dítě do školky, tím by jim toto převážení odpadlo, ale zároveň by byly i klidnější a méně vystresované a ještě by ušetřily čas), současně by sloužila matkám, které by navštěvovaly kurzy úřadu práce. Tyto vzdělávací kurzy pro matky na rodičovské dovolené včetně mateřské školy pro jejich dítě

(děti) by měly být zdarma, aby se ženy, které se nenachází zrovna v příznivé finanční situaci nebo které mají nižší vzdělání, neměly možnost vymlouvat např. na nedostatek financí. Svým způsobem poskytnout těmto ženám takové podmínky, aby se do budoucna naučily odpovídat za svou vlastní životní situaci.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že docela málo žen by nastoupilo na zkrácený pracovní úvazek, pokud by jim tuto možnost zaměstnavatel nabídl. Možná si ženy pod zkráceným pracovním úvazkem představují čtyři hodiny denně, ale zkrácený pracovní úvazek může znamenat třeba 1 den v týdnu na 6 hodin. Pro ženy na rodičovské dovolené by to byla ideální možnost, jak se dostat do kontaktu s jinými lidmi. Neměly by pocít takové izolovanosti, nabízela by se jim možnost poznat nové technologie, neztrácely by tak ze svých dovedností a získaly nové poznatky. Úřady práce by měly podněcovat zaměstnavatele, aby ženám na rodičovské dovolené umožnil právě takovéto zkrácené úvazky. I v těchto případech by mohly ženy využívat bezplatné hlídání dětí v mateřské škole při úřadu práce (pokud by samozřejmě byla zřízena).

Už v prvopočátku, kdy přijde žena na úřad práce požádat o rodičovský příspěvek, by mohla být příslušnými referentkami informována o možnosti vzdělávacích kurzů v průběhu rodičovské dovolené. Rovněž zveřejnění na internetových stránkách úřadu práce, formou nástěnek, letáků a brožurek. Aby ženy na rodičovské dovolené nebyly jen “vyčleněné ženy na rodičovské dovolené“, ale aby byly stále aktivní součástí společnosti, k tomu povede ještě dlouhá doba. Nicméně je potřeba změnit pohled na tyto ženy, umožnit a zároveň usnadnit jim cestu k tomu, aby rodičovská dovolená nebyla jen část života zaplněná péčí o domácnost a o děti, ale aby byla součástí cesty ke splnění jejich budoucích cílů.

ZÁVĚR

Tématem bakalářské práce bylo zjistit situaci žen na mateřské a rodičovské dovolené, možnosti jejich seberealizace a faktory, které vedou ke spokojenému rodičovství. Záměrem bylo poukázat právě na tyto ženy, které společnost svým způsobem odstavila tím, že jim dala rodičovskou dovolenou a rodičovský příspěvek, a už neřeší, co bude s touto skupinou žen dál. Neustále se hovoří o mateřském poslání ženy, o výchově dětí, péči o domácnost, což je vše převážně na bedrech ženy, nicméně se o tom stále jen “hovoří”. Pokud žena skončí rodičovskou dovolenou a nemá zrovna zajištěný pracovní poměr, jen velmi těžko se uplatňuje na trhu práce. Situace může být ještě o to horší, pokud byla na rodičovské dovolené delší dobu, např. se dvěma dětmi. Je samozřejmé, že postupně ztrácí přehled o nových technologiích, její původně nabyté dovednosti vlivem rostoucí vědy se mohou stát bezpředmětné, její znalosti se vytrácí a nejsou nahrazovány novými.

Je důležité, aby ženy nebyly v průběhu rodičovské dovolené odstaveny na “druhou kolej”, ale aby společnost pomohla těmto ženám řešit jejich budoucnost. Jedním řešením je forma bezplatných vzdělávacích kurzů, které umožní ženám vstup do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené. Vzhledem k tomu, že rodičovský příspěvek vyplácejí ženám úřady práce a vedou o těchto ženách evidenci, právě úřady práce by na základě požadavků budoucích zaměstnavatelů mohly bezplatně organizovat tyto vzdělávací aktivity.

Rovněž ženy, které mají zajištěný pracovní poměr, nemusí mít návrat do zaměstnání zrovna jednoduchý právě z důvodu dlouhodobé absence pracovního začlenění. Je proto na zaměstnavatelích, zda si uvědomí, že zkrácený pracovní úvazek pro ženu na rodičovské dovolené je přínosný nejen pro samotnou ženu, ale i pro samotného zaměstnavatele. Jako příklad vhodného přístupu k ženám na rodičovské dovolené lze uvést ředitele Filharmonie Bohuslava Martinů RNDr. Josefa Němého, který přímo navrhuje a umožňuje alespoň minimální pracovní úvazky matkám, které pobývají na rodičovské dovolené. Zdůvodňuje to tím, že pokud tato žena po skončení rodičovské dovolené nastoupí zpět do pracovního poměru, nemá problém se zařazením do pracovního procesu. Ženě, která této možnosti nevyužije, pak velmi dlouho trvá, než si znovu obnoví své dovednosti.

Mateřství a rodičovství je významnou součástí naší budoucnosti. A každá žena je jedinečná, je to nositelka nového života, proto se snažme její roli matky směřovat k co největší spokojenosti a zároveň vytvořit ideální podmínky k její seberealizaci.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANTHONY, Robert. *Tajemství dokonalého sebevědomí*. Vyd. 2., nově upr. Praha: Beta, 2011. ISBN 9788073064518.

BARTÁKOVÁ, Helena. *Cesta zpátky: návrat žen po rodičovské dovolené na trh práce v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009, 240 s. ISBN 978-80-210-5012-9. EDIS: *Ediční řada disertačních prací Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity*; sv. 4. ISBN 978-80-210-5012-9.

BŘESKÁ, Naděžda, Eva BURDOVÁ, Michaela KEPKOVÁ a Lucie VRÁNOVÁ. *Státní sociální podpora s komentářem a příklady*. 14. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2012, 223 s. ISBN 978-80-7263-739-3.

BURDOVÁ, Eva, Zdeněk SCHMIED a Marta ŽENÍŠKOVÁ. *Těhotenství, mateřská a rodičovská dovolená*. 1. vyd. Praha: ASPI, 2008, 160 s. ISBN 978-80-7357-371-3.

CAMPBELL, F. L. 1982 cit. podle SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Motivational Bases of Childbearing Decisions*. In: Fox, G. L. (Ed.).

COWARD, Rosalind, 1993 cit. podle MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Our Treacherous Hearts*. London: Faber and Faber.

FARKOVÁ, Marie. *Dospělost a její variabilita*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 136 s. ISBN 978-80-247-2480-5.

FENNELL, Melanie J. *Jak překonat nízké sebevědomí: osobní průvodce pro změnu nezdravých vzorců v myšlení a chování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014, 207 s. ISBN 978-80-247-3991-5.

FRYJAUFOVÁ, Eva. *Mateřská a rodičovská dovolená (nejen pro maminky)*. Vydání první. Brno: Computer Press, 2007. 111 s. ISBN 978-80-251-1454-4.

GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011, 256 s. ISBN 978-80-247-2798-1.

GORMLY, A. V., et al. 1987 cit. podle SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Motivations for Parenthood Among Young Adult College Students*. Sex roles.

GUENDELMAN, Sylvia, Julia GOODMAN, Martin KHARRAZI, Maureen LAHIFF, 2014. *Work–Family Balance after Childbirth: The Association Between Employer–Offered*

Leave Characteristics and Maternity Leave Duration. Maternal and Child Journal, 18, s. 200 – 208.

HÖHNE, Sylva, 2008. *Podpora rodin s dětmi a vliv peněžních transferů na formu rodinného soužití.* Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí. ISBN 987-80-87007-93-8.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu.* Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANEBOVÁ, Radka. *Sociální problémy z aspektu gender.* Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2006, 106 s. ISBN 80-7041-512-6.

KAHOUN, Vilém et al., 2009. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly.* 1. Vydání. Praha: Triton. ISBN: 978-80-7387-346-2.

KIMPLOVÁ, Tereza. *Základy psychologie manželského a rodinného soužití.* Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, 2008, 87 s. ISBN 978-80-7368-619-2.

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy psychologie osobnosti.* Brno: CERM, 2000, 263 s. ISBN 80-7204-156-8.

KUCHAŘOVÁ, V., ETTLEROVÁ, S., NEŠPOROVÁ, O., SVOBODOVÁ, K. 2006 cit. podle BARTÁKOVÁ TOMEŠOVÁ, Helena, 2009. *Zaměstnání a péče o malé děti z perspektivy rodičů a zaměstnavatelů. Zpráva z výzkumu realizovaného jako součást projektu „Programu Iniciativy Společenství EQUAL.“* Role rovných příležitostí pro ženy a muže v prosperitě společnosti (Půl na půl). Praha: VÚPSV.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie.* Vyd. 3., přeprac. a dopl. Praha: Grada, 1998, 343 s. ISBN 80-7169-195-X.

McDONALD, P. 1997 cit. podle BARTÁKOVÁ TOMEŠOVÁ, Helena, 2009. *Gender equity, social institutions and the future of fertility.* In Cosio-Zavala, M.-E. ed. *Women and Families: Evolution of the Status of Women as Factor and Consequence of Changes in Family Dynamics.* Paris: CICRED.

MICHAELS, G. Y., 1988 cit. podle SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *The Transition to Parenthood.* New York, Cambridge University Press.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost.* Praha: Sociologické nakladatelství, 2006, 311 s. ISBN 80-86429-58-X.

RINGEN, Stein, 2003 cit. podle SIROVÁTKA, Tomáš, HORA, Ondřej, 2008. *Evropa na pokraji úpadku: kam až může vést populační krize*. Sociologický časopis, 39, č. 4, s. 551 – 560.

RODINA DNES, 2015. Průšvihová láska. *Mladá fronta*, č. 10, s. 6.

ROSSI, Alice, 1983 cit. podle MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Gender and Parenthood*. American Sociological Review, 49, s. 1 – 19.

ROBEYNS, Ingrid, 2012. *Should Maternity Leave be Expanded?*. Ethics and Social Welfare, 6, č. 2, s. 206 – 212.

SEDLÁČEK, L, JANOUŠKOVÁ, K. 2005 cit. podle JANEBOVÁ, Radka, 2006. *Jiné mateřství*. Gender – rovné příležitosti – výzkum, 2005, č. 1.

SIROVÁTKA, Tomáš a Ondřej HORA. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. Vyd. 1. Boskovice: Fakulta sociálních studií (Institut pro výzkum reprodukce a integrace společnosti) Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Albert, 2008, 328 s. ISBN 978-80-7326-140-5.

SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8.

ŠNÝDROVÁ, Ivana. *Manažerka a stres*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 173 s. ISBN 80-247-1272-5.

ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Jak řeší rodinné krize moderní žena*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006, 145 s. ISBN 80-247-1567-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II: dospělost a stáří*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

Internetové zdroje

AKTIVNI MÁMA. Čemu ženy učí rodičovská dovolená. www.aktivnimama.cz [online] 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://aktivnimama.cz/cemu-zeny-uci-rodicovskadovolena/>

AKTUÁLNĚ. Porodné má úplně skončit, chudé rodiny přijdou o 13 000. www.aktualne.cz [online] 2012 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/finance/porodne-ma-uplne-skoncit-chude-rodiny-prijdou-o-13-000/r~i:article:735099/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Výdaje na dávky státní sociální podpory a pěstounské péče v roce 2013 v krajích ČR. *www.czso.cz* [online] 2014 [cit. 2014-08-05]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/BD0018C2F7/\\$File/32021307.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/BD0018C2F7/$File/32021307.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vyplacené dávky státní sociální podpory v ČR – podrobné členění. *www.czso.cz* [online] 2013 [cit. 2014-08-05]. Dostupné z: http://www.czso.cz/cz/cr_1989_ts/1311.pdf

EQUAL. Podmínky pro sladování profesního a rodinného života, partnerství v rodině. *www.csz.cz* [online] 2009 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z *www*: <http://www.csz.cz/userfiles/eq1/emetodika4.doc>

FINEXPERT. Kolik stojí jesle. *www.finexpert.cz* [online] 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/kolik-stoji-jesle>

FINEXPERT. Počet otců na mateřské dovolené klesá. *www.finexpert.cz* [online] 2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://finexpert.e15.cz/pocet-otcu-na-materske-dovolene-klesa>

IDNES. Nesnáším mamánky, říká Zlata Adamovská. *www.idnes.cz* [online] 2008 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/nesnasim-mamanky-rika-zlata-adamovska-dxi-/spolecnost.aspx?c=A080104_104409_ona_ony_jup

IHNED. Kalousek chce zrušit porodné. Ušetří stamiliony, do rozpočtu ale potřebuje miliardy. *www.ihned.cz* [online] 2012 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-54891330-kalousek-chce-zrusit-porodne-usetri-stamiliony-do-rozpocetu-ale-potrebuje-miliardy>

JAZYKOVÉ KURZY ZLÍN. Jazykové kurzy Zlín v lokalitě Zlín. *www.firmy.cz* [online] 2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z <http://www.firmy.cz/?geo=0&q=jazykov%C3%A9+kurzy+zl%C3%ADn&page=2>

MAMINKA. CZ. Skvělé, úspěšné... a bez mužů: Kde dělají ženy největší chyby. *www.maminka.cz* [online] 2011 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://www.maminka.cz/clanek/skvele-uspesne-a-bez-muzu-kde-delaji-zeny-nejvetsi-chyby>

MINISTERSTVO PRÁCE SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Přídavek na dítě. *www.mpsv.cz* [online] 2012 [cit. 2014-08-03]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/soc/ssp/obcane/prid_na_dite

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Projekt Rovné příležitosti žen a mužů. *www.mpsv.cz* [online] 2013 [cit. 2015-04-06]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/15888>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Rodičovská dovolená v režii otců? Zkušenost, která stojí za to. *www.mpsv.cz* [online] 2014 [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/17476/tz_120314a.pdf

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Nemocenské pojištění v roce 2014. *www.mpsv.cz* [online] 2014a [cit. 2014-10-21]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Od příštího roku bude porodné zřejmě i na druhé dítě. *www.mpsv.cz* [online] 2014b [cit. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18441>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Informace o projektu „Šance pro rodiče II ve Zlínském kraji“. *www.mpsv.cz* [online] 2014c [cit. 2015-04-05]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/zlk/evropsky_socialni_fond/regionalni_individualni_projekty/informace_o_projektu_spr_ii.doc

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. Kam bude v budoucnosti směřovat rodinná politika? Odborná komise připravuje konkrétní návrhy. *www.mpsv.cz* [online] 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/20467/TZ_040315c.pdf

PROZENY. Jak si užíváte mateřství? Málokterá maminka odpoví pravdivě! *www.prozeny.cz* [online] 2014 [cit. 2014-12-25]. Dostupné z: <http://www.prozeny.cz/magazin/deti-a-rodina/mensi-deti/39631-jak-si-uzivate-materstvi-maloktera-maminka-odpovi-pravdive>

STUDENTSKÉ FINANCE. Mateřská a rodičovská dovolená ve světě. *www.student.finance.cz* [online] 2011 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z <http://student.finance.cz/zpravy/finance/330059-materska-a-rodicovska-dovolena-ve-svete/>

VAŠEDĚTI. Žena, rodičovská dovolená a návrat do práce. *www.vasedeti.cz* [online] 2007 [cit. 2014-06-04]. Dostupné z <http://www.vasedeti.cz/tipy-a-rady/ostatni-tipy-a-rady/zena-rodicovska-dovolena-a-navrat-do-prace/>

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ. Projekt: K naplnění předpokladů pro výkon činnosti v sociálních službách. *www.vsers.cz* [online] 2010 [cit. 2014-10-16]. Dostupné z: <http://granty.vsers.cz/dokument/Socialni%20politika.pdf>

Zákony

ČESKO. Předpis č. 106 Sdělení Ministerstva práce a sociálních věcí o závaznosti kolektivní smlouvy vyššího stupně. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 36. Dostupný také z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-106>

ČESKO. Zákon č. 117 o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1995, částka 31. Dostupný také z [www: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-117)

ČESKO. Zákon č. 187 ze dne 14. Března 2006 o nemocenském pojištění. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 64. Dostupný také z [www: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-187)

ČESKO. Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 Zákoník práce. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 84. Dostupný také z [www: http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262](http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-262)

ČESKO. Zákon č. 586 ze dne 20. 11. 1992 o daních z příjmů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 117. Dostupný také z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/rocnik/1992>

ČESKO. Zákon č. 589 ze dne 20. 11. 1992 o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1992, částka 118. Dostupný také z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/rocnik/1992>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1 (strana 32): Provázanost potřeb matek na mateřské nebo rodičovské dovolené.

Obrázek č. 2 (strana 41): Náklady žen při dřívějším vstupu do zaměstnání (v průběhu rodičovské dovolené).

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 (strana 37): Myšlenkový postup kurzů pro získání zaměstnání.

Tabulka č. 2 (strana 47): Základní demografické charakteristiky 122 matek, které se zúčastnily dotazníkového šetření.

Tabulka č. 3 (strana 59): Procentuální zastoupení příznaků 1 až 6 v závislosti na tom, co nejvíce ovlivňuje spokojenost na mateřské a rodičovské dovolené. Tučně zvýrazněny dvě nejvyšší hodnoty ve sloupci.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

DOTAZNÍK

Vážená paní,

V rámci realizace své bakalářské práce na téma „Mateřská a rodičovská dovolená – příležitost pro seberealizaci žen“ bych Vás ráda touto cestou požádala o vyplnění níže uvedeného dotazníku. Cílem mé práce je zjistit celkovou spokojenost matek na mateřské a rodičovské dovolené a analyzovat faktory, které ovlivňují seberealizaci těchto žen. Dotazník je zcela anonymní a Vámi uvedená data budou využita pouze jako podklad mé bakalářské práce. Tento dotazník je určen matkám na mateřské a rodičovské dovolené.

Vámi zvolenou odpověď (odpovědi) prosím zakroužkujte.

Předem Vám děkuji za čas strávený vyplněním tohoto dotazníku.

Eva Hynčicová
Studentka 3. ročníku sociální pedagogiky
Fakulty humanitních studií
Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

---

1. Váš věk?
  - a) Do 25 let
  - b) Od 26 do 30 let
  - c) Od 31 do 35 let
  - d) Od 36 do 40 let
  - e) Od 41 let a více

2. Žijete
  - a) Ve městě
  - b) Na vesnici

3. Váš rodinný stav?
  - a) Svobodná
  - b) Vdaná
  - c) Rozvedená
  - d) Vdova

4. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
  - a) Základní
  - b) Střední s výučním listem
  - c) Střední s maturitou
  - d) Vyšší odborné
  - e) Vysokoškolské

5. Jste na rodičovské dovolené
- S prvním dítětem (případně s dvojčaty nebo s vícerčaty)
  - S druhým dítětem (případně s dvojčaty nebo vícerčaty)
  - Se třetím dítětem (případně s dvojčaty nebo vícerčaty)
  - Se čtvrtým a více dětmi (případně s dvojčaty nebo vícerčaty)
6. Na rodičovské dovolené jste
- Velmi spokojená
  - Spokojená
  - Nespokojená
  - Velmi nespokojená
7. Jak hodnotíte na rodičovské dovolené svoji finanční situaci (*zakroužkujte prosím číslo na škále*)

Vynikající   1   2   3   4   5   Velmi špatná

8. Pečujete na mateřské a rodičovské dovolené rovněž o sebe? (kadeřník, masáže)
- Pravidelně
  - Občas
  - Výjimečně
  - Jen když máte peníze
  - Nestíháte o sebe pečovat
  - Jiný důvod (uved'te jaký) .....
9. Na rodičovské dovolené se cítíte (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)
- Časově vytížená
  - Nevyspalá
  - Izolovaná
  - Fyzicky vyčerpaná
  - Psychicky vyčerpaná
  - Jinak (uved'te jak) .....
10. Co nejvíce ovlivňuje Vaši spokojenost na mateřské a rodičovské dovolené. Seřad'te (1 – nejvíce ovlivňuje, 6 – nejméně ovlivňuje)

Rodina	
Přátelé	
Jistota nebo vyhlídka zaměstnání	
Sociální postavení	
Ekonomický status	
Sebehodnocení	

11. Na rodičovské dovolené (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)
- a) Studujete
  - b) Navštěvujete různé vzdělávací kurzy
  - c) Přivyděláváte si (brigády atd.)
  - d) Jste zaměstnaná
  - e) Ani jedno
  - f) Jiné (uveďte jaké) .....
12. Volný čas na mateřské a rodičovské dovolené:
- a) Máte
  - b) Dokážete si ho najít
  - c) Nemáte, protože není nikdo, kdo by Vám dítě (děti) pohlídal
  - d) Nemáte, protože nechcete zatěžovat okolí
  - e) Nechcete, protože máte strach, že to s Vaším dítětem nikdo jiný nezvládne
  - f) Nemáte z jiného důvodu (uveďte jakého).....
13. Jak využíváte volný čas na rodičovské dovolené? (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)
- a) Nemám volný čas
  - b) Sportovními aktivitami
  - c) Kulturními aktivitami (návštěva divadel, výstav, kin)
  - d) Svými zálibami, koníčky
  - e) Zaměstnáním
  - f) Sebevzděláváním
  - g) Jiné (uveďte jak) .....
14. Jaké máte možnosti, když potřebujete pohlídat dítě? (*můžete zaškrtnout i více odpovědí*)
- a) Hlídaní prarodiči
  - b) Hlídaní otcem
  - c) Hlídaní známými
  - d) Jesle
  - e) Mateřská škola
  - f) Hlídací agentura
  - g) Nemám žádnou možnost hlídání
  - h) Jinou (uveďte jakou) .....
15. Byla jste před nástupem na mateřskou a rodičovskou dovolenou výdělečně činná?
- a) Ano
  - b) Pouze na zkrácený úvazek
  - c) Ne, byla jsem evidována jako nezaměstnaná na úřadu práce
  - d) Ne, nebyla jsem evidována jako nezaměstnaná na úřadu práce

16. Jakou pracovní profesi jste vykonávala před nástupem na rodičovskou dovolenou? *(odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a) nebo b)*
- Profesi pomocného a nekvalifikovaného dělníka (uklízečka, šatnářka)
  - Profesi vyučeného pracovníka (švadlena, pekařka, kuchařka, prodavačka, pokladní)
  - Profesi administrativního úředníka (sekretářka, knihovnice, účetní)
  - Profesi technického pracovníka (zdravotní sestra, nákupčí)
  - Profesi odborného pracovníka (lékařka, učitelka, právnička, inženýrka, projektantka, programátorka)
  - Profesi vedoucího pracovníka
  - Jinou (uveďte jakou) .....
17. Máte jistotu nástupu do pracovního poměru i po skončení rodičovské dovolené?
- Ano
  - Nevím
  - Ne
18. I když máte jistotu nebo předpoklad nástupu do zaměstnání, rozšiřujete si v průběhu rodičovské dovolené své vzdělání? *(odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a nebo b)*
- Ano
  - Ne
19. Pokud nemáte zajištěný pracovní poměr po skončení rodičovské dovolené, pociťujete nejistotu a snížení sebevědomí? *(zakroužkujte prosím číslo na škále; pokud máte zajištěný pracovní poměr, tak neodpovídejte)*
- Vůbec ne   1   2   3   4   5   Naprosto ano
20. Vzděláváte se nebo rozšiřujete si své profesní znalosti na rodičovské dovolené
- Ne
  - Ano (uveďte prosím jak – kurzy, školy, jazyky atd.) .....
21. Jste ochotna nastoupit na zkrácený pracovní úvazek i v průběhu rodičovské dovolené, pokud by Vám tuto možnost zaměstnavatel nabídl?
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne
  - Nevím
22. Jste ochotna se dále vzdělávat, pokud by byl Váš nástup do zaměstnání po skončení rodičovské dovolené podmíněn rozšířením dalšího vzdělání?
- Určitě ano
  - Spíše ano
  - Spíše ne
  - Určitě ne
  - Nevím

23. Měl by se úřad práce více zajímat o volný čas matek na mateřské a rodičovské dovolené (např. pořádáním bezplatných vzdělávacích, jazykových kurzů)?
- a) Ano
  - b) Ne
24. Jaké kurzy byste nejvíce uvítala? (*odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a)*
- a) Sportovní
  - b) Kulturní
  - c) Vzdělávací
  - d) Jazykové
  - e) Počítačové
  - f) Kurzy přípravy na vstup do zaměstnání po rodičovské dovolené
  - g) Jiné (uveďte jaké) .....
25. Pokud jste na rodičovské dovolené, máte možnost volby výše rodičovského příspěvku?
- a) Ano
  - b) Ne
26. Výše volby rodičovského příspěvku byla nejvíce ovlivněná (*odpovídejte jen v případě, že jste v předchozí otázce zvolila odpověď a)*:
- a) Finančními důvody (hypotéka, nízký příjem rodiny)
  - b) Pracovními důvody (kariéra)
  - c) Plánováním dalšího dítěte
  - d) Neměla jsem žádný důvod
  - e) Jiný důvod (uveďte jaký) .....